

Petru Todoran

CARTEA COPILĂRIEI

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Todoran, Petru

Cartea copilăriei / Petru Todoran. - Galați : Axis Libri, 2017

ISBN 978-606-8719-48-1

821.135.1

© 2017 Editura Axis Libri
Str. Mihai Bravu Nr. 16
Galați 800208
Tel: +40 236 411037,
Fax: +40 236 311060
E-mail: axislibri@gmail.com

Copyright © 2017 Petru Todoran
Toate drepturile rezervate autorului

Petru Todoran

CARTEA COPILĂRIEI

Axis Libri

Galați

Cuvânt înainte

Chemarea amintirilor

*Zburdam prin curtea plină cu rațe și găini
Trăiau pe-atunci părinții și rude și vecini
Mi le-ai luat pe toate și-o lacrimă îmi storci...
Te duci, copilărie, și nu te mai întorci!*

De o vreme încoace am senzația că ceea ce visez noaptea mi se întâmplă ziua. Psihologii spun că adesea emoțiile zilei au o continuare în visele nopții, că de fapt ele, emoțiile, nasc vise... La mine este invers: mi se întâmplă adeseori să trăiesc ziua ceea ce visez noaptea.

Să mă explic. În câte o noapte, poate chiar de două sau trei ori, în vis îmi fac apariția prieteni din copilărie, colegi din clasele primare, din școala elementară. Port cu ei un fel de dialog, de fapt ei îmi sugerează să-mi amintesc momente din viața noastră de pe atunci, cuvinte, fapte, pățanii, conflicte ... Unele sunt amintirile mele, sunt ceea ce am trăit și, ziua, pe deplin conștient, cu un mic efort aş putea așterne pe hârtie acele subiecte. Altele vin ca relatări ale interlocutorului, care mi le povestește cu un anumit reproș, poate chiar cu puțină supărare. Dar aproape totdeauna pe cel pe care l-am visat noaptea ori îl întâlnesc ziua ori mă întâlnesc cu cineva și vine vorba despre împlicatul, ori primesc un telefon și... Eu le zic, la aceste personaje din vis „visații”.

„Cum, dom'le, nu-ți mai aduci aminte de învățătoarea noastră din clasa a doua, soțul ei era șeful gării din orașelul nostru și din această cauză cucoana se dădea mare, vorbea pe un ton ridicat cu celelalte învățătoare, spusele ei erau totdeauna exclusive, nu putea fi contrazisă, ea avea totdeauna dreptate. Da, noi eram mulți în clasă, poate 40 iar voi erați din clasa paralelă, sala voastră de clasă avea o singură intrare, din clasa noastră. Deci dacă tu, Teslovan Ghiță întârzii câteva minute după ora 8 trebuie să treci prin clasa noastră și noi ne distrăm copios de aceste întreruperi ale orei. Că Tovarășa – uite că nu-mi aduc aminte cum o chema și pace, asta-i, sunt un moș, în definitiv am tot dreptul să uit, nu? - totdeauna îl apucă pe întârziat de urechea dreaptă, îl zgâlțâie bine până la ușa de trecere spre cealaltă clasă, deschide ușa și țipă tare „Ți-am adus un prostovan întârziat!” și-i trage un șut în fund, ca într-o minge, la fotbal. De multe ori tu, Ghiță - îți mai aduci aminte? - cădeai peste prima bancă ce-ți ieșea în cale și te apuca plânsul. De multe ori aveai ochii roșii, eu așa îmi aduc aminte de tine!”

Aici visul se pierde, personajul parcă se micșorează adâncindu-se în depărtare și scăzând în mărime. Apoi, cred că după un timp de somn gol, fără vis, parcă se luminează scena și personajul reapare lângă mine.

Am retrăit această experiență de multe ori, în ultimul an. Să fie un semn? Mă cheamă cei de „dincolo”? Sau îmi ațin calea ca să mă anunțe că sunt dator, că am o datorie de împlinit cât mă mai ține Bunul Dumnezeu pe pământ, întreg la minte și destul de sănătos la trup.

Oricum aș suci-o tot aia e! Așa că nu voi mai reda dialogurile introductive, de zi cu cei de sub soare sau de noapte, cu „visații”. Dacă mă țineți dator atunci am să plătesc, adică voi pune pe hârtie amintirile, evocările, sentimentele și trăirile din cea mai frumoasă parte a vieții, copilăria, adolescența. Și am să pun, la fiecare capitol un vers din poezia „Te duci, Copilărie!” pe care am primit-o pe e-mail de la cineva, o poezie foarte frumoasă și care se potrivește de minune cu subiectul cărții mele.

Am primit-o fără autor, am crezut că este o poezie anonimă și pot să o folosesc fără să fiu acuzat de plagiat sau furt. Și dacă totuși are autor, m-am întrebat eu? Așa că am făcut cercetări și am aflat că este

scrisă de Radu Pietreanu. Știți cine este acest Radu Pietreanu? Nu? Păi atunci vă spun eu: este actor, este partenerul lui Garcea, din grupul **Vacanța Mare**! Vă vine să credeți? M-a uimit cât de frumos scrie acest actor-poet! Am găsit și alte poezii scrise de el, una mi-a căzut cu tronc la inimă și, normal am vrut să o memorez dar capul meu de moș nu mai poate ține minte o poezie, așa că o port scrisă pe un petic de hârtie, în buzunarul de la inimă:

Lecție de istorie

*Mi-a rămas săpat în minte de pe când copil eram
Că sunt Om, că am o Țară și o Limbă și un Neam
Că-n adâncul gliei sfinte stau de veacuri moșii mei
Că din ei răsare pâinea și prin mine trăiesc ei
Valuri tulburi de uitare peste morții mei se-așează
Limba nu ne mai e limbă, țara nu mai este trează
Azi ne-nvață imbecilii intereselor perfide
Cum să ne uităm eroii și să venerăm partide
Cum să cântărim istoria și s-o vindem pe bucăți
Cum să facem Mall-uri, vile, scoțând piatra din cetăți
Pe Vlad Țepeș cum să-l facem personaj de film de groază
Capul lui Mihai Viteazul în dolari cât valorează
Ne învață idioții că Bălcescu a fost laș
Si că Decebal batrânul a fost un sinucigaș
Cum de s-a ajuns aicea ca să vină fiii ploii
Nesimțți cât să-și permită a ne ponegri eroii?*

Când am așternut primele rânduri pe hârtie am vrut să joc un joc: din când în când să pun în gura și în mintea copilului înțelepciunea și experiența de o viață a bătrânului. Ca un comentariu. Dar n-aș fi fost original, au mai făcut-o și alții. Așa că voi folosi versuri din poezia citată mai sus și din alta, care nici aceasta nu este anonimă. Se cheamă „Pe vremea când umblam pe jos” și este scrisă de Rodica Botan.

Capitolul 1

De-a joaca printre basme

*Pe vremea când umblam pe jos
În orele târzii, uitându-mă la stele,
Visam la alte lumi stinghere ...
Cântam mai mult, cântam duios,
Munceam din plin, munceam voios,
Și-aveam și timp de toate cele ...
Pe vremea când umblam pe jos!*

Eu sunt Petru sau Petrică sau Trică și merg cu tine, Ghiță Teslovan spre casă. Venim de la școală, este sâmbătă, am terminat școala pe săptămâna asta, putem să ne jucăm măcar o jumătate de zi mâine, duminică. Suntem la început de martie, e vremea când pe la amiază se vor porni pârlăiașele pe drum, în făgașele formate de trunchiurile brazilor târâți pe jos spre IFET, fabrica de cherestea, în stratul gros de gheață. Iar noi, copiii vom rupe din caietele vechi pagini scrise cu cerneală sau creion chimic și vom construi vapoare de hârtie și le vom da drumul să plutească pe apele zăpezilor ce se topesc și curg frumos. Dar bucuria acestor pârlăie-fluvii nu ține prea multe zile, gheața se topește repede pe drumul umblat de căruțe, nu de sănii ...

Tu ești coleg de clasă cu mine. Locuiești pe strada Măghieruș mai sus de mine, peste drum de casa unui rotar, tâmplar de căruțe.

Mai jos de voi stă o familie, Braic și mai nu știu cum, dar au un copil, mai mic decât noi cu vreo 3 - 4 ani, care stă numai în curte, nu vine la joacă cu noi.

Tatăl tău, măi Ghiță este un om gospodar, aveți patru cai și o căruță cu care se plimbă toată ziua, în sus și în jos pe strada noastră, a Măghierușului, Genu, fratele tău mai mare. Acum tu și cu mine mergem spre casă, de la școală, este ora unu trecut, noi o cam lălăim pe drum, este așa de bine! ...Începe primăvara, suntem dincolo de jumătatea lui martie și încă mai port pe svetăr, sub laibăr, șnurul tricolor pe care Margareta Anghel, colega de clasă, mi l-a pus cu un fir de ghiocel sfrijit, la 8 Martie. Ghiocelul s-a uscat, l-am aruncat de mult, dar șnurul îl mai las acolo, să știe toți băieții că am primit mărtișor de la o fată! Ziua se face mai lungă și nu mai este așa de frig iar pe strada noastră gheața s-a topit mai peste tot. Unde mai este vreo bucată de gheață ascunsă sub apa noroioasă acolo-i primejdie mare, acolo te poate înghiți balaurul cu pielea de broască râioasă.

— Hai, Petrică, să jucăm un joc, vrei?

— Ce joc, mă Ghiță?

— Uite, sărim din piatră în piatră, fără să călcăm în noroi, ăla care cade în tină pierde jocul și îi spală bocancii celuiilalt în pârau!

— Bine, mă prind, că frate-miu Miluț mereu mă ceartă că îmi bat joc de bocancii lui. Care de fapt nu mai sunt ai lui, mi-a venit mie rândul să-i încălț, că lui i-au rămas mici. Tata i-a cumpărat bocanci noi iar eu am moștenit vechiturile... Se înmoaie pielea în apă, una două, și acasă trebuie să stau cu picioarele în apă caldă ca să nu răcesc. Și când mă găsește acasă, stând pe lada pentru lemne, de la gura sobei, cu picioarele în ligheanul cu apă caldă, el una - două îmi trage câte o scatoalcă peste ceafă:

„Iar ai udat bocancii mei? Troghere!” Nu știu unde a auzit el acest cuvânt „trogher”. Că eu l-am căutat și în dicționare și nu l-am găsit. Cred că l-a inventat el!

Dar să revin la bocanci. Îi ia în mână de pe marginea sobei și îi examinează.

„Tată, zice el, uite puiul ăsta o spart talpa bocancului drept!”

Sau, altă dată:

„Tată, uite puiul ăsta mucos o tras un șut într-o piatră și s-a desprins talpa bocancului stâng!”

Și după aia, o încasam și de la mama, ea îmi dădea palmuțe blânde, nu mă dureau palmele mamei niciodată, dar tata avea mână grea, mama nu-l lăsa să mă bată.

„Copilul ăsta învață bine, are cap bun, să nu dai în el, măi Pompei, că de la bătaia în cap se prosteste și ce o să fie toată viața, un muncitor cu spinarea, ca tine, în fabrică?”

Așa că îmi plăcea jocul la care mă provoca Gheorghe Teslovan, vecinul meu de stradă și colegul meu de clasă. Speram să-l întrec, de multe ori eram mai dibaci decât el la săritul din piatră în piatră. Că strada noastră era noroioasă rău de tot. Toamna până dădea înghețul pe la sfârșit de octombrie și primăvara după topirea zăpezii, până la Paștile ortodoxe strada era numai noroaie și bălți de apă murdară din care răsăreau, din loc în loc, spinări sau creste de pietroaie. Aceste pietre erau jocul nostru preferat, joc de îndemânare dar și de mare risc. Eu îi spuneam Teslovanului :

— Fii atent la piatra aia, e ca buza de sub nas a balaurlui, dacă nu o calci cum trebe se deschide hăul și te înghite animalul. Și așa era, adeseori cădeam în hău, adică în baltă și stropream în jur cu apa noroioasă. Dar cel mai rău era când scăpam geanta cu cărți și caiete din mână și cădea în baltă. Că geanta nu era altceva decât o cutie din scânduri subțiri, date la rindea și prinse cu cuișoare, iar capacul avea în loc de balamale curelușe subțiri și înguste, cu găurele care se potriveau numai bine la un cuiuț prins pe o latură a genții. Când se întâmpla această grozăvie eram un copil ca și mort: cărți, caiete ude, cerneala întinsă pe foile scrise și pe cele nescrise și bătaie consistentă, ca lumea!

Ne plăceau Paștile. Toate, adică cele catolice și cele ortodoxe dar și cele evreiești. Că aveam în clasă colegi din aceste trei neamuri, ba mai aveam și un pui de țigan, dar ei, adică țiganii nu aveau un paște al lor.

Cele mai bogate Paște erau cele evreiești. Că veneau băieții cu pască evreiască și o împărțeau la toată lumea, câte o bucătică cât palma. Eu eram prieten bun cu Berti și cu Ianke și cu Sandu Knoll, dar și cu Lia Grunbaum și cu Margareta Anghel. În gașca asta mai era

admis Traian, cu numele Todoran ca și numele meu, dar nu eram frați, nici măcar neamuri. Era doar o potriveală, ziceam eu când în prima zi de școală câte un profesor nou mă întreba pe mine dacă sunt frate cu Traian și cu Octavian, cel de al treilea Todoran din clasă. „Nu, nu sunt frate cu nici unul, este doar o potriveală” ziceam eu spunând acest cuvânt pe care profesorul totdeauna îl corecta:

„Potrivire se spune corect, nu potriveală!” Dar eu nu mă lăsam, totdeauna o dădeam pe „potriveală” că-mi plăcea mai mult acest cuvânt!

Pasca evreiască o primeam sub supravegherea Tovarășei, în pauza mare. Fiecare dintre acești prieteni și colegi ne dădea câte o bucătică de pască, după cât erau de bogați părinții lor. Cel mai darnic era Berti, apoi Sandu Knoll, Lia, Margareta și Ianke la urmă. Åsta cel mai ades nu dădea nimic, doar se scuza că mama lui are datorii mari la rude și nu ajunge făina pentru dat pască la școală. „Creștinii n-au decât să nu-ți dea, nici ei, cozonac și ouă roșii, la schimb, de Paștile lor”. Åsta Ianke nu ne-a spus-o, dar noi știam că așa este. Dar noi și așa îi dădeam ouă roșii și cozonac de Paștile noastre, ungurești și românești.

La urmă, Berti scotea o cutie de carton din cele în care se vând pantofi, plină cu plăci de pască și o dădea Tovarășei, ca dar din partea părinților lui însă și pentru a oferi, spre gustare, celorlalți profesori în cancelarie.

La sfârșitul orelor Berti ne chema la o parte, pe mine și pe Traian și ne mai dădea câte o porție de pască. Era răsplată specială, favorul de a-i fi prieteni!

Paștile evreiești erau primele. De multe ori ele se potriveau cu cele catolice. Când se întâmpla o asemenea „potrivire” (nu „potriveală”, că nu erau Paștele frați sau surori!) atunci îi ceream mamei să ne facă dimineața, în duminica de Paște catolic, ouă jidovești (nu evreiești, că acele ouă erau făcute după o rețetă specială, evreii nu mâncau așa ceva, spuneau că ouăle roșii sunt spurcate, nu sunt cușer!). Ce erau aceste delicate, numite ouă jidovești? Oul, după ce dădeam cioc și luam oul spart ca pe un câștig, era acest ou sacrificat pe cruce, ca tâlharii din povestea Răstignirii lui Iisus. Deci două ouă erau porția, nici mai mult nici mai puțin. Acești tâlhari erau despuiați de haine (de coajă,

adică!) și apoi erau tăiați mărunț. Tot așa de mărunț se creșta o ceapă roșie, se amesteca cu ouăle, se săra amestecul după gust și se turna puțin untdelemn pentru amestec. Ceapa, uleiul și sarea dădeau ouălor un gust special, de sărbători. Se mânca cu lingurița și cu cozonac. În anii buni, adică atunci când mama avea bani pentru 100 de grame de cacao de pus în amestecul de umplutură cu nuci sau mac la cozonac, totdeauna sacrifica o lingură de pudră și ne-o puneă în laptele din dimineața primei zile de Paști catolice. Aceste ouă speciale, cozonacul și laptele cu cacao erau marea bogăție a sărbătorii Învierii. Că am uitat să vă spun, mama mea era catolică, tata ținea de ortodoxie iar eu eram acceptat, câteodată, duminica, ministrant pe lângă preotul catolic ungar, la biserica din deal, de vis-a-vis de școală.

În casa noastră se sărbătoreau ambele Paște, adică cele catolice și cele ortodoxe. Că mama era catolică după cum v-am spus iar tata fusese greco-catolic, acum este ortodox. Că comuniștii au desființat religia greco-catolică, au interzis-o spunând că este o rușine pentru neamul românesc, deci noi, băieții, adică Emil, fratele meu cel mai mare, Miluț sau Eugen pe numele lui adevărat și eu, Petru sau Petrică sau Trică, spuneți-mi cum vreți, eram ortodocși, iar surorile Emilia și Margareta erau catolice.

Paștile catolice erau totdeauna primele, cele mai așteptate deoarece de aceste Paști catolice surorile mele Emilia și Margareta primeau ceva nou, o cămășuță sau un batic sau un șurț. Și erau stropite de mulți băieți cu colonie, de mirosea casa frumos mai mult de o săptămână după Paște. O dată am surprins o discuție la colțul gardului între soră-mea Margareta și Deneș, vecinul de 16 ani care lucra deja în fabrică, la OFA, la secția de lăzi de apă minerală. El o ispita pe Margareta: „Tu, fată, tu n-ai primit nimic nou de Paști? Că nu se vede nimic pe tine care să fie mai nou. Ce, taică-tu nu ți-o cumpărat nimic nou de Paști?” „Ba, mi-a cumpărat, dar nu se vede că-i dedesubt!” Și aici ticălosul de Deneș îi făcea soră-mii propuneri rușinoase, nu le scriu aici că mi-e rușine de aceste cuvinte. Dar soră-mea s-a apărât cât a putut și îi spunea așa: „Nu ți-e rușine să vorbești așa cu fetele? Am să te spun lui Miluț. Lasă că știm noi că vrei să faci prostii cu toate fetele! Că am auzit că așa ai făcut cu Marișka și zice lumea că trebuie să o iei

de nevestă, că ai necinstit-o! Dacă încerci să te legi de mine să ști că tata te omoară, că nu poți avea două neveste, trebuie să rămâi numai cu Marișka. Așa că lasă-mă în pace!” „Nu fii proastă, haida lângă mine, acum! Îți poruncesc!” Tonul era poruncitor, soră-mea era în pericol. Așa că mi-am îndeplinit datoria de frate, de bărbat, am sărit să-mi apăr sora. Adică am ieșit pe punte și am strigat-o: „Margareta, hai că te cheamă tata!” Era o minciună, tata nici nu era acasă, dar așa a scăpat de ticălosul de Deneș despre care lumea, femeile mai ales, spuneau că „copilul ăsta îi ca taică-su, nu are niciodată 2 nasturi la șliț, mereu îi cu șlițul deschis!” Eu nu înțelegeam ce înseamnă asta, că băiatul avea toți nasturii la locul lor! Am văzut eu!

Dar să revin la ziua aceea, cu jocul de-a sărita pe pietre. L-am bătut la joc pe Ghiță. El o căzut de pe piatră chiar la puntea casei noastre. Așa că a trebuit să coboare pe trepte până la pârau și să-mi spele bocancii. Pe care i-a udat pe dinăuntru cu apă, așa că eu când m-am descălțat aveam picioarele tot ude, ciorapii de lână scoteau aburi și mama iar mi-a tras o scatoalcă.

— Ce-ai făcut, măi copile, ai să răcești și o să mori dacă mereu umbli cu picioarele ude și atunci am să mor și eu!

— Nu, mamă, n-am picioarele ude, aici mi-a udat Ghiță Teslovan bocancii că am jucat un joc și eu am câștigat și el a pierdut și a trebuit să-mi spele bocancii de noroi. Uite, vezi, sunt curați, dar prostul s-a răzbunat și mi-a umplut bocancii cu apă!

Dar tot m-o pus pe lada cu lemne, cu picioarele în ligheanul cu apă caldă, mi-a dat o cană cu ceai de mure îndulcit cu miere bună, de pădure și o felie de pâine cu marmeladă de mere. Iar când mâncam eu cu mare poftă a apărut și fratele meu Miluț. Numele de Miluț s-a lipit de el de pe vremea când era un țănc de 2 – 3 ani, mereu se ținea după Emil, fratele nostru mai mare și-l striga Miluț în loc de Emiluț că pe E îl înghițea mereu. Deci vine Miluț acasă și mă vede cu picioarele la căldură, dă să mă altoiască dar mama nu-l lasă.

— Nu da în el, că a luat notă mare azi, la școală. Iar ghetetele s-au udat când le-a spălat de noroi în pârau, aici la podul nostru.

— Ce notă ai luat, prostule?

— Am luat 5 la *artimetică*, pentru tema de acasă.

— Bravo, dar se zice „aritmetică” sau nu ști să citești titlul la cartea ta de școală? De aia zic eu că ești prost, că nu ști nimica. Dă să-ți văd caietul, cum de ai luat 5 pe caiet?!

Pe vremea când eu eram în clasa a 2-a, adică în 1955, notele erau de la 1 la 5, ca în Uniunea Sovietică. Miluț mi-a luat caietul și s-a convins că nu am mințit.

— Cum ai rezolvat problema asta? Singur sau te-o ajutat mama? Că mie nu mi-ai cerut ajutorul!

— Păi am rezolvat-o singur, că era simplă, la mintea cocoșului. Uite, o știu pe din afară: „Ana are 5 ani iar fratele ei, Mihai este cu 2 ani mai mare. Câți ani vor avea împreună peste 5 ani?”

— Dacă ști problema pe din afară, spune cum ai socotit, mă îndeamnă Miluț.

— Păi Mihai este cu doi ani mai mare decât Ana, deci are 5 și cu 2 fac 7 ani. Împreună, Ana și Mihai au acum 5 și cu 7 fac 12 ani. Peste 5 ani vor avea 17 ani, adică 12 și cu 5 fac 17 ani.

— Prostule, dar nu așa ai scris în caiet. De ce acum greșești iar pe caiet ai scris bine?

— Eu așa am crezut prima dată, că așa trebuie să fie. Dar după aceea am zis: „Peste 5 ani Ana va avea 5 și cu 5 fac 10 ani. Iar Mihai va avea 7 și cu 5 fac 12 ani. Deci împreună vor avea 10 și cu 12 fac 22 de ani!” E bine?

— E bine, prostule. Să te vedem de acum încolo cum ai să te descurci, că această notă mare te obligă să ajungi premiant, ai înțeles?

— Ce e aia „premiat”?

Eu, Petru, m-am îmbolnăvit de gălbinaie și am făcut pată la plămâni în ultima parte a clasei 1-a, deci nu am fost la școală când s-au dat premiile. Lucrul acesta trebuia să-l știe Miluț, eu nu aveam de unde să știu că el fusese premiant.

— Premiati sunt cei care au media cea mai mare. Premianții sunt cei de pe locul 1, 2 și 3, iar cei de pe locul 4, 5, 6 primesc „mențiuni”.

— Și ce primesc toți acești premianți? Am întrebat eu, având o anumită speranță în minte.

— Păi, n-ai văzut la mine? Am primit o diplomă și niște cărți. Și în plus, sunt mândru când lumea știe despre mine că sunt premiant. Tu ce credeai?

— Păi, eu credeam că dă măcar 10 bucăți de ștolverkuri, că-s tare bune cele de la prăvălia lui Badea Miron de coloniale, de lângă barieră.

— Uite, mamă, prostul, numai la bomboane și caramele îi stă mintea. Lasă-mă să-i pun mințile la loc, îi trag eu o mamă de bătaie...

— Gata, gata, băiatul a luat un 5 pe caiet și tu vrei să-l bați. Lasă-l în pace, trebuie să fiți frați buni!

— Eu sunt frate bun, dar el trebuie să știe că eu sunt un „Exemplu” pentru el!. Și să facă mereu cum fac eu.

Și atunci am zis și eu cea mai mare porcărie din viața mea de până atunci, de elev din clasa a doua, cu vârsta de 9 ani.

— Domnul Exemplu se numește Caț, toți trebuie să facem ca Caț, trebuie să mâncăm ca Caț, trebuie să ne spălăm ca Caț ... Și n-am mai apucat să continui că am încasat o scatoalcă de l-am văzut pe Caț negru în fața ochilor!

Capitolul 2

Zăpezile de altă dată

S^tau rezemat de tocul ferestrei și privesc afară cum vântul se joacă, hain, cu frumusețea zăpezii cernute năvalnic din sacul cu minunatele povești ale Celui Sfânt, din ceruri. Troiene se ridică precum valul mării, apoi cad, netezite de vânt. Și din cer ninge ca-n basmul pe care demult, demult, îl ascultam, vrăjit, în copilăria mea săracă.

Încerc să-mi remodelez ochii, să-i încarc cu privirea copilului care stăteam la geamul micuț al bătrânei noastre case și cu degetul fierbinte mă încăpățânam să topesc cercuri pe sticla acoperită cu măiestre picturi de gheață prin care să privesc, ca printr-un ochean fermecat, decorul unic al imaculatei creații, pe cât de frumoasă pe atât de înfiorător de rece... Minunat este albul purității pe care, Tu Doamne, ne-o așterni pe tina lumii, în această zi a Sfântului Tău Botez.

Glasul firav al vântului ce gonește vălătuci de ciulini cu țepi de gheață pe bărăganul păcatelor țării acesteia sună ca un reproș obosit spre urechile noastre, astupate cu necredințele ispitelor lumii trecătoare.

*„Până când prin lume-Ți duci
Tu, povara Sfintei Cruci,
Până când însângerat*

*Și lovit și înspinat
Treci pe calea cu dureri
Fericire cum să-Ți cer?”*

Acest vers minunat, izvorât din smerenia unei ființe obosite de urâciunile lumii, Zorica Lațcu devenită Maica Teodosia după retragerea la mănăstire, mi-a venit în minte ca un simbol al reproșului de sine pentru puritatea pierdută. Zăpezile de altă dată, zăpezile copilăriei văzute cu ochii albaștri ai sufletului senin, nu pot să mai revină sub sprâncenele ninse, îngreunate de multele lucruri văzute și trăite în anii ce au trecut, risipindu-se ca parfumul primăverii. Degeaba îți înalți capul, degeaba îți deschizi nările ca să prinzi din urmă mireasma minunată a florilor abea deschise sub blândul soare al lunii Florar... Degeaba toate, te-ai dus Copilărie, așa cum spune Radu Pietreanu, poetul meu preferat:

*Eram atât de veseli fugind prin porumbiști
Te duci, copilărie, și devenim mai triști...*

*Pe-atunci orice ninsoare mă bucura nespus
Iar ploile de vară păreau să cadă-n sus
Acum la doctor mergem, plecându-ne umili
Te duci, copilărie, și devenim fragili!*

*Mi-e grea maturitatea, mi-e greu să fiu docil
Aș da orice pe lume să redevin copil !*

Am avut azi noapte o sclipire de nostalgie, provocată de urâțenia acestui viscol pe care îl văd derulându-se afară, anost, nestrunit, nerespectând regulile estetice ale trecutelor ninsori. Dar îl văd și pe ecrane, toate posturile de televiziune sunt inundate cu aceleași imagini, cu aceleași vorbe rostite de aceiași oameni. Dacă aș ști ceva chineză aș boteza această furtună de zăpadă cu un nume a ceva diafan, fragil, ceva rupt din splendoarea primăverii într-un parc îngrijit cu pasiune și dăruire de un moșneguț cu doar 3 fire albe și lungi de păr, în

barbă, iar pe cap cu o pălărie țuguiață din pai de orez. Doar așa, ca să facă un contrast grotesc cu ceea ce este afară. Mi-a venit ideea aceasta ca o imitație după acel taifun, uragan sau ce-o fi fost, din America, devastator și ucigaș dar botezat Katrina! În loc să-i plâng pe cei loviți de urgie când priveam scenele de groază la televizor, la știrile de peste Ocean mie-mi venea să cânt și să joc „Hai Catrină și le-arată mări,”

Pe drept cuvânt, este o vreme atât de urâtă, de o urâtenie dublată de prezentări tembele la toate televiziunile, repetate precum picătura chinezească încât, pentru a acoperi aceste imagini și zgomote mi-a venit ideea chemării, în miez de noapte, a amintirilor.

Așa! Deci cel mai drag prieten al meu ești tu, Puiu Braic, prietenul meu de o viață. Am crescut peste drum de casa ta, între porțile noastre nu erau mai mult de 20 de pași, din care 6 pași măsura în lungime puntea peste pâraul Măghieruș. Traversam acești 20 de pași totdeauna alergând, deschideam poarta casei tale și mă puneam la adăpostul tufei de liliac, să nu mă vadă mama sau soră-mea Margareta și să mă strige înapoi, cu cine știe ce pretext, numai și numai să nu-mi petrec timpul cu tine. Iarna aceasta, de la vârsta de 9 ani, pe care am tras-o din depărtările timpului rămâne, pentru mine pe vecie, o amintire feerică. M-am trezit, în dimineața când a început să ningă, cu o fericire inexplicabilă, aș zice azi o fericire fără rost! Atunci nu cugetam filozofic, fericirea cu care eram îmbibat avea un rost pe care doar noi doi, eu și Puiu, prieteni de joacă îl înțelegeam și puteam să-l explicăm, dar așa ceva nu se face, nu, nu se face pentru că noi încă nu știam a grăi pe înțelesul adulților și ei ne-ar fi luat în râs.

Era dimineața zilei de întâi decembrie. Până azi încă n-a căzut prima zăpadă a iernii. Este duminică. M-a trezit tropotitul bocancilor grei ai tatei, scuturându-se de zăpadă. Tocmai terminase de făcut cărările obligatorii prin curte, de la ușă la poartă, prin grădină la closetul din latura casei, de la târnaț la șoprul cu lemne în latura căruia stă scara rezemată de peretele afumătoarei. Că tata, după obiceiul lui de țăran vechi și curat, când își începe ziua, de-i vară de-i iarnă, mai întâi scoate afară găleata cu gunoi și intră cu un braț de lemne sau cu o tablă de slănină afumată, zicând – am scos și am aruncat ce-i rău, am adus căldură și slană! Și în jurul caprei și a butucului de tăiat

lemn a curățat, tata, locul de zăpadă. Acolo fratele meu Miluț icnea, crepând buturugi de fag. Se dădea mare, se imagina un soi de Hercule pus la munci grele de un rege tembel, dar care era stăpân peste putere. Făceam aceste comparații în mintea mea, apoi i le spuneam lui Puiu când îl ajutam să rânim balega vacilor în grajd, dând repede la lopată ca să putem să o zbughim la săniuș sau la schi.

În ziua aceea am stat în casă până târziu, să tot fi fost amiaza. L-am pândit pe geam: făcea treabă prin curte și venea la gard, uitându-se spre casa noastră, ba chiar fluierând a chemare: „Haide, măi, Petre, ieși dracului mai repede să cărăm apă la vaci și lemne în casă, că numai așa pot pleca pe coastă, la săniuș. Dar eu nu aveam chef de muncă în ziua aceea. Era duminică și mult prea ades am auzit-o pe mama și chiar și pe tata, repetând că în zi de sfântă duminică e păcat să slugărești la prieteni șmecheri. Că da, așa era, Puiu era un șmecher. Dar era un șmecher mai micuț, care nu se compara cu văru-său Sandu. Ăla da, ăla era un șmecher veritabil. Te pune la muncile cele mai grele sau cele mai murdare cu o asemenea tehnică de șmecher că numai când ajungeam acasă și primeam o pleasnă după ceafă de la frate-miu Miluț mă prindeam și eu că Sandu iar și-o bătut joc de mine.

„Prostule, iar te-o pus Sandu să cari balega și s-o împrăștii pe mălăiște? Că puți, mă, meri și-ți șterge bocancii în zăpadă, mintenaș!” Și jap, iar îmi dădea una.

Da, Sandu avea stil și tehnică. Mă ademenea cu ceva ispititor, de exemplu vinerea trecută după amiază mi-a zis așa:

„Petrică, haida să mă ajuți să împrăștii gunoiul pe mălăiște că o să capeți o picioacă de zahăr, știu că-ți place!” El spunea „picioacă de zahăr” la bulgării de glucoză care se vindeau la kilogram, spunea așa că era un țaran prost. Știam că este o minciună, așa că l-am contrat:

„Numa arată-mi!”

„N-am acuma, da după amiază o să am. Că Pui Mihai, Liba cum îi zicem noi, o furat de la tată-su 100 de lei și mergem după masă la prăvălie, la uncheșu Miron să cumpărăm glucoză, apă minerală și napolitane. Ș-apoi o să-ți aduc și ție!”

„Nu minți? Că m-ai înșelat și altă dată!”

„Dacă nu mă crezi am să-ți las în plus o bucată de cartofă de glucoză sub priciul din coliba lui taică-tău de la gară, că noi acolo ne ascundem cu prada, că putem face foc în sobă și putem sta pe prici toți patru, că ne lasă badea Pompei!”

„Dar cine-s cei patru?”

„Eu, Liba, Pui Ghigove și Vavevica”. Puiu Grigore era un coleg de clasă al lui Sandu, avea un defect, nu putea să-l zică pe „r” și noi l-am poreclit cu numele pe care singur și-l stâlcea. Iar Vavevica era verișoară cu Ghigove, mamă-sa Maria era soră cu Floarea, mama lui Ghigove. Dar de fapt o chema Valerica. Dar nouă ne plăcea să o strigăm așa cum o striga Ghigove, văru-său.

„Bine, dar cum am să iau eu bucata de glucoză dacă tu o pui acolo diseară?”

„Te duci mâine dimineată și ți-o iei. Poți să-l întrebi pe taică-tu, pe badea Pompei, dacă-i adevărat că ne lasă în baracă la el, azi după amiază”

În timp ce încărcam coșul saniei cu bălegar din grămada din spatele grajdului, mi-am adus aminte că Sandu pomenise ceva de pradă: glucoză, adică picioacă de zahăr cum spuneau ei, proștii, apă minerală și napolitane. Asta-i, și napolitane! Cum de m-am lăsat fraierit, las că-mi bat eu joc de el, acum. Și am tras sania până la poarta mălăiștii și am răsturnat gunoiul drept în poartă. Apoi am luat-o spre ușa șurii. Sandu, care se așezase pe o bârnă de brad și mă privea cum muncesc în locul lui, a sărit ca ars, să mă prindă. Dar eu ajunsesem la ușa șurii, am intrat și am pus ruda în locaș. Nu putea să mă prindă, eram la adăpost!

„Mă Petre, dacă te prind te bat, de ce ai răsturnat sania în poartă, ha?”

„De aia, că ești un mincinos și un șmecher, cum zice frate-miu Eugen. Tu mănânci picioacă de zahăr, bei apă minerală și mănânci napolitane, eu muncesc în locul tău și mie nu-mi dai napolitane! Ești un șmecher, asta ești!”

„Băi, prostule, nu ți-am promis napolitane că voiam să fie o surpriză, ca să vezi ce prieten bun sunt eu! Sigur că-ți dau, trei rotunduri dintr-o placă!”

„Nu, vreau 5, adică jumătate de placă”

„Bine, 5 să fie. Acum vino înapoi și curăță baleza din poartă”. O placă de napolitane avea 10 tuburi, umplute cu o cremă dulce și aromată. Dar noi, ca băieții de țară, le ziceam „rotunduri” că altfel nu știam cum să le zicem!

„Jură pe cuvântul tău! Că nu-i minciună, așa să te juri, auzi?”

„Jur! Că nu-i minciună!”

„Acuma curăță mizeria din poartă și după aia am să te ajut!”

„Dar nu așa ne-am înțeles! Cureți tu iar eu îți dau napolitane în plus” zise Sandu, încercând să mă determine să muncesc. Dar eu nu aveam de gând să-i fac pe plac.

„Nu, îmi poți dovedi că nu minți numa dacă cureți tu ce am răsturnat eu în poartă” Și pentru că m-am ținut tare Sandu a cedat. Cred că și-a zis:

„Aici sunt 3 sau 4 lopeți de cărat mai încolo, dar mai multă treabă este pe urmă. Ia să-l fac să iasă din șură!

Am deschis frumos ușa șurii dar pe partea cealaltă. Cât Sandu a muncit cu lopata eu am șters-o acasă. Când am ajuns în dreptul ușii casei lui Sandu am strigat tare:

„Lele Anuță, lele Anuță, meri și-i dă drumul lui Sandu că i-am închis ușa la șură și o rămas pe mălaiște!” N-am terminat bine de strigat că Sandu fugea cât îl țineau picioarele ca să mă ajungă și să mă prindă. Ieșise prin grajd, eu n-am fost atent că ușa aceea era deschisă. În loc să mă grăbesc acasă m-a apucat joaca cu Lord, câinele cel negru și lăptos al lui Sandu.

Când am ajuns la poarta dinspre drum Sandu era deja foarte aproape de mine și a vrut să-mi tragă un picior în fund, dar eu am fost mai iute și m-am dat la o parte.

„Așa, deci ești un mincinos! Lasă că te spun lui tata! Să nu vă lase în baracă!” am strigat la el din drum. Apoi am luat-o la fugă. Dar, ghinion! Am călcat într-o plăcintă de vacă, proaspătă, era acolo pe drum, eu priveam peste umăr să văd ce face Sandu și nu am fost atent. Baleza era proaspătă, am alunecat și am tras o trântă, m-am murdărit pe hanorac. Că aveam un sweater gros de lână și peste el un hanorac de vânător de munte, din foaie de cort. În urma mea Sandu se prăpădea de râs. Am intrat în curte plângând. Dar fără lacrimi,

doar scânceam mai tare, cât să mă audă mama. A deschis ușa și m-a luat la zor:

„Ce-ai pățit, măi troghere? De ce plângi?” Și m-a văzut pătat de balegă proaspătă. Cred că eram tare caraghios, că mama, fără să vrea, a izbucnit în râs.

„Hai, Margareta, să-l vezi pe frate-tu, ce frumos s-a făcut!”

Margareta nu a râs, și-a plesnit palmele una de alta și a zis:

„Dă-ți jos mizeria aia, să nu intri în casă cu duhoarea. Cum ai reușit? Sandu? Sau Puiu?” Le-am explicat cum am alunecat în drum, balega în care am călcat nu era singura, după ea mai urmau vreo 3 – 4 plăcinte, că așa fac vacile în mers. Norocul meu a fost că mizeria nu a trecut prin hanorac. Mi l-am dat jos și Margareta s-a dus la pârau și l-a spălat în șuvoiul de apă rece din copca pe care tata, în fiecare dimineață, avea grijă să o deschidă iar, că îngheța peste noapte. Draga de ea, a venit cu hanoracul ud, cu mâinile roșii de frig. Dar așa era Margareta, nu știu de ce mă iubea așa de tare, mereu îmi lua apărarea și îmi venea în ajutor. Poate pentru că ea m-a crescut de mic? Că mama era bolnavă, pe atunci.

Dar să revin la ziua de duminică, ziua în care m-am trezit foarte fericit, stare pe care doar eu și Puiu puteam să o explicăm. Dar nu riscam asta deoarece nimeni nu ne-ar fi înțeles. Sâmbătă seara pe când plecam de la Puiu acasă, ne-am oprit la poartă să șuguim, așa ne plăcea nouă să botezăm minutele de stat singuri afară, chiar dacă ne înghețau nasul și bocancii.

„Mă, Puiule, pun pariu cu tine că mâine o să ne trezim cu zăpadă ninsă proaspăt, numai bună de săniuș. Mă, o să fie așa de frumoasă zăpada aceea că toată zâua o să fim așa de bucuroși, că ne va veni să facem ca Lord, câinele lui Sandu, când se învârte după coadă!”

Astea-s cuvintele cu ajutorul cărora am definit starea de fericire care ne va însoți în ziua primei ninsori. Cum putea un adult să înțeleagă starea de fericire astfel explicată, decât ca „gând de joacă, numai la prostii vi-i capul, în loc să puneți mâna pe lopată și să curățați drumul!”

Deci cu fericirea de tip „Lord sucit în cercul cozii!” pe aproape de amiază m-am îmbrăcat de ieșit afară. Pe când îmi puneam bocancii

Margareta m-a oprit și mi-a cerut să-i ung cu cremă de ghetе Vax Albina. Noi cumpăram cremă neagră la kilogram, că era mai ieftină, dar o țineam într-o cutie cilindrică de tablă, frumos pictată cu marca asta, Vax Albina. M-am supus, am feștit iute bocancii, mai rămăseseră dungi de cremă neîntinse și Margareta m-a înșfăcat de ciuf și m-a obligat să netezesc bine crema pe pielea scorojită a bocancilor lui frate-miu Miluț, acum proprietatea mea. Eram doar un puști care umbla fript după joacă, încă nu venise vremea datului la lustru a bocancilor, asta va fi când ochii mei vor căta spre păr bălai de mândre ...

„Unde pleci, că ne punem la masă minten, zise Margareta. Să nu te duci la Puiu, că l-am văzut cum te-a așteptat toată ziua să ieși. Ce-ați mai pus la cale pentru azi?” Margareta avea ochi de mamă grijulie, se ținea după mine ca găina după puiul amețit.

„Mă duc afară, să-l ajut pe Miluț la pus lemnele în șopru”

Aiurea, eu să mă ofer de ajutor lui Miluț! Cine o pomenit miel să meargă singur la tăiere în afară de Paști?

Am ieșit pe târnaț, m-am întins ca un câine după ce a stat toată ziua covrig și am făcut, cu brațele, câteva exerciții de gimnastică din cartea cu normele FGMS (fii gata pentru muncă și sport, așa traduceam noi aceste litere, că nu țineam minte ce însemnau de fapt!). Miluț m-a văzut și imediat mi-a dat ordin.

„Adu coșul din casă și pune lemne să le duci înăuntru.”

„Ești prost? Nu vezi că-i coșul lângă butuc? Ori ți-s ochii peste drum, la Viorica lui Terez? Las, că te știu eu, te-am văzut cum te dai mare Hercule, îți măsoari mușchii de la braț să te vadă fetele!” Și am țâșnit spre poartă, pe lângă el, tocmai când se apleca să mai ia un butuc și să-l pună la despicat. Era prea târziu ca să mă prindă, eu eram deja dincolo de punte! Poarta casei lui Puiu s-a deschis, trasă de prietenul meu care mi-a ieșit în întâmpinare.

„De ce n-ai venit mai devreme? Că acum îi amiaza și trebuie să mâncăm. Ce zici să facem?”

„Mă, Puiule, nu m-o lăsat mama, că zicea că dacă vin la tine tu mă pui la treabă și nu-i bine să muncești duminica. Dar eu i-am zis că asta nu-i muncă, îi numa joacă, noi pe toate le facem numa-n joacă.

Eu zic să mergem la bucătărie, la Mamă-ta Bună și să stăm acolo o jumătate de oră, apoi după ce mâncăm de amiază om ieși cu sania, undeva. Eu zic să mergem pe drumul către Zencani, pe lângă casa lui Nucu Pocăitu, că îi bun și drumul ăla de săniuș, tu ce zici?”

„Hai la Mama Bună și vorbim acolo.”

Mama Bună era bunica lui Puiu, adică era mama dulce a lui Miron, tatăl lui Puiu. Miron, sau Mironică după cum îl alinta Mărișica, nevastă-sa, adică mama lui Puiu, mai avea un frate, pe Aurel, tatăl lui Sandu. Dar Aurel era mort, săracul, a murit de plămâni și Sandu era acum bărbatul casei. El trebuia să facă toate muncile în gospodărie, de aia căuta mereu ajutoare, că nu făcea față, singur, la atâtea treburi. Sandu era mai mic decât fratele meu Eugen cu un an, iar soră-sa Silvia era mai mare decât mine cu un an. Eu aveam 9 ani, deci ghici ghicitoarea mea, câți ani are fratele meu mai mare, Emil?

I-am zis lui Puiu ghicitoarea când am ajuns în căsuța lui Mama Bună. Puiu era mai mic decât mine cu 2 ani, dar era dezvoltat, arăta mai mare decât mine. Însă era prostuț, adică naiv, că el încă nu umbla la școală. Mama Bună ședea pe laiță, lângă sobă. Acolo aveau cuptiorul de pâine. Când era gerul cel mare, de Bobotează, Mama Bună făcea focul în cuptior și toată familia se îngrămădea acolo. Din horn ieșea un fum gros, mai mult decât la hornurile caselor și toată lumea știa că îi veselie la Mama Bună. Că Mărișica punea de plăcinte poale-n brâu iar Mironică fierbea țuică, jinars cum se spunea pe la noi. Tata, când vedea fumul gros la hornul căsuței, pleca de îndată acolo, în vizită la un păhăruț de jinars. După el o ștergeam și eu, dar așa, cam după un sfert de ceas, îi spuneam mamei că mă duc să-l chem pe tata acasă, să nu se îmbete că nu-i frumos.

La jinarsul lui Mironică venea, în afară de tata, baciul Alexandru, unchiul lui nănașul Miron și Latzi Goșler, zidarul, tatăl Vioricăi, vecina după care se uita fratele meu Miluț. Deci bărbați 3, femei 3 că venea și Anuța, mama lui Sandu, Puiu, eu, Sandu și Silvia. Abea încăpeam, 10 oameni. Și atunci, cu câte o plăcintă în mână, nănașa Mărișica ne alunga, pe noi, copiii, în casă. Acolo Sandu scotea cărțile de joc și ne chema la un joc de Tronf, de fapt era 66, dar el așa-i spunea, joc de Tronf. Dar jucăm pe plăcinte, nu doar așa, degeaba.

„Eu nu joc pe plăcinte, că tu îmi iei plăcinta și apoi mi-o dai numai dacă rânesc în grajd și eu nu mai vreau să-ți fiu slugă!”

„Mă, Petrică, mă prostule, tu nu slujești, mă, tu ajuți un om bolnav. Că tare mă dor picioarele și mijlocul, așa că tu ajuți un om bolnav și pentru asta Bunul Dumnezeu te va ajuta să ajungi premiantul clasei, dar mai târziu, nu anul ăsta, că acum încă mai ești prost. Dar eu am să te ajut să scapi de prostie, cred că-mi trebuie vreo 2 ani ca să te fac deștept!”

Vrăjeli, la asta era Sandu expert. Nu-l întrecea nimeni la șmecherii, că avea așa un talent special, el le spunea cu toată seriozitatea și reușea, totdeauna, să mă convingă, pe mine cel puțin, mereu.

Deci, în duminica aceea am intrat în căsuță la Mama Bună, mi-am șters picioarele de zăpadă și am dat bună ziua pe ungurește: „Kezi ciocolom!” adică „Sărut mâna!” Tare-i mai plăcea bătrânei să îi spună plozii de unguri sărut mâna pe ungurește. Iar ei, toți de pe stradă, Șani, Lațika, Ioșka, Ioji, Ibi, Marika, Iluș și ceilalți, veneau special la poartă când Mama Bună ieșea la gardul uliții, vara, după ce merele văratice din fundul mălăiștii se coceau pe jumătate. Avea, Mama Bună șurțul plin cu mere dulci acrișoare, cele mai multe aveau viermi, că baba le aduna de pe jos. Dar nouă ne plăceau și prețul era ieftin, doar un „sărut mâna” de fiecare măr.

Acum Mama Bună stătea degeaba. La Sfânta Biserică nu putea merge, era tare departe pentru picioarele ei umflate de reumă. Stătea lângă casca radioului cu galenă pe care cineva, de la fabrică, de la OFA i-l făcuse cadou lui Mironică, gata acordat pe Vocea Americii care transmitea, în fiecare duminică, slujba de la Patriarhie. Și baba asculta slujba și îi mulțumea lui Dumnezeu că a îngăduit să iasă lumea din prostie, să inventeze acest radio care îi dădea ei, pe tavă, vocea lui Miron al lui Cristea Gheorghe și Domnica, Patriarhul nostru, care slujea slujbă domnească, acolo, la București. Ea nu știa că Miron Cristea era de mult oale și ulcele, pentru Mama Bună nimic nu era mai cinoș (mai frumos, adică!) decât să spui că ești dintr-un sat cu Patriarhul României.

Mama Bună m-a tras lângă ea și mi-a umplut palmele deschise amândouă căuș, cu sâmburi de bostan prăjiți cu sare. Tare erau buni

acei sâmburi, nici unul nu era sec, iar după sărătura aia beam un litru de apă pe nerăsufletele.

„Uite, Margareta, poți prinde un purice să-l omorî pe burta mea? Că vezi ce tare m-am umflat de atâta apă?”

„Prostule, nu bea atâta apă că îți strici gâtul, ai să răgușești și iar trebuie să-ți fac șodou!”

„Hai, fă-mi, că-mi place!”

Mama Bună m-a întrebat de sănătate, apoi de mama Iulișka, de tata Pompei și de frați.

„Tu ai frați? Sau ești cuc singur ca Puiu? De aia vii tăta zăua la el, că ești sânгур?”

„Nu, Mamă Bună, are frați, ai uitat? Are pe Eugen, pe Emilia, pe Margareta, pe Emil care-i plecat în armată.

„Da, pe Emil îl știu, de când o venit acasă pe cal, ca un husar! Ce mândru ficior, ce dacă-i ungur, frumos îi, țucul-aș!”

De la o vreme baba le cam amesteca, dar era hazlie, noi râdeam politicos, iar când nu ne puteam abține ieșeam afară și ne prefăceam că ne-a apucat tusea.

„Puiule, dă-i lui Emil un măr copt, vezi că am copt niște mere, sunt în ler.” Și într-adevăr, Puiu scoase un ceaunaș cu 4 mere coapte, mi-a dat mie unul, el a luat altul și pe celelalte două i le-a dat bunică-sii.

„Mamă bună, vrei să-ți curăț un măr?”

„Nu, că mi-l mănânci pe jumătate! Lasă, am să mănânc eu singură, mai târziu.”

Am mâncat mărul și am dat să plec.

„Mamă bună, sărut mâna pentru măr, că tare bun a fost. Sărut mâna! Și apoi, după o scurtă pauză, iar Sărut mâna!” Baba, nimic. Eu, iar Sărut mâna! Kezi ciocolom!

„Așa da, asta trebuia să spui de la început. Ține buzunarul!”

Mi-a umplut buzunarul cu belșug. Acasă, înainte ca fratele meu să apuce să mă altoiască am scos din buzunar un pumn de semințe și m-am lăudat:

„Uite ce mi-a dat Mama Bună!” Și așa am scăpat nepocnit! Dar a trebuit să-i dau lui Miluț un supliment, adică jumătate din rezerva pe care mi-o oprisem.

În casă nu aveam voie să îi spun fratelui meu altfel decât Eugen, nu Miluț. Acest nume mic fusese interzis de tovarășul președinte al unității de pionieri. Că Eugen ajunsese, în clasa a VI-a, președinte de unitate de pionieri și gornistul școlii. I se dăduse voie să aducă acasă trompeta, acum o chinuiam eu să învăț să cânt toate comenzile: Adunarea, pe textul: „Lingura și strachina, Mămăliga-i gata, Pune mâna pe manta, Tu-ți mama ta!”, Onorul la drapel și Stingerea.

Dar eu nu mă lăsam condus de fratele meu, nu-i recunoșteam autoritatea, față de alții. De exemplu, în discuțiile cu Puiu și cu Sandu, fratele meu era, în exclusivitate, Miluț! Numai povestea cu sperietura de lup nu le-am spus-o niciodată, că acești prieteni ai mei ar fi profitat de întâmplare și ne-ar fi învrăjbit și ne-ar fi făcut de râsul lumii. Că povestea era așa: Miluț era mititel, avea 4 ani. Și îl trecea nevoia cea mare dimineața, pe la 6, toamna prin octombrie. Acest deranj stomacal l-a ținut mai mult de o săptămână. La ceasul acela când îl apuca pântecăria ziua se îngâna cu noaptea. Și cum el se scula și venea să o tragă pe mama jos din pat ca să meargă cu el afară, la closet, Emil, fratele nostru mai mare primea sarcină să se ocupe de puști. Acesta se scula bodogănind, ieșea cu Miluț la ușă și îl îndemna să meargă la closet, să lase ușa deschisă, că el stă de pază, aici, de pe târnaț vede tot. Azi așa, mâine așa, dar într-o dimineață, cum Miluț o lungea cu statul pe tron Emil a început să boncăluiască, precum lupul la depărtare. Apoi a strigat, cu vocea sugrumată: „Lupul, măăăăăăă!” Iar Miluț a luat-o la fugă, direct de pe tron, fără să-și ridice izmenele, împiedicându-se și plângând, lăsând o dâră în urma lui. Emil l-a liniștit, l-a șters de mizerie, dar a trebuit să se scoale mama și să-l spele, să-l schimbe și, evident, să-i dea lui Emil răsplata cuvenită! Iar eu când am aflat povestea de la Margareta am râs de nu mă mai puteam opri, dar am fost foarte aspru atenționat să nu cumva să scap acest adevăr în lume, nici să nu-i amintesc lui Miluț de „Lupul măăăăăăăăăă” că va fi prăpăd! Și dacă v-am spus-o vouă, nici voi să nu o spuneți nimănui, că urgie va veni de la fratele Miluț!

Capitolul 3

Făt Frumos porcul și Ileana Cosânzeana

*Nu mai există basme, nici eu nu mai exist
Balaurul e șmecher, iar Făt Frumos e trist
S-au inventat claxoane, adio zurgălăi
Te duci, copilărie, cu toți eroii tăi!*

Am fost după amiază cu Puiu la săniuș. Ne-am dat pe drumul care urcă spre cimitirul eroilor din primul război mondial, pe dealul Podinii. Dar n-a fost prea bine. Zăpada este mică, nu a nins destul iar sania noastră, de fapt a lui Puiu, se cam poticnea când ajungea pe pământ gol, fără zăpadă. Așa că ne-am făcut socoteala, Puiu și cu mine, că cel mai bine alunecă sania pe iarbă, nu pe drum cu pietre și noroi înghețat. Deci am urcat pe platoul Zencaniului și am luat-o la deal, spre vârful Podinii, acolo unde 4 brazi și 3 pini formau o poiană frumoasă. Toți copiii care erau la săniuș urcau până la poiana cu pini și își făceau vânt de acolo. Când am ajuns noi în vârf am dat nas în nas cu Petrică Remus și cu Ion Botoșan, Boti cum îi spuneam la școală, colegii mei de clasă. Ei locuiau în Zencani, le era ușor să urce coasta până la poiana cu pini, pe când noi făceam cale lungă până aici. Dar panta de săniuș pe partea către Zencani era cea mai bună, mai bogată în zăpadă și cea mai lungă din tot satul nostru. Însă noi trebuia să o

luăm spre Măghieruş, că dacă ne prindea noaptea aveam cale lungă de mers prin pustietatea dealurilor.

Din poiana cu pini ne-am dat drumul la vale, am ales un traseu pe marginea răzoarelor așa că am alunecat în viteză, cred că mai mult de 2 kilometri, până pe coasta din spatele casei lui Sandu. Acolo s-a oprit sania că am intrat pe locul cu cioturi de strujeni de porumb, pământul moale și zăpada mică ne-au blocat. Cred că era în jur de ora 4, mai era ceva vreme până la înnoptat, așa că i-am zis lui Puiu „Hai mă să mai ne dăm o dată, tot așa!” El a fost de acord, că mă asculta pe mine ca pe unul mai mare, eu eram școlar în clasa a 2-a, el nici nu umbla la grădiniță, măcar. Am întors sania și am început să urcăm. Cred că am ajuns aproape la jumătatea dealului când Puiu mi-a arătat o haită de câini venind în goana mare spre noi, dinspre Prelucă.

— Lupii măăăăăăăăăăăăăăăă! Am strigat eu ca-n pățania lui Miluț cu fratele Emil, dar de data asta nu era de joacă. Ne-am suit pe sanie, Puiu m-a împins din urmă și a sărit la spatele meu, prinsesem viteză bună. M-am uitat la haită, alergau pe pantă drept spre noi. Cred că ne puteau ajunge din urmă pe creasta dealului de deasupra străzii noastre.

— Hai să strigăm tare, poate ne aude cineva și ne iese în ajutor. Și am început să hăulim, apoi am strigat „Ajutor, lupii!” Și am avut noroc, mai la vale de locul către care ne îndreptam noi, cam la jumătate de kilometru era grajdul Zbârcioaiei, unde ținea baba 4 vaci de lapte și venea de două ori pe zi să le dea apă, fân, să facă curat și să le mulgă. Acu, iarnă fiind, Zbârcioaia venea cu șareta, cu badea Mihai, sluga ei care de fapt era un nepot tont, cu minte puțină, care era orfan de părinți și l-a luat baba să-i fie de ajutor. Sluga avea, atunci, la vreo 40 de ani, era în putere, deși cam molcuț la mers și la treabă. La strigătele noastre a ieșit Zbârcioaia din grajd, a văzut lupii pe urma noastră și imediat s-a urcat în șaretă, a întors caii și pocnind din bici a pornit spre noi. În urma ei sluga Mihai a smuls de lângă peretele grajdului o furcă de fier cu trei colți și a început să alerge după șaretă. Așa tont și molcuț cum era, de data asta Mihai alerga ca vântul. A ajuns șareta din urmă, s-a agățat de loitrea din spate și s-a săltat pe ruda căruței care se lungește în spate cât să stea un om comod pe ea. Noi am cârmit

sania spre Zbârcioaie, șaretă venea în goană, noi hăuleam, Zbârcioaia pocnea din bici, sluga Mihai striga și el, gângav cum era ieșea ceva din gura lui. Lupii au încetinit și s-au oprit, prada le-a scăpat. Când am ajuns lângă șaretă săniuța noastră s-a oprit din alunecat, am venit apoi pe picioare.

— Sunteți bine, copii? Nu v-ați pișat pe voi? Să spuneți, că vă îngheață cucul în frigul ăsta. Puiu era ud, el fiind mai mic s-a speriat rău de tot. Zbârcioaia ne-a luat în șaretă, Mihai sluga o adus o pătură din grajd, l-a învelit pe Puiu și baba ne-a dus acasă până în poartă la nănașul Miron. Strigătele noastre au fost auzite până jos, la casele de pe Măghieruș. Nănașul și mama și tata ne așteptau pe stradă.

— Mă Braicule, să nu-i bați pă băieți că nu-s vinovați. Lupii sunt flămânzi, au prins curaj și au vrut să atace. Am să anunț la Ocolul Silvic, poate au ei vreun cal bătrân și bolnav ori un alt animal să-l sacrifice ca să lase mâncare în Prelucă, altfel lupii ăștia or să facă prăpăd în iarna asta pe la cotețe și grajduri.

— Bine, doamnă Zbârcea, mulțumim frumos că ne-ați scăpat copiii, ziseră părinții noștri și apoi ne-au luat în primire. În casă fratele meu Miluț numai s-a uitat lung la mine și n-a apucat să zică nimic, că soră-mea Margareta i-a luat-o înainte:

— Tu știi cum e să te sperii de lup, că ai pățit-o, așa că taci din gură și ajută copilul la dezbrăcat.

— Ești întreg? Ai făcut pipi sau treabă mare în pantaloni? Să spui drept, auzi, zise fratele meu Eugen cu blândețe.

L-am luat pe după gât și m-am strâns la pieptul lui. Îmi era bine, toată lumea avea grija mea.

— Lupii măăăăăăăăăăăăă! Am șoptit eu la urechea lui și am început să râd. Și cu mine a râs și el, Miluț, apoi Margareta și mama și tata.

Și așa a fost prima zi cu zăpadă în iarna aceea, din anul 1957.

A doua zi, la școală, Tovarășa m-a sculat în picioare de cum a început lecția.

— Spune, Petrică, cum a fost la săniuș ieri! Dar mai înainte arată-mi caietele, să văd dacă ți-ai făcut temele.

Am scos caietele din geanta – cufăr de lemn, le-am deschis, Tovarășa s-a uitat la ele și a zis:

— Bine. Ți-ai scris temele înainte de pățania cu lupii?

— Da, mi-am scris și mi-am învățat dimineața.

— Copii, Petrică a avut ieri o aventură, niște lupi erau să-l mănce, de adevăratelea. Povestește-le și lor cum a fost.

Le-am zis tot, de la început, că cum îi spusese eu lui Puiu că o să fie zăpadă, că noi o să fim bucuroși de zăpadă toată ziua, că l-am pândit cum dădea târcoale să ies și să-l ajut la muncile agricole ca să putem pleca la săniuș. Aici Tovarășa m-a oprit:

— Ce fel de munci agricole faceți voi doi?

— Păi, rânim la grajd, dăm fân și paie la vaci, le aducem apă, tăiem lemne și le cărăm în casă, la părinții lui Puiu prietenul meu și la Mama Bună, de la care primim un măr copt în ler, ori doi picioși copti tot în ler, ori sâmburi de bostan prăjiți cu sare.

— Prostule, astea se numesc „munci gospodărești”, nu munci agricole.

— Păi eu zic că-s și munci agricole, că familia lui Puiu este de agricultori!

— Nu, sunt activități gospodărești. Tu, la casa ta, la părinții tăi, ce fel de munci faci? Tai lemne? Ai grijă de animale? Ce altceva mai faci? Și ce sunt părinții tăi, agricultori?

— Nu, tata este muncitor la OFA, mama este casnică, nu avem vaci și nici nu avem pământ.

— Și atunci muncile acestea, cum ar fi tăiatul lemnului, căratul apei sau măturatul prin curte tot munci agricole se numesc?

— Nu știu, poate că acelea sunt munci țărănești, ale noastre sunt munci muncitorești!

Toată clasa a izbucnit în râs. Mihăiță Săsărman, cel mai vesel și neastâmpărat coleg din clasă zise, cu mare curaj:

— Îi speriat rău de lupi, Petrică săracul! Trebuie dus la munci agricole ca să se învețe cu animalele! Și iarăși au râs toți.

— Te-aș fi văzut eu pe tine, deșteptule, cu haita de lupi flămânzi gonind ca Baba Iarna pe coasta Podinii, oare ce-ai fi făcut tu? Pipi sau caca? Sau amândouă? Și iarăși a râs toată clasa.

— Ptiu, încă miroase eroul acesta, chiar te-ai scăpat în pantaloni?

— Nu-i miros de scârnaveli, îi miros de sânge de lup, că eu m-am luptat cu capul haitei ca Făt Frumos cu Zmeul din poveste. Și iarăși a râs toată clasa.

— Gata, gata, copii, terminați cu veselia. Acest elev a trecut printr-un mare pericol. A avut noroc că în apropiere se găsea doamna Zbârcea, sora marelui compozitor Ionel Zbârcea, consăteanul nostru și i-a sărit în ajutor. Că ea mi-a povestit întâmplarea. Voi copii, trebuie să învățați din pățania lui Petru Todoran că nu trebuie să vă apropiați de pădure la ceasul când se lasă noaptea. Anul acesta toamna a fost lungă, altă dată cădea zăpada pe la începutul lunii noiembrie și animalele intrau la hibernat, știți voi ce înseamnă hibernare?

— Știu eu, sări Sandu Knoll primul.

— Și eu știu, zise Berti Zellermaier.

— Bine, spune tu Knoll.

Dar eu am fost mai iute:

— În timpul iernii unele animale de pradă, ca lupii, urșii, bursucii, șerpii intră la somn și dorm toată iarna, până se topește zăpada.

— Și mie mi-ar plăcea să hibernez, iarna! Sări poznașul Mihăiță Săsărman. Și iarăși clasa izbucni în râs.

Pe când râdeam noi cu mare veselie amândouă ușile clasei noastre, cea dinspre Căminar și cea dinspre clasa a II-a B s-au deschis deodată. De la clasa B tovarășa învățătoare Lola a întrebat, alarmată:

— Ce s-a întâmplat? Râdeți sau plângeți? Dar nimeni n-a apucat să-i răspundă că pe ușa cealaltă a intrat tovarășul director și noi ne-am ridicat în picioare, toți, la semnul Toarășei. Directorul a făcut câțiva pași spre catedră și după el a intrat o doamnă frumoasă, ca o regină, avea o căciulă foarte frumoasă, dintr-o blană scumpă, iar în loc de guler la paltonașul negru avea o vulpe pusă cu botul legat de piciorușe cu o fundă mare, mov. Ea ținea de mână o fetiță, de seama noastră, îmbrăcată la fel cu mamă-sa și la fel de frumoasă. Mie mi s-a tăiat răsuflarea, mi-am zis imediat în gând: „Asta-i Ileana Cosânzeana, a venit la mine s-o scap de Zmeu!”

— Toarășa învățătoare, de azi veți avea o elevă nouă în clasă, pe Iacobovici Viorica. Părinții ei s-au mutat la noi în oraș, tovarășul Iacobovici

a fost trimis de Partid, lucrează la Comitetul Raional de Partid, curând va fi cel mai important om din raionul nostru. Să vă purtați frumos cu ea. Tovarășa învățătoare, să o puneți în prima bancă împreună cu un elev frunțas la învățătură dar cu origine sănătoasă, v-am spus asta mai de mult.

— Da, tovarășe director, imediat vom face mutările. Ianke, treci în locul lui Petru iar tu vino în banca întâi. Lenuța, tu treci în ultima bancă. În locul tău va ședea Viorica, colega noastră dragă, nou sosită. Bine ai venit! Spuneți și voi, copii, după mine, BINE AI VENIT, Viorica!

Directorul s-a retras iar eu m-am trezit cu Ileana Cosânzeana lângă mine! Ea s-a aplecat spre mine și mi-a zis, destul de tare: „Puți, ești mizerabil!” Am crezut că mor, obrajii mi-au luat foc și nu m-am mai simțit Făt Frumos. Mi-a venit iute o idee și i-am răspuns, mai șoptit: „Eu sunt Făt Frumos în piele de porc. Dar să nu spui la nimeni, că altfel vraja rămâne pe veci!” S-a uitat la mine cu interes, n-a spus nimic, dar privirea ei mi-a dat curaj. Era clar, frumoasă dar proastă, ca toate fetele, mi-am zis eu după pilda lui Mihăiță Săsărman, colegul nostru care ne era nouă, băieților, un bun exemplu.

— Ce s-a întâmplat, Viorica? Întrebă imediat Tovarășa. Te supără cumva colegul tău de bancă?

— Nu, doamnă, dar prostul ăsta mi-a zis că el îi Făt Frumos în piele de porc, de aia pute. Mă face să râd!

Și într-adevăr, râse. Apoi toată clasa după ea. Noroc că a sunat clopoțelul și copiii s-au amestecat, năvălind toți peste banca noastră. Berti s-a aplecat peste Viorica, a luat-o de mână, i-a luat geanta și i-a spus:

— Te muți în bancă cu mine. Mamele noastre au aranjat deja asta, de sâmbătă, de la sinagogă unde s-au cunoscut. Tovarășa nu are nimic împotrivă. Apoi, răsucindu-se, strigă:

— Lenuța, mută-te înapoi, o să stai cu Petrică în banca întâi, că voi amândoi aveți origine sănătoasă!

Singurul care mi-a acordat atenție, în acea pauză, a fost Mihăiță Săsărman.

— Norocul tău că ai scăpat de Ileana Cosânzeana, că te-ar fi mâncat toți Zmeii din lume!

Viorica va rămâne prințesa inimii mele până în clasa a VII-a, când mă va dezamăgi pentru totdeauna, în urma unei întâmplări pe

care, poate, o voi povesti altă dată. Cum ea era inaccesibilă pentru mine, un sărăntoc cu bocancii scâlțiați, cu jerseul împletit în casă de mama și peticit în coate cu o bucată de piele tăiată artistic dintr-o limbă de bocanc, în visele mele cu personaje din basmele lui Petre Ispirescu între care eu eram cel mai frumos, mai deștept, mai viteaz și mai ... cel mai dintre toți, deci în aceste vise am înlocuit-o pe Viorica cea reală cu o altă Cosânzeană, o fată la fel de frumoasă, poate chiar mai frumoasă, pe care am admirat-o pe scena Clubului Muncitoresc de la IFET, cum se numea acum vechea OFA, jucând rolul Albei ca Zăpada în spectacolul școlăresc prezentat la concursul raional în vacanța de iarnă, între Crăciun și Anul Nou. Această frumoasă fată, Cea Mai Frumoasă Din Oglindă, era elevă la școala elementară din Borsec și avea să-mi fie colegă de clasă în liceu. Ecaterina, Kati cea serioasă, parcă speriată pe veci de Mama Vitregă din poveste, în liceu nu mai era la fel de frumoasă ca în rolul de pe scenă. Nasul îi rămăsese tot mic, dar parcă ... și pe deasupra, avea și pistrui! Însă de la jignirea pe care am suferit-o de la Viorica Iacobovici n-am mai visat-o frumos, în scene de luptă cu zmeii cei răi și namilele de balauri, decât pe Cea Mai Frumoasă Din Oglindă. Apoi am crescut mare!

În vacanța de iarnă, cu o zi sau două înainte de Crăciun m-am dus la Berti, să văd ce noutăți mai aflu de la el. L-am găsit tocmai îmbrăcându-se, mergea cu Traian la biblioteca de la Clubul Muncitoresc să împrumute cărți. Pe Traian avea să-l înscrie atunci, țin minte că i-a dat o carte poștală nescrisă, așa era regula, cărțile poștale vor fi trimise acasă dacă respectivul abonat va întârzia să restituie la timp cărțile împrumutate.

— Hai și tu cu noi, Petrică, să-ți dau și ție o carte poștală să te înscri? Mă întrebă, amabil ca totdeauna, Berti.

— Eu sunt înscris, am fișă încă din vară. Prima carte pe care am citit-o la viața mea a fost Clocot Voinicul, apoi Ilia Muromeț. Merg și eu cu voi, acum nu am la împrumut nici o carte, că nu m-a lăsat mama că nu mă ținam de lecții. Dacă găsesc ceva frumos poate voi împrumuta și eu o carte, să citesc în vacanță.

Am împrumutat, la recomandarea bibliotecarei, Basme de Petre Ispirescu. Aceste povești vor fi preferatele mele până când aveam să-l descopăr pe Jules Verne.

Capitolul 4

Președinte de unitate

*Toamna aveam cartofi de scos
Și ne ducea pe toți cu școala
Și nu-l lua pe unu boala!*

.....
*Aveam caracterul mai frumos
Pe vremea când mergeam pe jos!*

Gălbinarea de care m-am îmbolnăvit la 6 ani, cu febră mare, mi-a lăsat o pată pe plămâni. Doctorul Grosfeld m-a trimis la raze, la Reghin. Acolo era un aparat Roentgen nou, iar raionul Toplița avea o zi pe săptămână acces exclusiv la această tehnică nouă dar groaznică, în același timp.

Am plecat cu mama și tata, cu trenul, într-o zi de vară. Nu mai țin minte cât am așteptat la spital până mi-a venit rândul, știu doar că mi-a fost somn după aceea, a trebuit să mă ducă tata pe brațe până la gara Reghinului, iar în tren am dormit până la Toplița.

— E de la raze, domnule doctor? A întrebat mama la întoarcere acasă. Cum casa doctorului la care slujise mama când era tânără se afla aproape de gară, m-au dus părinții la consult. Nu mai era oră de vizită dar doctorul ne-a primit ca pe niște vechi cunoștințe. Aveam să aflu

mai târziu ce fel de întâmplări îi legaseră pe ai mei de casa doctorului Grosfeld.

— Nu-i de la raze, copilul a răcit, cred că l-a tras curentul pe tren. Trebuie să-l duceți acasă și să-l culcați. Iuliana, fă-i o frecție cu oțet, peste tot, apoi învelește-l ca pe un copil mic în scutece, să transpire bine. Și dă-i și un ceai fierbinte și apoi culcă-l. Va dormi mai mult de 12 ore, nu vă speriați, că dacă va fi așa cum vă spun eu după acest somn se va trezi sănătos. Uite, am să scriu o scrisoare de recomandare către Sfatul Popular Raional, să-l trimită la un Preventoriu TBC cât mai repede cu putință.

— Ce-i acela un preventor, domnule doctor? Întrebă tata.

— Pompei, un preventoriu este un fel de sanatoriu de model american, unde pacienții care sunt suspecți că pot face o boală de plămâni sunt tratați cu alimente sănătoase, au un program de sport ușor, fac exerciții de respirație în aer curat. Este o metodă specială de tratament, fără medicamente. Deși s-a inventat penicilina care este cea mai puternică pentru tratarea bolilor de plămâni, ea este atât de scumpă că noi, românii, încă nu o putem da pentru toți bolnavii. Și atunci pentru copii statul a organizat aceste sanatorii ușoare. Este un asemenea sanatoriu la Gheorgheni, dacă o să-l ia în evidență am să pun o vorbă să-l trimită aici, aproape. Deși cel mai bun preventoriu este la Cluj, acolo cred că nu poate fi trimis acum.

Și în vara aceea am stat o lună la Preventoriu, la Gheorgheni. Ceva de lux! Măi frate, ne dădeau o mâncare așa de bună că atunci când a venit mama în vizită am rugat-o pe asistenta de serviciu să mă lase să-i dau mamei porția mea de banane, să o ducă acasă pentru Margareta și pentru Miluț. Ea m-a mângâiat pe ciuf și a pus într-o pungă goală de mălai 6 banane coapte. Când am venit acasă de la Preventoriu, soră-mea Margareta m-a întrebat, primul lucru: „Mi-ai adus banane?” Eu uitasem de banane, alte mâncăruri mai gustoase îmi erau acum plăcute. „Nu, nu ți-am adus banane, dar ți-am adus cremă de cacao!” „Ce-i aia?” Și am scos o cutie de tablă, o conservă plată care avea în interior o cremă groasă de lapte, unt, cacao și zahăr, pe care noi o întindeam pe pâine la gustarea de la ora 10 și o mâncam o singură dată. Eu am pus deoparte două cutii, una pentru Margareta și una pentru Miluț. Abea când am

ajuns acasă mi-am dat seama că ar fi trebuit să mai aduc una, pentru mama și tata. Eugen a citit, cu uimire, pe eticheta cutiei că această cremă de lapte praf era fabricată la Remetea, un sat de secui de peste muntele Bătrâna, deci foarte aproape de noi.

În luna august pe care am petrecut-o la Gheorgheni, la preventoriu, m-am înălțat cu 4 centimetri. L-am ajuns din urmă pe Puiu. Când m-a văzut acasă, a și venit la poartă.

— Servus, mă prietene, unde ai fost și ce-ai pățit? Că ești gras ca un purcel de Crăciun.

Într-adevăr, crescusem și mă îngrășasem, nu glumă. Dar grăsimea se va duce repede, până la începutul școlii în două săptămâni de munci agricole aveam să mă subțiez, să fac ceva mușchi la brațe și să mai cresc un centimetru.

— Hai, vii la mine? Că am atâtea să-ți povestesc! Puiu încerca să fie șmecher, din nou. Pe aria din spatele casei lui Sandu și a familiei Buburugă venise batoza și treieratul grâului era în toi. Știam asta, că am întrebat-o pe mama ce-i zgomotul acela?

— Îi batoza, a venit ieri și azi începe treieratul. A venit aseară nănașă-ta Mărișica și te-o cerut de ajutor, să muncești cu Puiu la paie. Vrei să te duci?

Așa că atunci când Puiu m-a chemat să-mi povestească noutățile, de fapt încerca să fie șmecher, să mă scoată la muncă. M-am dus cu el direct pe arie, nu i-am ascultat bâlbâielile că ce frumos o să ne jucăm cu împinsul paielor.

— Taci, mă, pui de țăran, nu mă prosti degeaba. Că mamă-ta m-o cerut la muncă, așa că gata, muncim nu ne jucăm.

Batoza era o drăcovenie compusă din 2 piese mari și zgomotoase. Un tractor bătrân, cu niște roți din fier, cu colți ca să meargă și pe pământ moale și treierătorul, sau batoza propriu zisă. Tractorul învârtea mecanismul treierătorului printr-o curea lată de 30 de centimetri și lungă de 10 metri. Pe batoză și în jurul batozei foiau oamenii din familia lui baci Alexandru, Iconarii. După ei venea la rând nănașul Miron Braic apoi văduva Anuța Braic.

Femeile, vreo 4, erau urcate în podul batozei, ele preluau snopii pe care bărbații îi ridicau de jos cu furcile. Băieții mai mari aduceau la

picioarele bărbaților snopii de pe arie, iar cei mai mici adunau paie în grămezi la coada batozei, apoi le împingeau cu greblele puse cu colții în sus în curtea gospodarului. Tractorul neamțului venit de la Bistrița cu batoza, la această vreme la fel ca în fiecare an din urmă, pufăia scoțând fum negru pe țeava de eșapament care era ridicată spre cer. Pentru că din țeava de eșapament a tractorului săreau din când în când scânteii și era pericol să se pornească un incendiu care ar fi distrus toată aria și casele din jur, de aceea între batoză și tractor era așa o distanță mare. Iar lângă tractor neamțul îi obliga pe gospodari să puie găleți cu apă, pentru stins focul dacă vreo scânteie scăpa spre treierător. Că totul era plin de paie căzute pe cale și de pleava mărunță care plutea în aer.

— Ne vine rândul la treieruș mintenaș și Sandu nu vrea să mă ajute la împins paie. El zice că are grija sacilor cu grâu și cu pleavă. Așa că trebuie să mă ajuți. Mama-i sus, pe treieruș iar tata ridică snopii.

— Bine, te ajut că știu cum se face, dar să nu mai spui „treieruș” că nu-i corect. Tu ești școlar în clasa a doua, peste 2 săptămâni o să fii în clasa a treia și vorbești tot ca un pui de țăran. Și lumea o să râdă de mine, că ce fel te-am educat eu?

— Bine, dar cum se zice? Întrebă Puiu nerăbdător să mă vadă cu grebla în mână.

— Se zice „ne vine rândul la treierat” iar mașina se numește „treierătoare” nu treieruș. Repetă după mine: treierat – treierătoare!

— Bine, bine, am să zic mereu pe drum, dar acum hai să cărăm snopii la picioarele lui tata că ne face semne.

— Ai venit acasă, sluguță bună? Ce mare ai crescut și ce gras, ai grijă să nu te vadă baciul Alexandru că minten te taie de Crăciun. Nănașul râdea de mine în timp ce mă ciufulea pe păr. Pentru el eram ca și un al doilea copil, frate mai mare al lui Puiu. Așa cum era regula în familiile cu mulți copii, ca fiul cel mai mare să-i crească și să-i educe pe cei mai mici, așa eram privit și eu în relația de prietenie pe care o aveam cu Puiu.

— Noa ni mă, o venit acasă și Korci – Buflea, râse de mine Sandu. Mă, frumos te-ai făcut, țucu-te-aș! Fugi mai iute cu snopii, ia câte doi deodată, cu o mână unul și cu cealaltă altul, că te-ai făcut băiat mare.

Ori te-ai lenevit? Ori ți-i greu, de gras ce ești? Noa, lasă că scot eu untul din tine, numa să-mi intri pe mână!

— Cotul și pișcotul, labele și botul! Și i-am arătat pumnul strâns, cu degetul cel mare între inelar și mijlociu. Învătasem replica asta la Preventoriu, de la Chiș Remus, din Sibiu, un mare miștocar. Nu înțelegeam semnificația cuvintelor, ce legătură poate fi între cotul de la mână și pișcat – pișcot, prostule, nu pișcat, mă corecta Remus. Pișcotul este ceva foarte bun, se mănâncă la șampanie, dar tu nu știi nici cei aia șampanie. Ce știe țăranul ce-i șofranul? Aveam să învăț înțelesul acestor cuvinte noi în perioada de îngrășare de la Gheorgheni, așa că acum aveam un ascendent față de șmecherii mei vecini.

— Gata, lăsați joaca, la treabă că batoza nu așteaptă.

Organizarea era pe familii. Când venea rândul la treierat grâul unei familii aceasta trebuia să asigure femeii pe podul batozei la dezlegat snopi, un băiat la sacii în care se aduna grâul pe un scoc și pleava pe alt scoc și un alt copil sau femeie la împins paiele pe care batoza le scuipa la coada ei. De unde aduna familia oamenii necesari nu era treaba neamțului, el punea batoza și lua bani pe oră de folosit batoza și uium de grâu.

Dar între timp batoza s-a oprit. Neamțul a oprit tractorul și a dictat pauză de o jumătate de oră. Apăruseră scânteii la țeava de fum și trebuia să curețe filtrul. Pauza era binevenită, noi trei copii, cu Sandu în frunte am cărat toți snopii lângă treierătoare.

— Mă, Petrică, mă ajuți și pe mine? Că după uncheșul Mironică venim noi la rând, văduva Anuța cu fii, așa suntem trecuți la neamț pe caiet.

— Sigur că ne ajută, că-i băiat bun Petrică, îi ca și al nostru. Numai că tu, Sandule, ești un spurcat, nu-l lași în pace, tot mereu vrei să pui pariu și să câștigi de pe urma tuturor, leneșule ce ești.

Lelea Anuța, mama lui Sandu lăsase aerul trist de o parte, acum era timp de treieruș nu de jelit după Aurel, soțul mort de tânăr. Am băgat de seamă că Sandu avea pantaloni scurți din doc și teniși albaștri în picioare. Iar Silvia purta o rochiță cu bretele și părul îl avea strâns cu o năframă înflorată. Îmbrăcată așa biata fată arăta mai neagră și mai slabă decât o știam eu. Trebuia să-i spun lui lelea Anuța să aibă grija

Silviei că e tare slăbuță, săraca. M-am mirat și l-am întrebat pe Puiu de unde aveau verii lui așa lucruri noi și frumoase.

— Nu ști? De la domnu Timariu, chiriașul. Că este funcționar la Sfatul Popular și stă în gazdă la tușa Anuța. De când o venit el l-a pus pe Sandu să arunce opincile și cămeșoiul rămas moștenire de la tată-su Aurel și l-a îmbrăcat așa cum vezi. Și mai are 2 cămăși, cu mâneci lungi. Sandu se laudă că a zis domn Timariu că o să-i cumpere, pentru școală, o pereche de jumătăți și uniformă de elev de liceu. Că Sandu merge la Târgu Mureș, la Școala Medie tehnică Zooveterinară, l-a înscris domn Timariu cu bursă. Toate acestea mi le-a raportat Puiu cu mare invidie, uite ce noroc a dat peste vărul ăsta șmecher.

— Dar ce-s aceia „jumătăți”? Că ai zis că domnu Timariu o să-i cumpere jumătăți.

— Îs bocăncei, tăiați jos, la jumătate, zise Puiu cu un aer isteț. Tata, când o auzit, o zis că-mi cumpără și mie, dar nu acuma ci de Paști.

— Pantofi or fi, măi Tândală, nu jumătăți, l-am corectat eu.

— Da, pantofi, așa-i, dar n-am ținut minte acest nume, așa că acuma o să mă înveți tu să nu uit, că tare-i bine când ești acasă. M-am plictisit o lună cât ai fost plecat, să nu te mai duci nicării așa mult timp.

— Bine, mă Puiule, n-am să plec că începe școala, dar să nu mai spui „nicării” că nu-i corect, se spune „nicăieri”.

Aveam să-l cunosc pe domnul Timariu, chiriașul, chiar în după amiaza acelei zile de muncă. După ce am terminat treieriișul la ambele familii, nănașa m-a oprit la masă, la ei. Când ne așezam să mâncăm a venit și lelea Anuța să mă invite la masă, dar eram deja angajat.

— Noa nu-i nimica, să vii pe la mine să-ți dau o ulcică de chișleag să duci acasă lui Iulișka, mamă-ta.

— Tu Anuță, numa chișleag? Se supără Pompei că l-am folosit pe Petrică la muncă o zi întreagă și n-o să-l mai lase la noi. Dă și tu mai mult, că acum ai bărbat, Timariu te ține bine, uite ce frumoasă te-ai făcut! Nănașa a luat-o la zor, Anuța devenise zgârcită cât a dus-o greu după ce a devenit văduvă. Dar nănașa avea dreptate. Mama s-a supărat tare, pe la ora două a venit pe arie să mă cheme la masă și m-a văzut

muncind la paie. S-a supărat pe nănașa, noroc că nănașul a împăcat-o, explicând că lucrul este cu grabă mare și eu sunt numai potrivit la munca ce mi-au dat-o.

— Lasă, cumătră, că îi dăm simbrie bună și avem și grijă să nu se rănească cu nimica!

De la nănașul am plecat acasă cu o ulcică cu smântână, un calup de unt galben și un borcan cu miere. Iar lelea Anuța mi-a dat un săculeț de făină de mălai, o tablă de slănină și o funie de ceapă roșie, pe lângă ulcica de lapte acru.

— Să-i spui lui mamă-ta să vie mâine că-i dau o mierță de cartofi, trebuie să-i scot din șură că acum nu mai am.

Iar domnul Timariu, care citea ziarul Scânteia culcat pe pătuțul de la bucătăria de vară, s-a ridicat și mi-a dat 5 lei, numai pentru mine, să nu spun la nimeni de unde am banii.

— Ce-ți place ție cel mai mult, aia să cumperi, copile! Mi-a zis el și m-a mângâiat pe cap.

— Cel mai mult îmi plac ștolverkurile, dar s-a desființat magazinul de coloniale și la Alimentara nu sunt astfel de bunătăți.

— Lasă că am să-ți aduc eu niște caramelle la fel de bune ca ștolverkurile tale. Și o cutie cu lapte condensat cu cacao, ai mâncat așa o bunătate vreodată?

— Da, am mâncat la Preventoriu și le-am adus și fraților mei o cutie.

— Bravo, uite ce băiat bun! Ia de la mine cutia asta și să o măncați cu plăcere. Și îmi dădu o cutie la fel cu cele pe care le-am adus și eu acasă.

— Dar, nu vă supărați, domnu Timariu, de unde ați cumpărat această cutie? Sau ați fost și dumneavoastră la Preventoriu?

— N-am fost, copile, că atunci când m-am slăbit eu la plămâni nu existau preventorii, ori dacă or fi fost, apoi sigur nu erau pentru copiii de oameni săraci. Dar cum eu muncesc la Sfatul Popular și sunt și bolnav de plămâni am primit ajutor de întărire a trupului, ca să pot lupta cu bacilul lui Koch care stă lângă noi și caută să pună mâna pe trupul nostru. Deci trebuie mereu să ne îngrijim de sănătate, să fim puternici ca să ne luptăm cu acest dușman.

— Da, așa ne-au spus și la Preventoriu, la Gheorgheni. Eu mă lupt de cum mă scol dimineața, că mă duc să mă spăl la pârau cu apă curată și rece, că fac gimnastică, citesc, o ascult pe mama și mă feresc de Miluț, iar când uit de lupta cu bacilul numai ce-l văd pe Puiu sau pe Sandu că-mi și vine să mă iau la trântă cu ei! Uite-așa! Și i-am tras un pumn de joacă în spatele lui Sandu, care mă asculta cu gura căscată. După care m-am ascuns în spatele lelii Anuța, strigând:

— Lele Anuța, scapă-mă, că Sandu mă bate!

Și am râs cu toții. Chipul domnului Timariu s-a luminat, nasul lui cel mare nu mi s-a mai părut așa de mare și nici așa de lătareț, iar de atunci am devenit amândoi buni prieteni. Domnul Timariu venea din câmpie, din satul Avrig, de lângă Sibiu. Era tare mândru de satul în care s-a născut.

— Tu ști, Petre, prin ce-i vestit satul meu, Avrig? Că orașul vostru, Toplița este vestit că de aici provine primul patriarh al României, Miron Cristea.

— Da, așa-i, Miron Cristea, dar o să fie și mai vestit pentru că toată lumea va ști că aici m-am născut și eu, marele Pavel Tarniță, că așa o să-mi iau numele de scriitor!

— Bravo, dar prin ce o să fi tu, mare?

— Nu știu încă, dar când o să fiu mare sigur voi ajunge un om mare!

Domnul Timariu a râs, ca de o glumă bună. Am văzut că s-a înveselit!

— Tu ai auzit de Gheorghe Lazăr? Cine a fost Gheorghe Lazăr ști?

— Nu știu, domnu Timariu, încă nu am învățat la școală.

— Află că Gheorghe Lazăr s-a născut în Avrig, în 1779 și a murit tot în Avrig, în 1823. El este creatorul școlii românești. Deși s-a născut în Ardeal el a organizat prima școală în limba română, la București, acolo unde acum este liceul Sava. Dar am să-ți mai povestesc eu despre Gheorghe Lazăr mai multe, că am aflat că ești mare șef la pionieri, că înveți bine dar nu îți este rușine să-ți ajuți prietenii și chiar să rânești la vaci.

Peste două săptămâni a început școala. Aveam emoții, trecusem în clasa a V-a, eram mare acum.

— Ca elev de școală elementară vei avea profesori la fiecare materie. Și te vei numi „elev”, nu „școlar” ca până acum. Mamă, să nu uiți să-i calci cravata de pionier și să și-o pună, că-i foarte important. Iar tu să te duci la școală cu trompeta și când vă adună în careu să ieși la steag și să cânti cum te-am învățat melodia „Strachina și lingura, mămliga-i gata, pune mâna pe manta, tu-ți mama ta!”

Toate acestea mi le-a spus Miluț, el era mare, avea 17 ani și era în ultima clasă la profesională. Va ieși meseriaș, lăcătuș mecanic cu specialitatea strungar!

— Strungar? Ce, te duci cioban la oi? Că strungari sunt cei care mână oile la strungă, adică la ocol, așa am citit eu într-o poveste. „Miluț – strungarul, Miluț – ciobanul!” am început eu să sar într-un picior în jurul mamei, ca pe vremea când eram copil mic și neastâmpărat. Încă îmi era frică de Miluț, de când cu școala profesională mâna lui devenise mai mare, mai aspră și mai grea!

În clasa a V-a mi-am regăsit vechii colegi. Ne-am adunat ciotcă în curtea școlii până când a ieșit în ușă un pedagog și a scuturat cu putere o talangă, un clopot din acelea mari cu sunet dogit, care se pun la gâtul unui bou mare și lent, în fruntea cirezii. Eu am ieșit imediat în mijlocul careului, lângă stâlpul pe care se va ridica steagul tricolor și am executat, din trompetă, chemarea la adunare: „Strachina și lingura...”

Apoi au ieșit din școală profesorii. Fiecare clasă avea un diriginte iar clasele cele mici o învățătoare. Profesorii și învățătoarele au ieșit în față, pe linia careului și au aliniat copiii, în rând câte doi. Eu mi-am luat locul la clasa mea, ultimul din rând. Profesoara care era diriginta noastră m-a strigat să vin în față, a pus copiii să facă un pas înapoi și pe mine m-a pus în fața clasei, cu trompeta din aramă pe care am lustruit-o acasă de strălucea, frumoasă, cu steagul roșu cu franjuri aurii pe margine. Mi-am proptit trompeta de șoldul drept și stăteam țăntoș, ca un cocoș. „Pițigoii!” m-a poreclit imediat Țuțu iar eu nici măcar nu l-am băgat în seamă.

Directorul școlii, însoțit de un profesor tânăr și de elevul care era președintele unității de pionieri s-au postat pe trepte, la intrarea în școală. Când încolonarea claselor s-a terminat, președintele unității de

pionieri a ieșit în față, a pus mâna dreaptă deasupra capului, cu palma oblic, acesta era salutul pionieresc și a strigat, tare:

— Unitate, vă aliniați!

— Unitate, pentru aducerea steagului Patriei, drepți!

Diriginta noastră m-a tras de umăr, am ieșit în față, lângă ea și am executat cântarea de onor. Mă învățase Miluț, fratele meu. Până în clasa a VII-a el a fost președinte de unitate, știa pe dinafară tot ritualul adunării unității de pionieri.

Din interiorul școlii au ieșit 3 copii, un băiat, Berti Zellermaier, colegul nostru, cu steagul Patriei pe băț, urmat de două fete, Viorica Cea Mai Frumoasă Din Oglindă și Margareta Anghel. Deci clasa noastră avea de toate, trompet, purtători de drapel.

Stegarii, cu Berti în frunte și fetele urmându-l la un pas, au făcut înconjurul platoului și s-au aliniat, cu fața spre tovarășul director, lângă catargul steagului. Berti avea pantaloni lungi de uniformă, albaștri cu dungă brici, cu cămașă albă scrobită și bine trasă în jos, în pantaloni, cu cravata roșie nouă, iar fetele purtau fuste plisate, tot albastre și bluze albe, cu epoleți, pe sub care era trasă frumos cravata de pionier. Momentul era foarte solemn!

Când stegarii s-au oprit, președintele de unitate a făcut o răsucire pe călcâie, s-a dezechilibrat și s-a dus într-o parte câțiva pași, gata să cadă, apoi a revenit, roșu la față de rușine și a înțepenit în poziție de drepți. La o asemenea fază, normal, Țuțu al nostru, nu altcineva a hăhăit un râs sonor. Imediat, tot careul l-a urmat într-o veselie fără oprire.

Tovarășul director a intervenit imediat, restabilind ordinea.

— Școală, drepți! Ascultă comanda la mine! Școală, pe loc repaus! Școală, drepți! Pentru raport, înainte.

Președintele de unitate a bătut 3 pași de front spre director, a luat poziția de drepți, a ridicat mâna a salut și a raportat:

— Tovarășe director, Școala generală numărul 1 din orașul Toplița, cu un efectiv de... elevi, este gata pentru ceremonia de deschidere a anului școlar. Raportează președintele unității de pionieri, elev ...

Tovarășul director a răspuns imediat:

— Școală, pentru ridicarea drapelului tricolor al Patriei, drepti. Berti a desprins steagul de pe băț, l-a legat de sfoara catargului și în acel moment, profesorul de muzică, tovarășul Feigl de la secția maghiară a școlii a ieșit în careu, a suflat într-un instrument (diapazon, aveam să aflăm mai târziu) a intonat primul vers din Imnul Patriei și a dirijat cântecul. La sfârșit, s-a întors spre director și a zis, suficient de tare ca să-l audă toată școala:

— Dezastru, tovarășe director, dezastru! Acesta a ridicat din umeri și a continuat ceremonia:

— Declar deschis anul școlar 1957 – 1958. Școală, pe loc repaus!

A urmat o scurtă cuvântare, apoi pe poarta școlii a intrat o Pobedă gri, frumoasă, s-a oprit lângă trepte, din ea au coborât doi bărbați. Imediat, directorul s-a repezit spre ei, s-a înclinat respectuos, a dat mâna cu tovarășii, i-a invitat să urce pe trepte, apoi s-a adresat adunării:

— Are cuvântul tovarășul ..., șeful Secției Învățământ de la Sfatul Popular Raional. După ce acesta a vorbit câteva cuvinte despre Patrie, Partid, datorie, cravata roșie de pionier, a încheiat invitându-l pe tovarășul Iacobovici, primul secretar al Comitetului Raional de Partid, să ia cuvântul. Din spate s-a auzit imediat, în surdină de data asta, vocea lui Țuțu: „Ăsta-i tatăl lui Viorica noastră. Uite ce frumoasă-i, ca o curcă cu cravată roșie!” Noi toți am râs. Tovarășa dirigintă ne-a țistuit și ne-a amenințat scurt „Lasă că vă arăt eu vouă, în clasă!”

Curând ceremonia s-a încheiat. Înainte de comenzile pentru ducerea steagului, directorul s-a adresat profesorilor:

— Tovarăși diriginți, vă rog imediat să organizați alegerile de clasă. Numiți șeful clasei, comitetul de elevi, faceți alegerile de președinți de detașamente, apoi mâine dimineață ne vom aduna în careu pentru a-l alege pe noul președinte de unitate deoarece elevul ... a absolvit.

Clasele au intrat pe rând în școală. Când ne-am adunat în clasa noastră am constatat că suntem aceiași, care am fost împreună și în clasa a IV-a, însă au apărut câteva figuri noi. De exemplu, Truță Petru Remus, venea din Zencani, cartierul de deasupra gării. Zencaniul era așezat la poala dealului Podina, cel mai frumos loc pentru ski și sănăuș,

iarna. O fată, Moldovan Aurelia, venea de la școala din Zăpodie care era o așezare de-a lungul căii ferate și lângă Mureș, sub stațiunea Banfi. Aveam o colegă nouă, Moldovan Maria, care a sosit la Toplița venind de la Târgu Mureș. Tatăl ei era locotenent de miliție și a fost mutat cu serviciul la noi în oraș. Mai târziu Maria se va face cunoscută ca poetă. Va scrie poezii frumoase pe care le va citi la cenaclu. Dar Țuțu o va face de râs căci va povesti că Maria are inspirație la poezii numai când stă pe wc! A mai venit un coleg nou, Todoran Octavian, el era din Huși, din Moldova. Avea un frate mai mare, Constantin, în clasa a VI-a. Un alt coleg nou, venit de la Reghin, avea să devină unul dintre cei mai buni prieteni ai mei, Todoran Traian, tatăl lui lucra tot la miliție, era locotenent major.

Ultimul venit coleg nou era Truță Neculai, el venea din Călimănel, acolo funcționa o școală micuță, cu numai 4 clase. Copilul acesta avea o figură deosebită, te uitai la el și-ți venea să plângi dar și să râzi, deodată amândouă. Că avea o față rotundă ca o strachină smălțuită, cu doi ochi mari, negri, jucăuși ca două mărgele. Nasul îl avea mic și cârn, cred că pofta de râs de la nas se trăgea. Podoaba cea mai frumoasă pe capul lui erau urechile: mari, aproape perfect rotunde, clăpăuge, numai ce le vedeai că-ți și venea să te repezi la ele, să le scuturi zdravăn. Exact asta a făcut Mihăiță Săsărman, cum l-a văzut în clasă s-a și repezit la urechile lui. Nu l-a tras prea tare, dar cu râsul lui vesel ne-a atras atenția asupra musafirului și toți am râs împreună cu el. Neculai s-a smuls din mâinile lui Țuțu, că așa era numele de alint al lui Mihăiță și i-a dat un brânci de o ajuns ăla micu drept sub catedră. Norocul nostru, al tuturor a fost că tocmai atunci a intrat în clasă o profesoară care a strigat la noi cu o voce aspră, bărbătească:

— La loc, în bănci toată lumea! Tu, ce cauți sub catedră? Nu ești tu, Săsărman, cel care ai început să râzi în careu și m-ai făcut de rușinea școlii? Acum te bați? Vei avea nota la purtare scăzută pe trimestrul acesta.

— Copii, eu sunt diriginta voastră, numele meu este Laura Pietreanu, sunt profesoară de limba și literatura română. Voi preda și la clasa voastră. Acum am să strig catalogul, ca să ne cunoaștem.

Fiecare dintre voi când își aude numele, să se ridice în picioare, să spună „Prezent!” și să răspundă la întrebările pe care i le voi pune.

Apoi a strigat catalogul. S-a oprit la câțiva colegi, dintre cei mai bine îmbrăcați și i-a întrebat unde lucrează părinții lor. Când mi-a venit rândul, m-a întrebat de unde știu să cânt la trompetă. I-am răspuns că m-a învățat fratele meu mai mare, care a fost președinte de unitate cu trei ani în urmă. Bine, stai jos. Când a terminat cu catalogul, tovarășa ne-a spus că acum vă vom așeza în bănci, conform cu indicațiile de la Partid.

— Să se ridice în picioare copiii ai căror părinți sunt membrii de partid. S-a ridicat Viorica Iacobovici. Era singură.

— Acum să se ridice copiii ai căror părinți sunt muncitori.

M-am ridicat eu și încă doi colegi, printre care Țuțu Săsărman.

— Voi împreună cu Viorica luați loc în banca întâi, rândul de la ușă și rândul de la mijloc. Petru cu Viorica și Mihai cu Ion. Când ne-am mutat, Viorica a mimat amușinarea, apoi mi-a șoptit „Tot făt frumos cu piele de porc ești? Mai schimbăți pielea, fiindcă puți!”

De data aceasta m-a jignit. Făcusem baie la Baia Comunală și chiar miroseam frumos pentru că aveam un săpun parfumat de la Preventoriu.

— Tovarășa dirigintă, eu nu vreau să stau cu Viorica în bancă.

— De ce, Petrică?

— Fiindcă pute a prințesă, iar noi clasa muncitoare suntem împotriva regimului burghezo – moșieresc! De aia!

— Prostule, să nu spui niciodată așa ceva, tatăl Vioricăi este primul secretar al Comitetului Raional de Partid, nu este din burghezie sau moșierime. Pentru aceste cuvinte ar trebui să-ți scad nota la purtare. O să fiu cu ochii pe tine, la prima greșală vei fi sancționat. Între timp s-a apropiat de Viorica și am văzut cum, discret, a mirosit-o. După figura ei, mi-am dat seama că nimerisem exact unde trebuie! M-a ascultat și m-am mutat cu Țuțu, la rândul de la ușă, Acolo era bine, deoarece aveam soba de teracotă lângă noi.

— Acum să se ridice în picioare copiii ai căror părinți sunt funcționari. S-au ridicat Berti, Lia Grunbaum, Ianke Davidovici și încă trei fete noi. Una era Maria Moldovan, tatăl ei era milițian, alta era

Aurelia Moldovan, din Zăpode, tatăl ei era pontator la IFET și Lucia Ieremia, tatăl ei era șeful gării din Toplița. Când Maria Moldovan s-a ridicat și a zis că tatăl ei este milițian, imediat s-a ridicat și Traian, prietenul meu, care a zis că și tatăl lui este milițian și are rang mai mare decât tatăl lui Maria Moldovan. Tovarășa l-a pus pe Berti cu Traian în banca întâi din rândul de la geam, pe Lia cu Margareta Anghel în banca a doua, după Viorica și Ion Braniște.

— Tomolea, tatăl tău ce este, unde lucrează? L-a întrebat tovarășa pe colegul meu care locuia pe aceeași stradă cu mine.

— Tatăl meu este mort, a fost locotenent sovietic în Armata Roșie. Tatăl meu vitreg este electrician și lucrează la Poștă.

— Bravo, frumos, uite copii voi ați știut cine este Bela Tomolea? Tatăl lui a fost un erou, și-a dat viața la eliberarea țării noastre de sub jugul fascist. Să ne ridicăm toți în picioare și să păstrăm un minut de reculegere.

Când s-a terminat minutul, tovarășa i-a zis lui Bela:

— Tu te muți cu Petru iar Săsărman, deoarece este pedepsit, se mută în ultima bancă. Singur! Acum copii, notați-vă orarul provizoriu pe săptămâna aceasta. Apoi vom constitui detașamentul de pionieri. Este cineva care nu-i pionier?

S-a ridicat în picioare Truță Neculai.

— Cum de nu ești pionier, Neculai?

— Eu am învățat la școala noastră din Călimănel. Nu m-au primit la pionieri pentru că tata îi chiabur.

— Dar ce avere aveți?

— Căruță cu doi cai, patru boi de pădure și patru vaci de lapte. Și o sfoară de pădure. Iar casa în care este școala din Călimănel a fost a noastră, ne-a confiscat-o regimul. Noi locuim acum în casa lui bunicu.

Ceea ce spunea era teribil de trist. Îl auzisem pe tata vorbind, cu supărare în glas, când l-au făcut chiabur pe tatăl lui Teslovan Gheorghe, Ghiță, care avea o avere ca și părinții lui Neculai. Zicea tata „Nu-i drept, măi femeie, ca un om care a muncit și a ajuns gospodar respectat, a crescut cai și boi și oi și vaci, numai el și cu familia lui, să fie declarat chiabur și să-i ia averea la cote. Rușii ăștia n-au adus lucru bun, nu-i bine, nu-i bun exemplu pentru tineret ca unul să muncească

iar cel sărac că-i leneș și bețiv să-i ia munca.” Mama l-a liniștit și mi-a zis mie, cel mai mic, să nu spun nimănui ce se vorbește în casă că e de rău. Așa că atunci când l-am auzit pe Neculai mi-am amintit de Ghiță, tovarășul meu de joacă. După clasa a IV-a el și cu fratele lui mai mare, Sabin, s-au mutat la Orașul Stalin, Brașov cum se chema acum din nou, la un frate al mamei lor. Sabin a intrat ucenic la fabrica de camioane Steagul Roșu, care tocmai se înființase, iar Viorel era elev în satul Stupini. Îmi venea să-i spun lui Neculai să facă la fel ca familia Teslovan, altă șansă nu avea în viață.

Tovarășa a oftat, nu a mai zis nimic. L-a pus pe Berti Zellermaier șef de clasă, pe Sandu Knol, pe Margareta Anghel, pe Traian și pe mine ne-a pus în comitet. Apoi am făcut alegeri la pionieri. Detașamentul nostru a fost organizat pe trei grupe, cu trei președinți de grupă: Margareta, Traian și Bela Tomolea. Pe mine m-au ales președinte de detașament, fiind că aveam origine bună. Tovarășa mi-a dat două plăcuțe de pânză, cu două trese pe ele, însemnele de președinte de detașament.

— Să le pui pe un carton și să le coși pe mâneca hainei, un însemn pe haina de uniformă, al doilea însemn pe mâneca paltonului. Iar mâine, să vii la școală cu haină de uniformă.

— Nu am uniformă, nu am avut bani decât pentru cărți, caiete și bocanci.

— Noi nu avem paltoane, tovarășa dirigintă, avem laibăre, zise Țuțu, neîntrebat.

— Elev Săsărman, ai vorbit neîntrebat, mai scădem un punct la nota la purtare. Acum ai nota 8 pe trimestrul acesta.

— Și dacă nu mai rămân cu nici un punct, ce pătesc? Întrebă obraznicul care, se vedea cât colo, nu dădea doi bani pe nota la purtare. El trebuia să stârnească râsul, cu orice preț!

— Atunci vei fi exmatriculat!

— Și voi putea merge la joacă? Hai, Petrică și tu cu mine, hai Traian, Bela, haideți toți.

Tovarășa dirigintă râse, ești mare poznaș, Țuțule. Cu asta ei doi s-au împăcat și au devenit prieteni pe viață. Apoi mi se adresă, știind ce va urma în ziua a doua:

— Petru, să-i spui mamei tale să-ți coase un petec mai mare pe cotul jerseului, să nu arăți rupt, bine? Să vii mâine îmbrăcat frumos, vei sta în fața clasei și nu trebuie să faci clasa de rușine. Iar voi, toți, mâine dimineață să vă aliniați pe trei rânduri, după grupele de pionieri, iar tu, Neculai să stai la spatele clasei.

A doua zi ne-am adunat pe detașamente. Mama a oftat când i-am zis cele comunicate de dirigintă și mi-a dat jerseul cel nou, alb și cu nasturi mari, albastre pe care voia să mi-l facă cadou de Crăciun. Și am îmbrăcat și pantalonii cei noi care erau ai lui Eugen, el îi purta încheiați la nasture sub genunchi, după moda austriacă, dar mie îmi veneau numai buni de lungi. Eram tare mândru cu lucrul nou! Apoi ceremonialul din ziua anterioară s-a repetat, însă fără președintele de unitate. Comenzile au fost date de profesorul cel tânăr care era instructorul nostru de pionieri. Îl chema Cotoi Simion. Când steagul Patriei s-a ridicat pe catarg, în vânt, instructorul nostru Cotoi ne-a spus.

— Unitate, drepti. Pentru primire în rândul pionierilor, atențiune, dați onorul! Am ridicat mâna dreaptă salutând. Nu știam ce primire în rândul pionierilor se va face. Dar ne-a lămurit repede instructorul Cotoi:

— Elevul Truță Neculai, să vină în față. Și când acesta a ieșit în careu, roșu de rușinos ce era, tovarășul Cotoi i-a pus o hârtie în mână și i-a spus, în șoaptă:

— Vrei să fii pionier?

— Da.

— Atunci citește acest Angajament, și apoi repetă după mine. Neculai a citit, i-a dat hârtia înapoi. Instructorul i-a spus:

— Întinde ambele brațe înainte, și i-a pus pe brațe cravata de pionieri. O cravată frumoasă, cu un șnur tricolor cusut pe margine, cum nu mai văzusem nici unul la fel, în orașul nostru. A rostit Angajamentul, Neculai a repetat cuvânt cu cuvânt și apoi, cu ajutorul instructorului a dat mâinile peste cap, cravata i s-a așezat frumos pe spate iar instructorul i l-a legat cu un nod mare. Așa a intrat Neculai în rând cu lumea!

Surpriza cea mare a urmat imediat, după această ceremonie. Instructorul de pionieri Simion Cotoi a anunțat:

— Unitate, acum toți elevii școlii noastre sunt pionieri. Putem trece la alegerea președintelui de unitate. Acesta va fi desemnat dintre președinții de detașamente. Unitate, drepti! Președinții de detașamente, la mine, pas alergător, marș!

Am luat-o din loc, ne-am așezat în ordinea claselor. Un român și un ungur, că școala noastră era mixtă, română și maghiară. Instructorul Cotoi ne-a spus.

— Împreună cu tovarășul director, cu diriginții claselor ne-am sfătuit și vă propunem să fie ales ca președinte de unitate pionierul... Todoran Petru, de la clasa a V-a A. El învață bine, părinții lui sunt muncitori, mama lui este unguroaică, deci ca etnie este cel mai bun exemplu de copil care să reprezinte școala noastră. Cine este pentru? Bine, deci asta este. Petru, rămâi lângă mine, ceilalți treceți la detașamentele voastre.

— Președinții de detașamente au ales, în unanimitate, pe elevul Todoran Petru, de la detașamentul clasei a V-a A, în funcția de președinte de unitate. Unitate, pentru onor, înainte! Și tot careul, cu mine în frunte, am salutat la capul gol pe noul președinte de unitate!

Iar Țuțu mi-a spus, când am intrat în clasă:

— Simion Cotoi l-a ales președinte de unitate pe Petru Pistic! Un cotoi și un pistic!

Capitolul 5

Burian

*Pe vremea când purtam galoși
Și reparam la ghetete talpa,
Lumea știa stânga de dreapta ...
Cârpeam ciorapii la călcâie
Și n-aveam crize de mândrie ...*

După vacanța de iarnă profesoara de matematică a plecat din Orașul nostru, cică s-ar fi măritat prin Oltenia pe undeva. Două săptămâni am făcut orele de mate cu proful de ... educație fizică! Trai neneacă! Ne-a pus să ridicăm două cazemate din zăpadă, în curtea școlii și să ne facem oștiri cu bățalii în toată regula. Mai întâi trebuia să facem o pregătire de artilerie, adică să ne facem provizii de bulgări. Apoi să deschidem focul, iar la urmă, când rămâneam fără muniții, să efectuăm atac la baionetă! Ca la Mărășești, când ai noștri i-au bătut pe nemți cu mâna goală, că nu mai aveau muniție, ne-a spus profesorul, dar asta veți învăța la istorie, mai târziu. Echipa mea îl avea pe Ianke strateg, adică general, el era un aventurier în toată regula, se lăuda că scrie un roman cu titlul „Ocolul Topliței în balon”. Avea un proiect, voia să-și construiască un balon pe care să-l înalțe cu aer cald și să zboare din Călimani în Gurghiu și înapoi. El ne-a

învăţat că nu trebuie să rămânem fără muniţie. Deci la pregătirea de artilerie să păstrăm fiecare dintre noi câte 3 bulgări, iar când duşmanii vor ataca cu mâinile goale noi să-i luăm cu bulgări şi să-i trântim la pământ, să punem bocancii pe fundurile lor. Ianke a cerut ca Berti, generalul portocaliilor să fie lăsat în seama lui. Avea el o socoteală proprie cu Potrocală Împărat, cum îl poreclea el, stâlcindu-i numele. Noi eram cei verzi. Fiecare dintre noi şi-a cusut la căciulă o crenguţă verde de brad, umblam ţanţoşi prin oraş echipaţi cu însemnul armatei noastre.

Cum noi eram singura clasă care făceam matematica cu proful de sport şi cum matematica era trecută în orar în fiecare zi, în 3 zile sursa de muniţii s-a epuizat. Curtea şcolii a fost curăţată de noi, luptătorii verzi şi cei portocalii. Mai rămăseseră câteva mormane de zăpadă la ruine şi la criptă, dar nu aveam voie să folosim aceste surse deoarece erau infecte, adică amestecate cu pământ şi bucăţi de cărămizi sparte.

Ruinele reprezentau o groapă care a rămas după război de la o bombă care a explodat aici. Se pare că singura care a fost aruncată de un avion german în august 1944, a căzut pe şcoala noastră şi a distrus 3 clase plus un closet modern, cu apă curentă. Acolo era acum o groapă, avea şi o colonie de broaşte pe care noi le bombardam cu pietricele, sub acoperire adică cu un rând de copii care ne ţineau paravan către fereastra cancelariei, ca să nu ne vadă directorul şcolii, om milos care nu ne lăsa să torturăm animalele.

— Ce sunt aceste broaşte? Nişte animale fără apărare. Ne spunea directorul la fiecare început de trimestru 3, adică după Paşte când reveneam din vacanţă iar curtea era bine uscată şi singurul loc cu bălţi era doar groapa „La ruine”.

— Broaştele sunt batracieni, nu animale! Se auzi din mijlocul careului, evident dinspre clasa a V-a A. Cine putea fi obraznicul, care avea curajul să-l înfrunte pe directorul şcolii? Mihăiţă Săsărman!

— Ieşi în faţă, elev, şi spune ce sunt batracienii dacă nu-s animale!

Ţuţu avu curaj, ieşi în faţa clasei, făcu doar un pas înaintea noastră şi zise:

— Batracienii sunt broaşte, iar animalele sunt boi, cai, capre, oi şi maimuţe! Seamănă o broască cu un .. bou, de exemplu?

— Sigur, deșteptule, zise directorul triumfător. Ai auzit de Buhaiul de Baltă? Dar vaca, pentru a face viței, unde este dusă? Spune tu, dacă știi!

— Știu. La Buhai, dar dintr-un Buhai de Baltă și o vacă nu va ieși decât o balegă, nu un vițel!

Tot careul izbucni în râs, unii chiar aplaudară. Furios că a fost înfruntat de un exemplar obraznic, directorul tranșă concursul de zoologie în favoarea lui:

— Treci la loc, tovarășa de științe naturale să-ți dea un 2, că nu ști nimic! Categoriec vă interzic să aruncați cu pietre în broaște și să le ucideți. Așa niște crime nu voi tolera niciodată!

Pentru această obraznicie directorul a dispus ca lui Mihai Săsărman să i se scadă două puncte la nota la purtare. Dar Țuțu nu s-a lăsat și s-a răzbunat pe directorul nostru în felul lui, hazliu. Iată cum.

Directorul școlii noastre era burlac, adică nu avea familie. El locuia împreună cu mama lui. Și era un om sărac, hainele lui erau vechi, ponosite și șifonate. Pe deasupra, mai era și șchiop. Umbla cu un baston cu care îi plăcea să-i croiască pe copiii care îi stăteau în cale, în pauze. Îmbrăca un palton la fel de ponosit ca și costumul maro numai când cădea prima zăpadă. Până atunci își puneă sub costumul maro un jersey gros, din lână, împletit în casă de mama lui și un fular gri, lung. Avea o căciulă neagră, ca orice cioban din zonă. Țuțu l-a pândit pe coridorul școlii și i-a agățat de poala hainei, la spate, o foaie de caiet pe care scrisese, cu litere de tipar, mari și îngroșate ca să se poată citi:

„Vine iarna – n-am palton
Las să vină că am baston!”

Acest text obraznic i l-au desprins profesorii, în cancelarie, fără să i-l arate. Astfel profesorul acela sau profesoara aceea care a făcut acest gest a salvat școala de un mare scandal. Nu s-a aflat niciodată cine este autorul batjocurii dar noi, toți, am fost siguri că numai Țuțu putea face așa ceva. Era hazliu, dar câte o dată devenea rău, nemilos!

Un alt loc cu depozit de zăpadă era cripta, care era un mormânt adevărat. Era o construcție din cărămizi, inclusă în zidul care despărțea școala de strada Gheorgheniului. Cripta fusese a familiei de grofi care era, pe timpurile Evului Mediu, stăpâna satului și a munților Călimani. Dar cripta fusese evacuată, înăuntru nu erau decât gunoaie. Cum

acoperișul de țiglă era spart, iarna cripta se umplea cu zăpadă. Nici de acolo nu aveam voie să ne facem bulgări, pe motive de protecție de igienă.

Deci în cea de a treia zi profesorul de educație fizică organizează concurs de alunecare pe gheață. În curte, o dată cu primul ger al iernii se formau niște ghețușuri care erau păzite cu strâșnicie de toți copiii, acestea erau folosite de școlari în fiecare pauză. Se formau cozi lungi, la fiecare ghețuș. Deci noi trebuia să ne întrecem, cele două echipe, pe lungimi de alunecuş. Unii copii, mai slăbuți sau mai blegi nu puteau să-și ia vânt puternic și nu alunecau până la capătul ghețușului. Se întreceau câte doi, o Portocală și un Brad. Cel care aluneca mai mult rămânea în concurs, celălalt era declarat învins și rămânea la turul 2, dacă și acolo pierdea lua nota 3 la educație fizică, ceilalți adică învingătorii de la turul 2 luau nota 4 iar câștigătorii de la primul tur primeau un 5.

Tocmai când ne întreceam de zor în turul doi, făcând o hărmălaie ca în „Iarna pe uliță” a lui George Coșbuc din cartea de citire de clasa a IV-a, prin curtea școlii trecu spre intrare un domn îmbrăcat așa de frumos că toți am rămas cu gura căscată: avea un palton negru, scurt până la genunchi, cu blăniță de miel în loc de guler, pe cap avea o căciulă neagră, atât de lustruită că strălucea albăstrui, pe ici colo, iar pe mâini avea mănuși roșu cărămizii, care atrăgeau atenția de departe. Avea un chip frumos, cu pielea netedă, bărbierit și cu o mustață de nobil deasupra buzelor. Se uită la noi și trecu spre clase. În pauză am aflat că este noul profesor de matematică, trimis la școala noastră de la Reghin. Ștefan Burian. Mă gândeam că la un domn așa de distins numele se potrivea ca o mănușă. Apropo de mănușile lui, cărămizii, mi-am dorit și eu o asemenea pereche și nu m-am lăsat până nu am găsit să-mi cumpăr și eu mănușile de domn din visele copilăriei, atunci când am crescut mare și am ajuns la banii mei.

Curând, foarte repede chiar, admirația noastră față de tovarășul profesor Urzică (așa l-a poreclit școala) avea să ne iasă pe nas. Și iată de ce.

A doua zi aveam matematica prima oră, de la 8. Nimeni nu a întârziat, toți eram curioși să-l vedem pe noul prof de mate. A intrat

la ora 8 fix, a aruncat catalogul de la ușă drept pe mijlocul catedrei acoperită cu o pânză roșie de drapel și a început:

— Tu, 8 ori 9 plus 28 cât fac, repede? Stai jos, 2! Tu, repede cât fac?

— 100 am zis eu, că pe mine căzuse măgăreața.

S-a oprit în fața noastră, că eu și Tomolea Bela stăteam în prima bancă din rândul dinspre ușă.

— Eu sunt Burian, Fănică Burian și nu Buruiană, că dacă aud că mă porecliți așa, apoi Pitagora vă mănâncă. Eu o să vă învăț matematică. O să știți așa o matematică încât veți răspunde și în somn la întrebări ca acestea. Că dacă nu învățați o să vă bat cu capul de tablă până o să intre cifrele în creierii voștri. Matematica se învață de către proști numai cu bătaie. Toți sunteți proști. Pe toți o să vă bat.

Și cu mare viteză m-a înhățat de o ureche, m-a tras din bancă, m-a dus la tablă și mi-a zis:

— Scrie cum ai socotit.

Am scris: $8 \times 9 + 28 = 72 + 28 = 100$

— Greșit! Șterge și mai scrie o dată. Am șters, și am scris rezultatul direct, egal cu 100.

— Așa, calculele intermediare le veți uita de acum încolo și veți spune numai rezultatul final. „Cum ați făcut?” Asta o să vă întrebe toți proștii iar voi să le răspundeți așa:

— Vrei să ști cum am făcut? Întreabă-l pe Burian! Și să vină la mine să-i dau eu cu capul de toți pereții.

Când am mers înapoi în bancă îmi tremurau picioarele. Omul acesta ne-a speriat pe toți din prima secundă. S-a dus la catedră, s-a așezat dar mai întâi a împins catedra mai încolo ca să-și facă loc la scaun, a pus picior peste picior. Avea niște pantofi frumoși în picioare, șosetele erau de culoare roșie, subțiri, erau trase peste marginea de jos a izmenelor albe, chinezești. Noi l-am văzut cu cizme cu o zi înainte, acum era cu pantofi, deși afară era ger de crăpau pietrele.

De pe scaun a citit catalogul. Pe fiecare dintre noi ne-a măsurat intens. Mai mult s-a uitat la fete, la cele care erau cu uniforme, nu la cele mai sărăcuțe. Când a ajuns la mine s-a uitat la tresele mele de președinte de unitate și mi-a zis:

— Pe tine am să te bat de două ori mai tare. Pentru tresesele de pe braț am să te bat. Ști de ce?

— Nu.

— De asta am să te bat, ai priceput?

— Nu, am răspuns din nou.

— O să afli până terminăm școala.

A stat la noi la școală 2 ani, am făcut clasa a V-a și a VI-a cu el și am învățat matematică de zbârnâiam, nu alta. Ne verifica la cântar. Da, la cântar, nu vă mirați. Uite cum făcea:

— Petre, te-o trimis mă-ta la Alimentara să cumperi o sticlă de oloi de un litru („Ulei” se spune corect, tovarășe profesor! Trebuia să-l corectăm obligatoriu, ca să ne dezvățăm să vorbim ca proștii de țărani!) și un sfert de kil de brânză de burduf. Oloiul costă 5 lei și 25 de bani, iar brânza de burduf 12 lei și 60 de bani kilu. Mă-ta („Mamă-ta” se spune corect, tovarășe profesor) ți-a dat o hârtie de 10 lei. Vânzătoarea ți-a dat rest un leu și zece bani. Ce pățești acasă de la mă-ta?

— Dacă tac ca prostu o să mă bată, tovarășe profesor. Dar eu nu tac, că așa m-a învățat tovarășul profesor Burian și am să-i zic vânzătoarei: „Mai trebuie să-mi dați 50 de bani!”

— Bun, până aici e bine. Și dacă ea o să zică, de unde ști sau cum ai socotit, tu ce-i spui:

— O să-i spun „Mereți la tovarășul profesor Burian să vă învețe matematică, o să vă dea cu capul de tablă până o să învățați ca să nu intrați la pușcărie pentru furt de la amărâți și proști!”

— Bravo, Lăoază, ți-a intrat bătaia în cap, meri acasă cu toți banii!

— Nu merg, tovarășe profesor.

— Dar ce-ai să faci?

— Am să mă duc la Alimentara, la nenea Iani, gestionarul și o să-i cer să-mi dea de 50 de bani bomboane de un leu!

— Ie-te-te, ovreiul, cum adică?

— Păi tovarășe profesor, mie tata îmi cumpără pe data de 11 ale lunii, când ia salariul, bomboane de un leu, dropsuri din acelea tari de le crepi cu ciocanul. Și-mi zice tata: „Vezi cum le mănânci că alții nu mai vezi!” Și o dată am căpătat de la fratele meu mai mare un leu,

să-mi cumpăr bomboane. Și m-am dus la nenea Iani și i-am cerut să-mi dea de 50 de bani bomboane de un leu și să-mi dea restul de 50 de bani că-s ai mei. Nenea Iani s-a uitat la mine și nu a înțeles. Eu, când am spus „bomboane de un leu” aveam în cap acele bomboane pe care mi le cumpăra tata, dar nu știam cum se numesc, adică dropsuri. M-am uitat la borcanele în care erau puse diferite feluri de bomboane și le-am văzut pe ale mele. „Astea-s bomboanele mele de un leu!” Nenea Iani a ținut minte că acele dropsuri erau, pentru mine bomboane de un leu și numai așa mi le dădea, rar, când aveam un ban ca să cumpăr. Atunci mi-a cântărit 6 bomboane, atâtea intrau la leu. Eu i-am spus să pună 3 bomboane la loc și să-mi dea restul de 50 de bani, că acele dropsuri așa se numesc „bomboane de un leu”. El a râs și de atunci, de câte ori mă vede îmi dă 3 bomboane și zice că mi-a dat de un leu!

— Bravo, frumoasă poveste, să o ții minte și să o spui la nepoți.

— Mintenaș, tovarășe profesor, numai așteptați o țărucă să mă însor!

Am uitat să vă spun că în vara anului 1958, când treceam în clasa a VI-a a fost terminată clădirea nouă a școlii noastre care, din acea toamnă a devenit liceu. Da, se numea acum Școala Medie „Vasile Alecsandri” de 11 clase din Toplița. Iar clădirea nouă era frumoasă, ca un palat. Când am început cursurile, la 15 septembrie, diriginta noastră Mama Laura ne-a spus din prima zi:

— Copii, să cereți mamelor voastre să vă pună în ghiozdane, mâine dimineată, câte o pereche de ciorapi groși de lână. De mâine vă veți descălța la ușa clasei și veți umbla numai în ciorapi ca să protejăm parchetul acesta atât de frumos. S-a înțeles?

Protecția era necesară deoarece pe vremea aceea tălpile încălțărilor noastre erau protejate cu blacheuri și potcoave. Pe vârfuri se puneau blacheuri, ca să nu se desprindă talpa la jocul de fotbal, iar pe călcăie se puneau potcoave, subțiri, nu din cele groase ca la cai. Toți aveam aceste monturi metalice. Foloseam potcoavele în loc de tăiș de patine: puteam să rulăm pe gheață foarte mult dacă ne răsuceam picioarele din gleznă și mergeam pe marginea bocancului, sprijiniți pe potcoave. Lucru pe care câțiva năzdrăvani l-au încercat și în clase, pe

parchetul frumos lustruit. Dar au văzut profesorii și au dat alarma: se distruge frumusețea de podea, nouă și curată

Și uite așa am umblat o iarnă numai în ciorapi, până când a fost schimbat din funcție, din cauza mea, directorul acela mic, burlac, sărac și șchiop despre care Țuțu Săsărman spunea „Vine iarna, n-am palton, Las să vină că am baston!” Cu ce a greșit directorul de a fost schimbat din funcție? Din cauza mea, indirect desigur, numele meu nu a fost pomenit de loc în acest scandal, dar eu știam ce știam. Iată faptele:

Mama mea, Iuliana, era o catolică foarte credincioasă. A avut parte de o viață grea, mama ei a murit când era de 5 ani, apoi a murit și tatăl ei, când mama abea împlinise 13 ani. A fost crescută sub tutelă, nu adoptată sau înfiată, de unchiul Șandor, fratele mai mic al bunicii Sofia. În casa unchiului Șandor mama a avut o viață grea, a trebuit să muncească de la 14 ani, ca slugă în casă la doctorul Grosfeld. Acest medic evreu a fost un om minunat. Atât el cât și soția lui au îndrăgit-o pe mica orfană cu părul roșu și au ajutat-o în momentele de cumpănă din viața ei. În 1949 mama a fost operată de un rinichi, operație grea și riscantă cu instrumentele și tehnicile din acele timpuri. Deși operația a reușit mama a trebuit să se protejeze aproape doi ani. Mai mult a stat în pat iar treburile casei, inclusiv creșterea mea au intrat în grija surorii mele Margareta. Eu aveam doar 3 ani când a fost mama operată, așa că Margareta m-a crescut de mic. De aceea ținea așa de mult la mine, ca și cum aș fi fost propriul ei copil, nu un frate obraznic și neastâmpărat. De altfel așa am rămas toată viața, față de Margareta m-am purtat ca un copil pretențios, eram obraznic și chiar îi vorbeam urât uneori. Dar ori ce aș fi făcut, Margareta mă ierta și mă proteja totdeauna!

După multe necazuri prin care a trecut, mama a devenit foarte credincioasă. Mergea la biserica catolică din deal la fiecare slujbă și de sărbători era nelipsită, se spovedea și se împărtășea și adeseori se sfătuia cu preotul catolic. Acesta, văzând-o atât de fidelă bisericii i-a încredințat sarcina de a colecta contribuția pentru biserică, un fel de zeciuială, de la catolicii de pe strada noastră. Așa că mama o dată la trei luni umbla din casă în casă și aduna bani pentru biserică. Când eram mic și încă nu mergeam la școală mama mă lua cu ea la aceste munci ale ei, de casierită, apoi totdeauna o însoțeam la slujbe, la biserică.

După ce am intrat la școală mama m-a dat la școala duminicală, preotul catolic aduna băieții de seama mea duminica după masă și ne povestea din vechiul și noul Testament. Aceste povestiri erau foarte captivante, eu le ascultam cu mare interes. Drept răsplată, preotul catolic m-a luat în echipa de ministranți, adică băieții de 12 – 14 ani care slujeau ca ajutoare la liturghie și chiar dădeau răspunsuri, în limba latină, la slujba religioasă. Dar cea mai mare onoare care i se făcea unui ministrant era să-l însoțească pe preot de Bobotează, când acesta umbla din casă în casă la sfințit apele. În anul când eu eram în clasa a VI-a și eram și președinte de unitate la pionieri preotul m-a luat cu GMB-ul la sfințit casele de Bobotează. GMB erau literele pe care le scria cu cretă albă cantorul deasupra ușii creștinului, apoi punea o cruce și anul curent. Așa apărea înscrisul pe ușă în acel an: GMB+1958, adică Gaspar, Menhar, Boldijar. Aceștia erau cei trei magi de la răsărit, Gaspar, Melchisedec și Bartolomeu. Dar noi spuneam simplu: „Anul acesta merg cu GMB-ul pe strada noastră!” Și căpătam câțiva leuți, vreo 10 – 15 în total, de la oameni.

În acea iarnă eram ministrant împreună cu Bela Tomolea, colegul meu de clasă. Și ne-a prins directorul școlii! El locuia într-o vilă a internatului școlii, amenajat în stațiunea Banfi. Directorul locuia împreună cu mama lui, femeie bătrână și bolnavă. Când a auzit că vine popa catolic cu GMB-ul mama directorului a lăsat vorbă la ultima casă de pe strada Banfi să vină popa la vila nr. 1, să o spovedească și să o împărtășească deoarece ea era prea bolnavă ca să poată umbla până la biserică. Și acolo, la vila nr. 1 ne-a prins directorul. Numai pe Bela. Peste mine nu a dat, eu l-am văzut din timp și am fugit, ca un laș și trădător, ca Petru care s-a lepădat de Iisus sau Pavel, Saul, care i-a oprimat pe ucenicii Mântuitorului. Când am revenit la școală în prima zi după vacanța de iarnă directorul ne-a ținut afară, în frig, amenințând că nu vom intra în școală până când lașul și fugarul acela nu va ieși în careu să-și recunoască fapta. Și acel laș și nemernic eram eu, președintele unității de pionieri. Dacă mă descopereau riscam pedepse aspre, atât eu cât și toată familia. Erau anii stalinisti, când Securitatea umplea închisorile cu oamenii regimului trecut, care erau arestați de cele mai multe ori fără nici o vină.

Când toată lumea începuse să dărdăie de frig, inclusiv profesorii, Mama Laura a strigat revoltată: „Ce vreți să faceți? Ne țineți în frig ca în Siberia? Dați-ne drumul în clase!” și a pornit spre ușa școlii, urmată de noi, clasa ei. Drept urmare acestui eveniment tovarășa dirigintă Laura Pietreanu a fost sancționată la salariu dar directorul a fost înlocuit din funcție.

Eu am uitat repede de acest incident, Tomolea Bela m-a apărut foarte bine, i-am rămas recunoscător toată viața. El a declarat că acel băiat pe care l-a văzut tovarășul director umblând împreună la sfințit case era un nepot al preotului venit în vacanță de la Odorheiu Secuiesc. Și a ținut minciuna asta până la capăt! Acest incident nu m-a făcut mai cuminte și mai așezat, din contră, începusem să-mi port nasul pe sus. Îmi ziceam că sunt foarte norocos dacă am scăpat în povestea cu popa!

Eu îmi permiteam să glumesc cu tovarășul profesor Burian pentru că ... eram președinte de unitate de pionieri. Și eram deja în clasa a VI-a, ne obișnuiserăm cu proful nostru de mate, nu ne temeam chiar așa de tare de el. Apoi, peste o zi sau două voi pleca din școală la Cluj, la Preventoriul TBC unde voi sta 7 săptămâni. Acest lucru era deja cunoscut în școală și profesorii se uitau cu condescendență la mine și la colega mea de clasă, Otilia Mărcuș. Amândoi aveam pată pe plămâni și trebuia să ne tratăm fără medicamente, după o rețetă sovietică specială: hrană foarte bună, odihnă fizică și intelectuală, ventilarea plămânilor cu aer curat și cât mai ozonat, dacă se poate.

Am plecat din Toplița pe la jumătatea lunii februarie 1958, cu un însoțitor de la spitalul raional. Am călătorit cu trenul, pe drum am fost hrăniți bine, amândoi, adică eu și Tili, cu bunătăți la care ceilalți oameni din compartiment se uitau cu mare uimire și poftă. Acele alimente conțineau, cred eu, un somnifer ușor, deoarece am dormit aproape tot drumul. Tili a făcut la fel, deci tratamentul ne-a fost aplicat în mod egal. Știu că am coborât într-o gară mare și acolo asistenta de la Toplița ne-a predat unui tânăr care ne-a dus cu un autobuz mic, pe noi și alți 8 copii, la o mănăstire, undeva pe un vârf de deal. Era o fostă mănăstire, catolică probabil, dormitoarele noastre aveau forma unor săli de biserică nu prea înaltă. Dar asta nu avea nici o importanță. Tânărul care ne-a dus cu mașina era angajat pe post de instructor de pionieri,

el era și pedagog dar și profesor de sport. Era foarte mușchiulos, avea și nasul spart, ne-a spus el că a făcut box, la 16 ani. Acum era student la fără frecvență la Cluj, la facultatea de educație fizică.

Cred că era ora 9 sau poate chiar 10 când am ajuns la preventoriu. Ne-au separat pe băieți de fete, ne-au dezbrăcat de hainele noastre și ne-au echipat cu treninguri călduroase, apoi am făcut baie și ne-am spălat cu săpunuri foarte frumos mirositoare. Ne-am întâlnit cu fetele la masă. Am servit ceva, parizer sau salam, pe niște felii mari de pâine integrală cred, cu unt și ceai negru, aromat și cu felii de lămâie. Apoi ne-au dus în dormitoare unde am adormit repede. Cred că era spre seară, afară în curte luminile erau aprinse când ne-au dus la cină. Am mâncat carne cu cartofi prăjiți și griș cu lapte și sirop dulce pe deasupra. Acum eram trei toți. La cină am fost supravegheați de o doamnă, spunea că este profesoară de limba română, cred că era mai bătrână ca mama mea. În timp ce mâncam ne-a povestit care va fi programul nostru acolo, la Preventoriu. Dimineața scularea la 7. O jumătate de oră spălare, făcutul patului, îmbrăcare. Apoi un sfert de oră gimnastică, afară dacă vremea este bună, în dormitor dacă este urât. La ora 8 ne așezam la masă, apoi făceam o plimbare în exteriorul Preventoriului, cu exerciții de respirație. La ora 9 începeam programul de școală. Făceam 3 ore, până la 12 și jumătate. La ora 10 luam o gustare, o tartină și un fruct, cel mai ades o banană (uau, ce bune erau!). La ora 12 și jumătate ieșeam afară la o nouă plimbare de oxigenare, o jumătate de oră, apoi de la 1 la 2 mai făceam o oră școală. Deci aveam voie să învățăm doar 4 ore pe zi. Acasă orarul nostru era de 6 ore zilnic, de luni până sâmbătă, inclusiv. Cele 4 ore nu cuprindeau unele discipline ușoare, ca Muzica, Desen, Educație Fizică. Masa o serveam după lecții, aveam o oră la dispoziție. La ora 3 ieșeam la o plimbare în pas lent, prin curte, și apoi intram la somnul de după masă. Până la 5. La ora 5 serveam o gustare ușoară, în dormitor, apoi coboram la meditație. Adică să învățăm pentru a doua zi. Aveam dreptul la studiu doar 2 ore, cine-și făcea lecțiile mai repede era ascultat la materiile de bază apoi putea citi ceva din dulapurile cu cărți. De la 7 seara până la 8 luam cina. În timpul cinei și după aceea, până la ora 9 jucam jocuri de societate, învățăm șah, rebus sau povesteam. Chestia cu povestitul

a început chiar din seara aceea, când profa de română ne-a explicat programul zilnic. Adică, după ce farfuriile ne-au fost strânse de pe mese tovarăşa ne-a întrebat cine vrea să povestească o carte pe care a citit-o recent sau o întâmplare. Cum nimeni nu se înghesuia m-am oferit eu să povestesc o carte care m-a impresionat foarte tare şi pe care am dat-o înapoi la bibliotecă înainte de a pleca la Cluj. Cartea se numea Haiducul Stanco. Era vorba despre un erou din Bulgaria, din vremurile când această ţară făcea parte din Imperiul Otoman. Cred că am produs o bună impresie asupra profesoarei. A doua zi instructorul de pionieri m-a întrebat dacă acasă, de unde vin, am o funcţie la unitatea de pionieri. Da, i-am spus ce funcţie am. Pe această bază, cred eu, am fost numit şi aici, la Cluj, preşedintele unităţii de pionieri.

În perioada celor 7 săptămâni cât am stat la îngrăşat – am crescut vreo 5 centimetri şi am luat în greutate, fără să mă fac buflea, ca la Gheorgheni – cel mai important lucru care mi s-a întâmplat a fost o vizită în Cluj, la Muzeul de Istorie, care se afla în fostul Palat Banfi, unde am văzut Sputnicul numărul 1 şi nr. 2, lansate de Uniunea Sovietică inclusiv cu pasagerul Laika, câinele. Nu era mare lucru de aceste globuri, erau doar nişte machete, dar pe atunci ele erau nişte obiecte de mare senzaţie. Apoi am fost în vizită la Grădina Palacsayi, un centru de cercetare a legumelor şi fructelor, unde se aplicau metodele lui Miciurin şi Lîsenko. Aici am văzut o încrucişare între o roşie şi un ardei gras, nici acum nu ştiu ce era cea legumă, roşie sau ardei!?

Somn, mâncare, plimbare, carte, şi iar de la capăt. Fiind preşedinte de unitate şi având timp berechet, de la Cluj m-am întors cu note foarte bune. Acest lucru m-a propulsat pe locul 3 în clasă, la sfârşitul clasei a VI-a, imediat după Berti Zellermaier şi Sandu Knoll.

Când am reînceput şcoala la Topliţa colegii mei ajunseseră destul de departe cu materiile predate, la matematică, română, zoologie, geografie, istorie. A trebuit să citesc singur o grămadă de lecţii ca să pot face faţă la tezele de trimestru. Cel mai greu mi-a fost la matematică. Acolo m-au ajutat prietenii mei Berti şi Sandu Knoll. De asemenea, până am recuperat la matematică materia destul de multă tovarăşul profesor Burian nu s-a legat nici de mine şi nici de colega mea, Tili. Dar pe ceilalţi colegi îi teroriza cumplit. Bătăi, urecheli, pocnitul capului de tablă.

Campion era, la bătaie, Neculai Truță, Clăpăugea cum îl poreclise însuși tovarășul Burian. Nu-mi plăcea de loc acest lucru și ce m-a supărat cel mai tare a fost faptul că mama lui Berti, care era unguroaică, adică evreică unguroaică, ea nu știa decât idiș și limba maghiară, deci mama lui Berti s-a întâlnit pe drum, în oraș cu mama mea și i-a spus că eu, președintele de unitate ar trebui să spun directorului școlii cum îi bate Burian pe copii. Mama mi-a spus ce a discutat cu doamna Zellermaier, m-a întrebat dacă este adevărat și dacă eu am luat bătaie vreodată. Da, am luat la început, dar după ce am fost ales președinte de unitate nu s-a mai atins de mine. Dar Ghiță Teslovan a luat bătaie și Bela Tomolea și Ilie Goia, toți colegii mei de pe strada noastră. Țsta, adică Goia nu a mai venit la orele de matematică, spun copiii, de când am plecat eu la Cluj. Cică o dată, când tovarășul Burian a vrut să-l apuce de urechi, Ilie Goia l-a apucat și el pe profesor și l-a împins zdravăn, apoi a fugit pe ușă afară și nu a mai venit la școală. A rămas repetent și taică-su a fost de acord să nu urmeze școala mai departe.

Apoi am aflat că el, ditai profesorul fusese mutat la noi, la Toplița de la Reghin ca sancțiune că bătea copiii. Apoi, într-o altă zi, așteptând la ușa cancelariei să vorbesc cu tovarășa profesoară Ciobanu Magda, de zoologie, despre mulajele pe care trebuie să le punem pe catedră la ora ei, am auzit-o pe tovarășa dirigintă Laura vorbind cu profa Ciobanu despre Burian că copiii se plâng că-i bate: „... nu i-ar fi rușine, că dacă cineva îl mai reclamă o dată rămâne pe drumuri, ba poate să înfunde și pușcăria!”

Așa dar, având această informație a doua zi când l-a scos la tablă pe elevul clăpăug Truță Neculai și a început să-l dea cu capul de tablă (că-i plăcea de Neculai, îl putea ține bine de urechile clăpăuge!) am ieșit la tablă și i-am spus, la spatele lui fiind: „Dacă vă reclamă cineva că bateți copiii o să fiți dat afară din școală și o să înfunțați pușcăria! Nu-l mai bateți pe Neculai, că eu vă reclam, că-s președinte de unitate de pionieri și pe mine o să mă creadă tovarășul director!” Asta era! Curajul meu l-a speriat! S-a răsucit pe loc, s-a uitat la mine gata să mă mănânce, a ridicat mâna să mă plesnească, eu am zis „Dă!”, el a lăsat mâna jos și a ieșit din clasă. A doua zi n-am făcut matematică. N-a mai venit la școală. A cerut să fie mutat la Borsec!

După o lună ne părea rău că nu mai aveam un profesor ca el la matematică. Am făcut ședință de clasă, de detașament de pionieri și am hotărât să-l chemăm înapoi. A doua zi aveam prima oră limba și literatura română, cu diriga, profa Laura, Mama Laura cum îi spuneam noi. Eu m-am ridicat să-i dau raportul, că eram elev de serviciu și după ce i-am spus efectivul clasei, absenții din diferite motive (iar cele mai dese motive erau sărăcia, că nu mai are cu ce să vină la școală că i s-au stricat bocancii! Și afară-i ger sau zloată, după caz) i-am spus așa:

— Tovarășa dirigintă, detașamentul de pionieri a hotărât ieri, în unanimitate, să cerem conducerii școlii să-l aducă pe tovarășul profesor Burian înapoi, iar eu, Todoran Petru îmi voi cere iertare pentru ce i-am făcut, dar numai în fața clasei, nu a școlii sau a cercului pedagogic.

Biata mama Laura! A rămas cu gura căscată! Era fără precedent, Burian cel hulit, Burian bătaușul a ajuns să fie iubit de copii, să fie apreciat și chemat înapoi. Ne-a cerut explicații, am refuzat să-i spun mai mult, eu îi pusesem pe colegi în gardă că dacă zic de băți și de cum l-am amenințat eu când îl bătea pe Neculai atunci tovarășul profesor Burian chiar va ajunge la pușcărie, deci nimeni nu trebuie să spună nimic. Iar Ianke, bătaușul clasei, că la terminarea clasei a V-a a avut nota 7 la purtare din cauză că s-a bătut cu un copil din Zencani, elev la profesională, deci Ianke și-a suflecăt mâneca la cămașă la mâna dreaptă, și-a încordat mușchii și a zis: „Uite mă, care trădează va lua bătaie de la mine, că eu mă antrenez să plec în armata Israelului, să lupt cu hitleriștii”

Iar la 1 mai 1959 tovarășul profesor Burian s-a întors la școala noastră. De atunci n-a mai bătut nici un copil. Când a intrat la noi în clasă s-a oprit la ușă, a aruncat catalogul drept pe mijlocul catedrei, m-a arătat cu degetul și a zis:

— 8 ori 9 plus 28 cât face?

Iar clasa toată a răspuns în cor: 100! Și altceva n-am mai comentat.

Iar în anul următor, 1960, când am terminat școala elementară de 7 clase și am dat examen de absolvire, cea mai mică notă la matematică, în clasa noastră a fost 8, că se trecuse la notare de la 1 la 10. Evident, codașul a fost Neculai, Clăpăugea! Iar al doilea tot cu

8 a fost Mihăiță, Țuțu Săsărman! Dar știți de ce? Pentru că a copiat lucrarea lui Neculai!

Până să ne împăcăm, toată clasa, cu profesorul Burian Ștefan, noi elevii mai aveam o durere din partea lui. De cum a veni la școala noastră tovarășul profesor Burian a primit sarcină, că era sarcină de la Regiune, de la Inspekția Învățământ, să organizeze corul școlii. Deci tovarășul profesor Burian a mai primit niște ore, de muzică, le-a preluat de la tovarășul profesor Feigl. Și a început să verifice elevii, să vadă cine are ureche muzicală și cine nu. În cartea de muzică de clasa a V-a aveam un solfegiu, un cântecel popular: „Mâța șireată, vine la smântână// Miau, miau, se tot milogeste//Dar de șoareci mâța ne păzeeeește!” Fiecare dintre noi trebuia să cânte acest cântec iar tovarășul Burian asculta atent. Ce ne mai distram! De exemplu, Goghe, colegul nostru Andrei Gheorghe, era afon complet, te apuca râsul să-l auzi. Cel mai tare râdea Țuțu, de fiecare. Dar când i-a venit și lui rândul, a bătut toate recordurile. Dar tovarășul profesor Burian nu s-a lăsat păcălit, a observat că Țuțu se preface. L-a apucat de ureche și a cântat la urechea lui: „Mâța șireată etc.” Și să vezi ce frumos a ieșit cântarea din gura șmecherului! Acum a venit rândul nostru să râdem!

Dar nu despre asta este vorba. În ultima săptămână din clasa a VI-a, asta era în 1959, era programată faza regională a concursului corurilor școlare. Corul nostru fusese preluat de profesorul Feigl după plecarea lui Burian la Borsec și lucrurile nu mergeau prea bine. Tovarășul Feigl avea altă metodă care nu se potrivea cu a lui Burian și trecerea de la un stil la altul nu s-a făcut nici repede nici prea bine. Însă când profesorul nostru s-a întors repetițiile au fost reluate cu mai multă înverșunare, corul nostru trebuia să câștige un loc fruntaș în întrecere. Era ambiția lui Burian. La concurs fiecare cor cânta 2 piese. Formația noastră era aranjată pe 6 rânduri, pe trei voci, cu vocea I-a la mijloc. Pe scenă fuseseră montate niște scări, din scânduri de brad, în semicerc. Corul își făcea intrarea în scenă cu pas de miriapod. Ansamblul era împărțit în două, intrarea se făcea simultan din stânga și din dreapta spre centru. Sincronizarea era dată de ritmul cântecului „Republică măreață vatră”. Intrarea pe scenă cu mișcare, ritmul,

melodia trebuiau să crească treptat până când ne opream, la mijloc, în formație compactă. Atunci totul trebuia să crească triumfător! Apoi, după o piesă patriotică cântam un cântecel popular, ritmat și vesel: „Are tata, fată mare, fată mare, fată mare//Cu ochi mari, cu gura mică//N-o dă tata pe nimică ...” sau așa ceva. Ce mai, trebuia să luăm locul 1, eram cei mai buni, trebuia să fim cei mai buni!

Dar lucrurile nu mergeau prea bine. În cor mai erau mulți afoni. Aceștia trebuiau depistați și eliminați. Profesorul asculta atent, venea spre sursa cântatului fals și cerea să tot reluăm cântarea de la început: „Hai, cu toții: Republică, măreață vatră!” și iară: „Re – pu – la, la, la, la, la ...” și iar: „Re – pu – la, la, la, la ...” La un moment dat Țuțu s-a sesizat de starea caraghioasă a cântatului pe silabe și mi-a dat un ghionț:

— Tu auzi ce cântă Burian?

Eu am ieșit din rând, imediat și i-am șoptit la ureche profesorului: „Vă rog nu mai spuneți așa! Ziceți „Re – Publa, la, la ... etc.” sau „Republică, la, la, la, la ... că cineva poate vă aude și ...” Imediat ne-a dat o pauză de 10 minute și, la reluare, a respectat corecția cerută.

Acum, când îmi amintesc toate aceste mărunțișuri mă întreb, oare de unde am avut curajul de a dăscăli ditai omul matur și profesor vestit, pe deasupra? Mult mai târziu, când ne-am întâlnit cu colegii la o revedere de niște ani de la terminarea liceului draga noastră dirigintă, Mama Laura, ne-a povestit că Burian era sub observația securității pentru simpatii liberale pe care, adeseori, le scăpa de sub control, expunându-se. De altfel, tovarășa Laura a aflat că până la urmă a făcut niște ani de închisoare, pentru gură slobodă. Iar pofta de a bate copiii era moștenită din familie, tatăl lui fusese profesor vestit, în Reghin, atât ca specialist în matematică și muzică dar și la sistemul de corecție cu urechea și tabla!

Capitolul 6

Omule, pomule!

*Din tinda casei mele, când mama îmi vorbea
Fugeau din boltă norii și soarele zâmbea
Iar tata orice teamă din vis mi-o spulbera
Te duci, copilărie, cu fericirea mea!*

Prima zi de vacanță! Minunat! M-a trezit ciripit de păsărele. Pe pervazul ferestrei deschise doi pițigoi cu haine colorate, de împrumut, se certau de zor. Nu știu ce aveau de împărțit. Cearta a luat sfârșit brusc, când Miniu, motanul nostru bătrân a încercat un salt uriaș de jos, de pe târnaț până la pervaz ca să prindă o gustărică de mic dejun. Poate că acrobația asta i-ar fi reușit cu vreo zece ani în urmă. Acum însă, prostănacul bătrân a ratat la jumătatea zborului și, aterizând peste oasele lui bătrâne a emis un miorlăit de jale și de durere. De abea la acest solo vocal păsărelele au țâșnit din calea pericolului, găsindu-și refugiul pe o creangă a mărului bătrân de la colțul grădinii.

L-am strigat pe moș Miniu, pis-pis-pis, vino aici bătrâne, vremea vânătorilor ți-a trecut, nu vezi că ți s-a îngălbenit mustața și când mergi te trage căpățâna într-o parte, ca pe bețivi! Motanul sărise în pat, a venit torcând spre mine, l-am mângâiat pe capul sur cu dungi maro închis, și-a plecat capul sub apăsarea mea, a mai vrut, l-am mângâiat din nou,

s-a agățat de cearceaf cu ghearele și s-a întins, alintatul, cât era de lung! Și când se întindea frumos, parcă vrând să fie admirat pentru frumusețea blânii și arcul perfect al burții sule a scăpat cu mare zgomot un pârț ca o lovitură de tun, de s-a speriat singur și a țâșnit din pat, lăsând în urmă-i damful de sulf amestecat cu alte arome trăsnite.

— Porc bătrân! Măgarule! Ticălos nerușinat! Așa te porți cu prietenii? Am strigat în urma lui dând pătura la o parte și sculându-mă din pat.

— Cu cine te cerți? Că n-avem niciun porc în curte și nici măgari nu ținem, decât un școlar leneș care de azi nu mai trebuie să învețe! Hai, scoală și te du la bibliotecă, așa ai zis aseară. Și cumpără de la piață o sticlă de ulei și umple bidonul de gaz la întoarcere.

— Păi de gaz n-ai spus nimic, mamă, aseară. Cum să umblu la bibliotecă cu bidonul puturos la mine, nu mă primește!

— Se vede că ai intrat în vacanță, nu mai gândești de loc. Lași bidonul la soră-ta, la aprozar, te duci la bibliotecă, vii înapoi la Margareta și iei bidonul, cumperi gaz, apoi tot de la Margareta iei și ulei și vii acasă. Și mișcă mai repede, că-mi trebuie uleiul să gătesc ceva de mâncare pentru amiază. Să nu te oprești la tutungerie cu Dragomir la vorbe că iar mă faci să vin după tine și de data asta chiar îți trag o jordine peste ținut!

— Da, dacă mă prinzi, că dumneata ești bătrână și te miști încet!

— Porc bătrân, măgarule, pe cine faci tu bătrână? Eu sunt bătrână, măi?

— Nu, mamă, nu, nu ești bătrână, ești tânără și frumoasă, numai motanul nostru-i bătrân și porc și măgar laolaltă! Lingușirea asta ține de fiecare dată, mama făcea ce făcea și mă trăgea în capcane ca să o alint! Ce bine arăta atunci! Soarele îi juca în ochi iar coama de păr strânsă-n coc se desprindea, prilej pentru a-mi arăta că nu are decât puține fire albe.

— Mamă, uite, nu știu ce mi-a venit, așa, deodată, când m-am trezit mi-am adus aminte de pățania mea când am căzut în pârau și era să mă înec. Mai ții minte?

— Da, ce tare ne-ai speriat, copile! Aveai 3 sau 4 ani, erai ca și acuma tare neastâmpărat. Taică-tu nu apucase să bată la loc, în cuie,

scândurile peste bârnele podeţului şi încă mergeam pe bârnele goale după ce Măghieruşul s-a dezumflat de zăpada topită pe Bătrâna. Îi tot spuneam „Pompi, pune podul la loc că o să cădem în apă şi ne spargem capetele! Uite, copilul ăsta se joacă periculos, merge pe bârnă cu ruda de scos apă ca şi cum ar fi Ivan acrobatul, ăla care a mers pe sârmă când a venit circul la noi. Poate să cadă şi apa-i încă destul de mare!”

— Dar taică-tu nu şi nu, că mai vin ploi, măi femeie şi dacă ne ia apa podul? Aşa că tu te-ai jucat tot aşa iar în ziua aia ai făcut proba să mergi pe bârnă cu ochii închişi, ca să te lauzi că eşti mare circar. Şi ai căzut în pârâu, noroc că acolo unde ai aterizat apa era mică şi iarăşi noroc ai avut că te-o văzut nănaşă-ta Măricica şi te-a scos, că altfel puteai să te îneci că erai cu gura sub apă. Ce tare m-am speriat când o venit cumătra cu tine în braţe, leşinat şi cu sânge pe faţă! Dar n-ai avut nimic, te-ai făcut bine după un ceas. Şi când dormeai încă în pat, legat cu o batistă peste ochiul stâng că acolo te-ai zgâriat în ceva şi a curs sânge, a venit taică-tu de la lucru şi a văzut ce prostie a făcut el, cu podul şi imediat a pus scândurile la loc.

— Da, îmi amintesc, dar mai şti, mamă, ce mi-a zis tata când a venit şi s-a aşezat pe marginea patului, lângă mine?

— Nu, nu mai ţin minte. Tu ţii?

— Da, a zis aşa „Mă copile, dacă te înecai eu te şi omoram în bătaie!” Auzi, mamă, ce caraghios? Dacă mă înecam, mai avea el chef să mă bată? Tata ăsta-i mai rău ca un copil!

— Uite ce frumos, eu am uitat! Da, îi caraghios taică-tu, mai tot timpul. Tu cu el semeni!

Pe când vorbeam împreună mărunţişurile acestea mama a spart două ouă şi le-a bătut cu lapte, a înmuiat 2 felii uriaşe de pâine de casă şi apoi mi-a făcut două frigănele cu bundă, aşa le numea atunci când stratul de ou se umfla, devenind pufos la prăjit. Cana cu ceai şi dintr-o sorbire eram gata echipat, cu pantaloni scurţi, cămaşă pestriţă cu mâneci scurte şi desculţ, că-i mai sănătos. Tocmai înhăţasem coşul cu sticla goală pentru ulei şi cătam după bidonul de gaz când poarta s-a deschis şi Bariţiu, tovarăşul instructor de la UTM-ul raional care răspundea de şcoala noastră a intrat în curte.

— Bună dimineaţa, pionierule, ce faci?

— Bună dimineața, tovarășe instructor, m-a trimis mama la cumpărături și tocmai plecam. Dar ce treabă aveți cu mine? Sau poate cu mama, nu cu mine, că eu sunt în vacanță!

— Sigur că nu am treabă cu pionierii în vacanță. Am venit la dumneavoastră, doamnă Iuliana, cu două treburi. Eugen când mai vine pe acasă, de la Borsec? Să-i spuneți că trebuie să mă caute neapărat că l-am propus să vină activist la UTM, la raion, să fie coleg cu mine și trebuie să-l duc la noi, la cadre ca să-i facă dosar. Apoi trebuie să-i faceți un geamantănaș cu haine lui Petru că diseară cu trenul de 6 pleacă în tabără la Izvorul Mureș și va sta acolo 2 săptămâni.

— Cine? Eu? În tabără?

— Nu, nu tu, mama ta este pionier, nu? Tu ești în vacanță, n-ai ce căuta acolo.

— Uraaa! Puiule, plec în tabără 2 săptămâni! Prietenul meu apăruse la poarta dinspre stradă, era îmbrăcat de oraș.

— Unde pleci? l-am întrebat eu, curios.

— Merg la tata, că are treabă cu mine. Cred că vrea să-mi cumpere ceva!

— Bine, stai că merg și eu la oraș, am treabă la cumpărături. Mamă, dacă plec după masă în tabără nu mai trec pe la bibliotecă, n-are rost. Deci numai ulei și gaz, da? Tovarășu Barițiu, mergeți la vale?

— Nu, mai stau cu mama ta, să-i spun despre Eugen.

— Bine, am plecat, la revedere!

Pe drum l-am ispitit pe Puiu să-mi spună ce-i va cumpăra taică-su. Habar nu avea, era complet inocent – ce cuvânt frumos, inocent, l-am descoperit în Dicționarul de neologisme și l-am folosit la teza de limba română, într-un mod absolut stupid, că diriga Mama Laura a râs cu lacrimi:

— Petre, tu ești prost sau numai o faci? Ce ți-a venit să pui alături două cuvinte care se potrivesc ca nuca în perete? Ascultați aici: „Era ca un diavol inocent care se juca cu verbele și adverbele, făcându-i fetei complemente ...”. Auzi, „diavol inocent!” Poți să mai dai un exemplu de genul acesta?

— Sigur, de exemplu: „Un Țuțu cuminte!” Râsete!

— Și apoi „se juca cu verbe și adverbe ca să facă complemente” - de care, complemente? De loc? De mod? De timp? Corect era să spui „complimente”. M-ai dat gata, ți-am dat zece pentru prostie și patru pentru știință, deci media 7 din care scădem 2 puncte datorie mai veche, deci teza ta este de nota 5! Ți-am mai dat împrumut un punct, deci ai luat 6. Media ta la Literatură pe trimestrul 3 este 8. Ai avut noroc cu extemporalele, că acolo nu te-ai prostit și ai luat note mari. Dar ține minte: „Într-a 7-a n-ai să scapi!”

Aproape de bariera de cale ferată, puțin mai jos de casa lui Puiu Hirișcău sub puntea Vavevicăi unde era un fel de cascadă mică pe albia pârăului am dat peste Țuțu. Era cu Doruleț, colegul nostru de clasă și cu Liviu Cușnevic, ambii vecini cu Țuțu, pescuiau în bulboană.

— Hei, Țuțu, ce faci acolo? Nu m-a auzit, era foarte concentrat să desprindă o ingolă de pe o piatră lucioasă, acoperită cu mușchi de apă. A reușit și ținând-o strâns sub cap a depus-o într-o traistă ce-i atârna în diagonală, puțin mai jos de brâu. În traistă se mai zbăteau câțiva țipari, în pârăul nostru erau destui, nu ne făcea pagubă! Eu le spuneam la acești țipar cu ventuze „ingole” după numele lor unguresc, suna mai ... exotic!

— Dar ce faci cu țiparii?

— Îi mănânc. De aici mergem la Mureș, în dreptul cascadei îi apa liniștită și acolo, sub mal, prindem raci și șerpi, apoi facem un foc și îi prăjim. Ști ce buni sunt?

— Șerpi, măi Trăsnea? Pfui, scârnăvie, nu ți-e frică de șerpi?

— Nu, poate să-ți spună Doru, a prins și el și a mâncat, prăjiți și cu păpușoi copt.

— Doruleț, așa-i? Sau Trăsnea își bate joc?

— Râde de voi, nu-l credeți. Dar țiparii sunt buni, deși nu au carne prea multă, dar nici oase. Țuțu îi prăjește într-o tigaie pe care o ține ascunsă între răchiți, pe malul Mureșului. Mai întâi prăjește racii, apoi câțiva țipari. Eu nu mănânc așa ceva, că-mi vine rău, dar lui îi plac.

— Gata, Puiu, hai să plecăm că mi se face rău numa ce-i ascult pe aceștia.

Adevărul era că Mihăiță Săsărman voia să populeze pârâul Vale cu țipari, acolo nu erau de loc și era curios dacă vor rezista în apa Văii, care era mai caldută decât Măghierușul nostru.

La barieră Puiu a luat-o spre gară, la magazinul unde taică-su era gestionar, iar eu am plecat mai departe, spre centru. Eram desculț, mi-era puțin jenă dar mi-a trecut când m-am întâlnit cu Luci Ujică, din clasă cu mine. Și ea era desculță și avea pantaloni scurți, de băieți.

— Ce faci Luci? Unde te duci?

— Am treabă, nu vrei să vii după masă la Muzi, mama zice că au oprit pentru azi un film cu Jean Marais, va rula doar de la 3 și de la 5. Dacă vrei să vii spune-mi, că-ți opresc bilet.

— Nu vin, Luci, îmi pare rău dar plec cu trenul de ora 6 la Izvoru Mureș, în tabără.

— Iete, în tabără? Și pe mine de ce nu m-a trimis tata? Las că-i arăt eu lui.

Dar a trimis-o, ne-am întâlnit la gară, era și ea echipată de drum. Taică-su lucra la Partid iar mamă-sa era casierită la Cinematograf. Iar cinematograful din Toplița avea obiceiul să facă scăpat acceleratul de prânz spre București pentru cutiile cu anumite filme de aventuri, foarte recente, care rula la Borsec, o mare și importantă stațiune pe vremea aceea și să le ruleze două spectacole, până la acceleratul de noapte.

Am cumpărat gaz lampant, 3 litri, de la benzinăria din capul străzii Borsecului, apoi am venit la piață, la aprozarul unde lucra Margareta, sora mea. Era vânzătoare și nu-i plăcea, era o muncă prea grea pentru ea. I-am dat sticla de ulei, a umplut-o, mi-a luat 2 lei și mi-a lăsat 50 de bani, du-te și cumpără-ți bomboane cu mentă mi-a zis ea, știind că eram un mare profitor! I-am spus că merg în tabără, la Izvoru Mureș.

— Bravo! Dar n-ai încălțări, cu ce te duci? Cu tenișii ăia ruți la călcăie? Lasă cumpărăturile aici și du-te la Sfat, la Emilia și spune-i să mergeți acuma împreună și să-ți cumpere o pereche de teniși noi, să nu te faci de răs pe acolo pe unde mergi. Și spune-i că îi dau eu banii la salariu.

— Uraa! Am luat-o de gât și am pupat-o cu zgomot! Mulțumesc, ești o mamă pe cînstel!

Am luat-o la goană până la Sfatul Raional, acolo sora mea mai mare, Emilia, era secretară dactilografă la secția Secretariat, unde șef

de secție și secretar al Sfatului era tatăl lui Goghe, tovarășul Andrei. Am băgat capul pe ușă și am fluierat-o pe Emilia. Nu aveam curaj să intru, desculț, în acel birou frumos.

A ieșit pe culoar și m-a întrebat despre ce-i vorba. I-am spus că plec în tabără și că Margareta m-a trimis să-mi cumpere teniși noi, că îi va da ea banii, la salar.

— Da? Dacă zice Margareta așa, apoi așa să fie. Numai că eu am aflat mai înaintea ta și ți-am cumpărat deja teniși noi, uite încearcă-i să vezi dacă-ți vin. Mi-a dat o pereche de teniși frumoși, albaștri, chinezești. Îmi erau cu un număr mai mici, mă cam strângeau. Sorămea a văzut că nu mi se potriveau și m-a trimis la magazin, la Maria, așa o chema pe vânzătoare. Spune-i să-ți dea un număr mai mare, sau chiar doi, că până la toamnă o să-ți rămână mici. Măgarule, crești ca un cocostârc, vezi că în tabără o să vă dea mâncare bună, să nu te bagi pionier de serviciu la bucătărie pentru o porție în plus că știi că te faci bufle imediat!

La magazin am avut noroc, am găsit tenișii potriviți tot de culoare albastră și chinezești. Îmi plăceau aceștia, albaștri, că pe cei albi trebuia să-i dau cu praf de zinc, ținkweiss, și rămâneau tot cu dungi negre acolo unde pânza se îndoia, făcând cute la mers.

Când ieșeam de la magazin, cu tenișii în mână, am dat peste Mama Laura, era să o răstorn că tocmai trecea prin fața ușii iar eu o zbughisem în fugă. M-am redresat și am roșit, rușinat de incident. Mi-am cerut iertare imediat.

— Ce-i, pleci în tabără? Ți-a cumpărat Emilia teniși?

— Da, acum i-am schimbat cu unii cu un număr mai mare.

— Și de ce nu i-ai încălțat?

— Păi și încălțărilor de vară unde le puneam, dacă luam tenișii noi în picioare?

— Care încălțări de vară? Că ești desculț!

— Cum desculț? Nu-mi vedeți cizmulile de aur? Ca în povestea cu „Hainele împăratului”?

— Pișicherule, v-ați învățat hâtri de la Tuțu! Uite, ia de la mine 10 lei, să ai de cheltuială în tabără. Dar să nu-i spui Emiliei, că mă ceartă și nu-i bine!

— Mulțumesc tare de tot, Mama Laura, v-aș și pupa, dar mi-e rușine, așa, pe stradă!

— Hai, pupă-mă pe obraz, îți dau voie! Că dacă mi-ai spus Mama Laura, pe mamă-ta ai voie să o săruți, nu?

Am făcut ce mi se ceruse și, fericit de atâtea bunătați, am zbughit-o săltând de pe un picior pe altul, către Aprozar. I-am arătat Margaretei tenișii și bancnota de 10 lei, de la diriga noastră. Îi străluceau și ei ochii, era așa de bucuroasă pentru mine!

Pe podul Mureșului m-am întâlnit cu Dina Vodă și Lenuța Vulcan, două colege de clasă. Stăteau rezemate de balustrada podului și priveau apa limpede, pe fundul râului se vedeau niște pești mari, cu spinările negre, înotând contra curentului. Mâncau fiecare câte o pară de vară, din cele mici și tari, acre de ți se făcea gura pungă.

— Ce faceți, fetelor? Ați ieșit la pescuit?

— Dar tu ce faci? Că ne-am întâlnit cu Luci Ujică și ne-a spus că mergi în tabără. E adevărat?

— Da, la Izvorul Mureșului, două săptămâni.

— Vezi, ce ți-am zis eu, Lenuța? Prost să fi, noroc să ai! Că dacă-i ficior de muncitor el are toate drepturile, preventoriu de îngrașat săracii, tabere, loc în banca întâi ... Și crezi că-i mai deștept decât noi? Toate acestea le spuse Dina, cu o ușoară invidie în glas.

— Da, Dina, este mai deștept decât mine și tine la un loc și este și băiat frumos, pe deasupra! Acestea le zise Lenuța Vulcan, o fată care totdeauna s-a uitat la mine cu ceva special în ochi. Nu cred că m-am înșelat la fete vreodată!

— Dacă-i așa, mergi Frumosule și Deșteptule în tabără și în locul nostru. Peste 2 săptămâni te așteptăm aici, pe pod, ca să ne povestești cum a fost!

— Bine, fetelor, la revedere!

Am ajuns la gară la 5,30. Trenul sosea la 6 fix, stătea doar 2 minute. În gară am zărit-o pe Luci Ieremia, stătea la geam, la etaj, că acolo locuia, taică-su era șef de gară. Mi-a făcut cu mâna și m-a întrebat unde plec?

— În tabără, la Izvoru Mureș!

— Bravo! Drum bun!

Tocmai atunci a sosit în spatele gării autobuzul de la Borsec. Printre călătorii care plecau din stațiune spre casele lor din alte orașe ale țării își făcea loc fratele meu, Eugen.

— Ce-i cu tine, mă troghere, iar o lași pe mama singură și tu pleci ca boierii la bine? Mă luă în brațe și după obiceiul lui îmi șterse o scatoalcă, mai mult o mângâiere pe după ceafă. Apoi o sărută pe mama și răspunse la întrebarea noastră, că de ce a coborât de la Borsec în zi de luni.

— Mi-a dat telefon Barițiu să mă prezint mâine, de urgență, la sediul UTM-ului raional, cu diploma de 7 clase și cu cea de la școala profesională, că ăștia îmi fac dosar să mă trimită la Academia Ștefan Gheorghiu și să mă ia activist. Și am venit să ne sfătuim. Tata-i acasă? E bine?

— Da, fiule, e bine. Ce vești frumoase ne dați, voi, băieți! Uite ce mândră sunt de voi!

Lângă noi apărură Barițiu și Luci Ujică, cu taică-su.

— Copii, uite biletele de tren. Trebuie să mergem mai înspre ieșirea din gară, la pompa de alimentare a locomotivei cu apă, că o să urcați în primul vagon, acela este al copiilor care merg în tabără. Să vă urcați repede, că trenul nu stă prea mult. Iar tu, Eugen, am să merg cu tine acasă la voi, să stau de vorbă și cu tatăl tău despre ce ți se pregătește. O să-mi rămâi dator, pe viață!

Pe lângă noi trecu scrâșnind din frâne și ciocnindu-se în tampoane trenul accelerat Baia Mare – București. Ușa de la capătul primului vagon se deschise și o tânără, îmbrăcată frumos cu o rochiță de vară și părul tăiat scurt, băiețește, l-a strigat pe instructorul raional:

— Tovarășe Barițiu, aici, repede! Ne-am sărutat în fugă, cu mama și cu Eugen și am urcat în vagon. Fratele meu mi-a întins rucsacul cu cele câteva lucruri de îmbrăcat și imediat trenul s-a pus în mișcare, o dată cu șuieratul lung de la locomotivă și fluierul impieगतului de mișcare.

Fata cea frumoasă ne-a luat în primire:

— Eu sunt Dorina, voi fi instructor în tabără. Tu ești Petru – ce mai nume! - și tu ești Luci, nu?

— Nu, eu sunt Luci, iar ea este Petru, am glumit eu!

— Şmechere, haideţi să vă aşezaţi la locurile voastre.

Am intrat într-un compartiment la mijlocul vagonului, ocupat doar de o fată şi un băiat.

— Ei sunt din Târnăveni, ea este Doina Uşchievici iar el este Ştefan Vodă, voi doi spuneţi-vă numele. În compartimentul acesta vor urca alţi doi elevi, de la Gheorgheni şi aşa, efectivul taberei va fi complet. Aţi mai fost vreodată în tabără de corturi?

— Ceee? Corturi? Ca şătrarii? Mi-a scăpat imediat surpriza situaţiei nemaipomenite, Bariţiu nu ne-a spus nimic despre corturi, doar că aici, la Izvorul Mureş s-au construit câteva vile frumoase, că aceasta va fi staţiunea studenţilor, de vară şi de iarnă.

— Iar pentru pionieri se vor construi nişte vile în cincinalul următor, după 1960, deocamdată vom sta în corturi militare. Nu-s țiğăanii, n-ai de ce să te temi, Petre.

— Nu mă tem, că eu am dormit în aer liber, sus pe muntele Bătrâna, la stână, dar mă gândesc la Măria Sa, Ştefan Vodă, cum să stea Domnul Moldovei într-un cort?

— Măi, şmechere, nu te lua de Fănică, el este vărul meu, aşa că este sub protecţie. Şi să şti că face sport, este puternic!

— Ce sport faci, alergări şi şah? Că am aflat că cei mai tari muşchi îi faci la şah!

— Da, atletism, joc baschet, volei, merg pe schiuri, cu patinele, etc.

— Dar de înotat şti să înoţi? Târnavă voastră-i ca Mureşul ori îi numai un pârau?

— Măi, Târnavă Mare-i ca Oltul, măi, ce şti tu, ce notă ai avut la geografia patriei, spune?

— Păi n-am făcut încă geografia patriei, la anul vom avea o carte de acest gen, sau aşa ceva, nu ştiu precis.

Mă legasem de Ştefăniţă Vodă pentru că imediat ce l-am văzut l-am şi asemuit cu Puiu Braic, vecinul şi prietenul meu. Avea ceva de... nu-mi venea în minte cu cel să-l asemăn, doar Puiu era cel mai nimerit exemplu, pe moment. Trăncănind despre şcoală, Mureş şi Târnave, despre struguri şi fetele de la Căpâlna, adică despre lucruri ca-n poezia lui Eminescu „ Că şi eu trimite-voi, ce-i mai mândru pe la noi!”,

iată că trenul a intrat în gara Gheorgheni. Dorina a ieșit la ușă iar când trenul s-a pus în mișcare ne-a adus doi băieți.

— Faceți cunoștință, copii. Ei sunt Ghiță, adică Dandu Gheorghe și Vass Laszlo, Ghiuri pe scurt. Lați – Ghiuri, tu știi românește?

— Sigur că știu, mama mea este româncă, tata-i maghiar. Iar Ghiță este român din Corbu.

— Măi, Ghiță, dacă ești din Corbu de ce nu ai venit la școală la noi, la Toplița? Că doar Corbu aparține de raionul Toplița.

— N-ai ghicit, aparține de Gheorgheni. Iar la Gheorgheni liceul are 40 de ani vechime, pe când al vostru n-a împlinit decât un an. Voi încă mergeți de-a bușilea, pe lângă noi! Și de la Corbu la Gheorgheni biletul de autobuz costă numai 4 lei, dar până la Toplița 9, că trece prin Borsec.

— Măi, toplițean de la Gheorgheni, i-a vezi cum vorbești, că ...

— Că ce? Dorina interveni imediat. Vă credeți cocoși? Ia, dați mâna și să fiți prieteni, aici suntem numai pionieri, nimic altceva, e clar?

— Da, tovarășa învățătoare, suntem pionieri și numai! I-am răspuns eu și m-am liniștit. Pe dreapta sensului de mers al trenului gara Voșlobeni rămase în urmă. Ghiță rupse tăcerea:

— Voi știți prin ce este important satul acesta, Voșlobeni?

— Aici oamenii au picioare de fier? Am întrebat eu, făcând pe naivul. În traducere din limba maghiară „vas lab” însemna picior de fier.

— Nu, habar n-ai! Aici s-a înregistrat anul trecut cea mai scăzută temperatură din ultimii 25 de ani, minus 41 de grade. Aici este polul frigului din România.

— Da, aici, dar o să fie la Toplița, că ce, noi să fim mai prejos? Iar Luci Ujică îmi ținu partea, întărind spusele mele:

— Sigur, ce știți voi cât de frig se face iarna la Toplița? Ca-n Siberia, zice un unchi de-al tatălui meu care a fost prizonier la ruși, în Siberia.

— Măi, Fănică, voi la Târnăveni aveți smeură?

— Avem, sigur că avem, dar încă nu-i coaptă, poate peste o lună!

— Noi avem și îi și coaptă!

— Cum așa, întrebă mirată Dorina? Nu-i sezonul lor, încă!

— Ba da, e coaptă și-i dulce tare că-i sirop în cămară! Uite, mi-a pus sora mea, Margareta, o sticlută cu sirop. Dacă găsim de cumpărat apă minerală o să vă fac cinste cu un „sirop”.

Între timp trenul începuse să urce. Dorina ținu să ne pună în temă:

— Acum urcăm spre munții Hășmaș. În gară la Izvorul Mureș este „cumpăna apelor”. Dacă te uiți, în mijlocul gării, de-a lungul șinelor de cale ferată vei vedea că ele coboară în ambele direcții. Acolo în gară îi vârful apelor, așa se zice.

— Da, așa-i, am întărit eu, într-o parte curge Mureșul și în partea cealaltă Oltul. Aaa, m-am prins de ce tu, Ghiță Dandu din Corbu te-ai dus la școală la Gheorgheni! Și pe tine Vass Laszlo te mai cheamă și Ghiuri. Că acolo-i locul de adunare a celor pe care-i cheamă Gheorghe! Gheorgheni este orașul lui Gheorghe!

— Gata, copii. Intrăm imediat în gară. Pregătiți-vă de coborâre. Trenul va staționa până când vor coborî toți, dar trebuie să ne grăbim! Regula de coborâre este așa: după fiecare a doua persoană de pe culoar intră în rând o persoană din compartiment. Clar?

În gară copiii erau așteptați. Cel care, cu fluierul între buze făcea semne de aliniere doi câte doi, pe măsură ce coborau din tren, nu era altul decât... Simion Cotoi, fostul instructor de pionieri al școlii generale din Toplița. El era directorul taberei de corturi.

Imediat ce ultimul vagon al trenului s-a pierdut după curbă coloana s-a pus în mișcare. Au traversat liniile de cale ferată și de la gară pe pantă în jos, la câteva sute de metri au dat de tabăra de corturi care îi aștepta într-o poiană flancată de mesteceni și brazi.

Corturile erau de culoare kaki, militare. Mari, încăpeau 12 copii în fiecare cort, câte 6 saltele groase pe două rânduri. Între ele era un culoar de plimbare lat de trei sferturi de metru. Copiii au fost împărțiți pe corturi, după școlile de unde veneau. Directorul Cotoi a format grupele pe fiecare cort apoi i-a dat pe mâna instructorilor să-i instaleze.

— Copii, geamantanele și rucsacurile trebuie să le puneți la cap. Pe saltele vă culcați cu capul spre peretele lateral, cu picioarele spre

culoar. Când vă sculați vă faceți paturile în zig-zag, ca să nu vă loviți fund la fund. Care cum s-a îmbrăcat iese afară și așteaptă ca toți să fie gata. Vă luați prosoapele, săpunul, pasta de dinți și periuța și mergem la spălător.

Două corturi formau un detașament. Un cort de băieți cu un cort de fete, câte 24 de copii. Capacitatea taberei era de 8 corturi plus alte 5 corturi mici, de o persoană, pentru instructori. Copiii au fost repartizați pe paturi, Cotoi l-a oprit pe Petru la urmă și i-a dat salteaua de la ușa cortului.

— Dacă aveți nevoie noaptea să ieșiți la toaletă încercați să nu-i perturbați pe ceilalți. Ieșiți pe culoar, vă încălțați și mergeți în pădure, la toalete, pe cărarea luminată cu becuri. Acum vom lua cina.

Pentru cină era amenajat un cort mare, numai acoperiș, cu mese cioplite ca la cabanele de munte, cu bănci fixate cu picioarele în pământ. Cina era pregătită, 4 femei de serviciu, unguroaice din satul din apropiere, pusese ră pe mese farfurii, cu șervețele din pânză albastre deschis, cu o furculiță și o linguriță. Apoi au adus castroanele, macaroane cu tocăniță de pui, iar la desert griș cu dulceață de fructe de pădure. Fiecare avea în față o ceașcă din tablă iar la 4 persoane era pusă o carafă cu apă rece, de izvor.

De la masa de seară au plecat, încolonați câte doi, spre spălător. Au coborât panta cale de o lungime de teren de fotbal, până la malul pâ râului mititel. Nu era mai lat de un metru, de o parte și de alta erau amenajate un fel de punți din scânduri, până la mijlocul pâ râului, neterminate. Pe acele punți se așeza câte un copil, se spăla pe față și pe dinți cu apă din pâ râu, folosind cana de tablă de la cantină. Toaleta de dimineață se făcea la comandă de fluier. 12 copii dintr-un cort aveau la dispoziție 3 minute ca să se spele. Fiecare ocupa locul pe punte iar la comanda dată de instructor cu fluierul mai întâi luau apă cu cana, apoi la fluierul următor se aplecau să se spele. La al treilea fluier se spălau pe dinți, folosind apa din căni. La al patrulea fluier se ridicau în picioare și eliberau locul. Hârjoana cu apă era strict interzisă, terenul pe malurile pâ râului trebuia să rămână uscat, să nu se producă accidente prin alunecare.

— Copii, pâ râul în care v-ați spălat este Mureșul. Dar pe aici lumea îi spune Meseș, pentru că mai la vale trece peste niște stânci

albe, de calcar, care în limba maghiară sunt numite „meseş kö”, adică pietre de var. Acest pârâu Meseş izvorăşte din muntele acela, care se numeşte Rezul Negru. Vom merge în excursie până la izvorul Meseşului.

În prima seară în mijlocul poienii instructorii au aprins un foc de tabără. Copiii s-au adunat în jur, pe detaşamente şi au cântat cântece pionereşti. Petru a dat tonul la 4 cântece, apoi a învăţat şi el alte melodii, noi şi frumoase. Noaptea era senină, nu era frig, nici măcar răcoare. Nu erau ţânţari şi nici muşte.

A doua zi dimineaţa, în timp ce luau micul dejun li s-a cerut să se îmbrace frumos deoarece vor face deschiderea taberei. Copiii au fost aliniaţi pe detaşamente, directorul taberei a întrebat:

— Cine ştie să cânte la trompetă, semnalele pionereşti, adunarea, onorul la steag şi stingerea?

Petru a făcut un pas înainte. Imediat a primit o goarnă, cam turtită, din tablă de aluminiu. Nu avea sunetul frumos ca trompeta lui de acasă. A încercat-o şi când i-a auzit sunetul a luat-o de la gură şi a început să râdă când unul dintre copii, din spate, a exclamat vesel:

— Asta-i ca gârâitul calului pe fund, semnalul de pornit căruţa!

Fiind în faţa careului Petru s-a abţinut să mai râdă şi, foarte serios, a făcut câteva probe cu goarna veche. Până la urmă a reuşit să scoată nişte sunete acceptabile. În acel moment directorul taberei l-a investit gornist oficial.

— Gornistule, vei da semnalele de deşteptare, adunarea în careu, onor la drapel, adunare la masă, stingere. Ai ceas de mână?

— Ce? Ceas? Cine, eu? Păi de unde să am?

— Dacă n-ai, atunci instructorul care este de serviciu te va trezi dimineaţa şi îţi va da semnalele în timpul zilei. Ai înţeles?

— Da!

— Bine. Acum trecem mai departe. Pe durata acestei serii a taberei noastre vom fi organizaţi ca o unitate de pionieri. Pentru aceasta trebuie să alegem conducătorii, adică preşedintele de unitate, preşedinţii de detaşamente şi pe cei de grup. Cum nu ne cunoaştem între noi vom proceda astfel:

— Atențiune, unitate drepți! Să iasă în mijlocul careului pionierii care au funcția de președinte de unitate acasă la școala lor. Acum!

Petru făcu trei pași în mijlocul careului. Nu i se alătură nimeni altcineva. Directorul Cotoi Simion decretă:

— Elevul Todoran Petru de la liceul din Toplița este numit președinte al unității de pionieri „Tabăra de corturi Izvorul Mureș”. Felicitări. Președinte de unitate preia comanda! Acum!

— Tabără, ascultă comanda la mine! Tabără, drepți! Tabără, pentru aducerea drapelului unității de pionieri, cu onor, înainte! Primii trei pionieri din dreapta careului veți constitui garda drapelului. Executarea!

Elevii nominalizați nu au înțeles comanda. Directorul Cotoi îi luă de mână și îi alinie în șir indian, apoi îi conduse în spatele careului de unde aceștia au revenit repede, ducând steagul roșu al taberei, frumos inscripționat cu o insignă de pionieri în centru, denumirea unității „Tabăra de pionieri Izvorul Mureș” scris frumos pe arc de cerc. Garda drapelului făcu ocolul careului și se opri la catarg. Acolo un instructor tânăr scoase drapelul de pe băț și îl înălță în vârful catargului. Cum nu adia nici măcar o boare de vânt, drapelul rămase inert.

Directorul Cotoi preluă din nou comanda:

— Tabără, pe loc repaus. Să iasă în fața detașamentelor pionierii care la școlile lor îndeplinesc funcții de președinți de detașamente. Acum!

Ieșiră în față 5 fete. Dar detașamente erau doar 4. Directorul le ceru să-și spună numele, apoi le alinie în ordine alfabetică și primele 4 primiră titlurile de președinți de detașamente. Ultima fu numită președintă de grupă. Stabilirea funcțiilor pe grupe fu încredințată instructorilor. Totul se termină într-un mic vacarm în câteva minute.

Președinții își ocupară locurile în careu, fiecare cunoștea unde trebuie să stea și ce trebuie să facă deoarece Statutul de pionier era unic. Apoi directorul anunță programul zilei:

— La orele 10 veți lua gustarea mică, apoi la 10,30 ne vom încolona și vom porni într-o expediție de cunoaștere a stațiunii și a împrejurimilor. Vom reveni la orele 13,00. În continuare ne vom

odihni o jumătate de oră, apoi pe detașamente ne deplasăm la pârau să ne spălăm pe mâini și la ora 14,00 vom servi masa de prânz.

— După masa de prânz ne vom alinia doi câte doi și vom face o plimbare ușoară, până la gara CFR și înapoi. În continuare somnul de după amiază, până la ora 17,00. Gustarea de după amiază o servim la ora 17, 00 apoi detașamentele își vor alege echipe de fotbal, de câte 7 jucători și vom începe campionatul taberei. Se vor juca două reprize de câte 30 de minute. Azi se vor întâlni detașamentele 1 și 3.

Petru fu invitat să preia comanda.

— Unitate, drepti. Unitate pe loc repaus. Unitate, liber pentru executarea programului de dimineață.

Să nu credeți că Petru era așa un mare expert în conducerea pionierilor. Nu, nici vorbă! Toate comenzile pe care le-a strigat cu voce tare, de adevărat comandant militar i-au fost șoptite de directorul Cotoi. La sfârșit, acesta îl întrebă:

— Ai învățat comenzile? Crezi că mâine le vei putea repeta?

— Sigur, dar cum? Facem din nou alegeri pe unitate? Și râse. Era o glumă!

Copiii s-au împrăștiat, plimbându-se sau așezându-se pe trunchiurile de copaci puși în iarbă ca niște veritabile bănci. La ora 10 fix Cotoi i-a făcut semn lui Petru să se apropie, îi întinse trompeta și îi ceru să sune adunarea. Imediat copiii reveniră în careu. Apoi în frunte cu directorul taberei și președintele unității de pionieri au pornit să cunoască localitatea.

Zilele petrecute în tabără s-au scurs foarte repede. Instructorii organizau tot felul de activități, simple dar atractive și copiii erau mereu antrenați în jocuri, excursii, întreceri. Pentru Petru cea mai interesantă zi a fost aceea în care, împreună cu președintele celor patru detașamente și cu doi instructori s-au dus, seara, în vizită la tabăra studenților. Au intrat în club tocmai când un cor mititel, de numai 6 tineri cântau pe trei voci o melodie populară rusească, Volga, Volga. Era un cântec cunoscut, transmis adesea la radio la emisiunea „Din muzica popoarelor”. Însă acum toți studenții din tabără învățau textul acestui cântec. Una dintre instructoarele copiilor a obținut un

exemplar din text și a doua zi l-au dictat celor din tabăra lor și au început să-l învețe și ei.

După lecția aceasta, care se numea „Să învățăm limba rusă cântând” copiii au asistat la o piesă de balet, interpretată de o fată și un băiat, studenți la actorie, în București. Fata era suplă, înaltă, îmbrăcată cu un trening verde, mulat pe corp iar pe brațe avea legate niște crengi cu frunze. După câteva salturi și piruiete s-a urcat pe un taburet și a luat poziția unui copac falnic. Din dreapta scenei a apărut balerinul, un băiat frumos, tot în trening, rotindu-se și alergând de colo colo. Mereu punea mâinile streășină la frunte, mimând o căutare. În sfârșit a zărit fata copac și s-a apropiat de ea. O înconjură rotindu-se și unduindu-se, în cercuri din ce în ce mai strânse. Din față, din primele rânduri de spectatori câteva voci au început să scandeze, ritmat: „Omule pomule! Omule pomule!” Cred că au scandat vreo 5 minute din ce în ce mai tare. Pe măsură ce strigătul creștea băiatul se rotea în jurul pomului tot mai repede, adorând copacul – femeie. Omule, pomule! Omule, pomule! Până la paroxism. O tobă a bătut ritmul, apoi a accelerat puternic și s-a oprit brusc! Tânărul îmbrățișase copacul într-un gest de slavă! Dar, în clipele de liniște instalate după tăcerea tobei și a sălii, femeia – copac a răspuns adorației, de sus, de pe pedestalul ei: „Sunt pe roșu!” Și atât. Imediat au izbucnit aplauze furtunoase, fluierături, râsete.

Lui Petru i-a plăcut spectacolul. Pe drumul de întoarcere spre tabără a întrebat-o pe una din instructoare:

— Dar oare ce însemna acea replică de la final „Sunt pe roșu!” Fetele au izbucnit într-un râs cu sughituri.

— Măi Petre, tare ești prost. Atâta lucru nu ști? Dar nu i-au explicat. Când au ajuns aproape de corturi el a insistat:

— Hai, spuneți-mi, să nu mor prost!

— N-ai să mori dintr-atâta, mai ai răbdare să crești și să te deștepți!

Capitolul 7

Am crescut băiat mare

*Făceam pe-atunci războaie cu conuri mici de brad
Iar după bătălie beam apă de izvor.
Eu azi eram haiducul iar mâine arnăut
Și nu conta în luptă cine-i învins, cine-i bătut.
Eram prieteni sinceri
Vecinii, frații toți, ai mei și-ai tăi
Azi ne-omorâm pe bune, prin diferite căi
Te duci, copilărie, și devenim mai răi!*

Vacanța de vară ajunsese la miezul ei, dar se apropia cu repeziciune de sfârșit. Începea ultima clasă din școala elementară, la sfârșitul anului vom da examen de absolvire apoi examen de admitere în liceu. Veselia zilelor fără griji mi-a fost tulburată de sosirea cărților noi, de școală, la librăria orașului. M-am dus să le văd, erau frumos așezate în teanc, pe clase. Am cerut voie să le iau în mână pe cele de clasa a VII-a, Matematică, limba română, istorie, geografie, anatomie, fizică, chimie, muzică, limba rusă, limba franceză. Erau frumoase, aveau pagini colorate, miroseau a cerneală de tipar. Am întrebat cât costă toate cele pentru clasa mea. Destul de scump, peste 150 de lei. Iar tata câștiga, în acel an 900 de lei pe lună. Caietele mai

costau și ele vreo sută de lei. Urmau uniforma, bocancii, o căciulă, una sau două cămăși ... În total cheltuiala pentru mine aproape că înghițea salariul tatii pe o lună.

Când ai mei au pus pe hârtie toate aceste cheltuieli cu mine de față au fost cele două surori, Emilia și Margareta. Mai apoi au venit acasă fratele meu Eugen și cumnatul Petrică, soțul Emiliei. Mă simțeam intimidat, era prea scump totul. Însă banii s-au găsit foarte repede. Eugen, fratele meu muncitor, strungar la Apemin Borsec, a pus jumătate din sumă iar cumnatul Petrică, profesorul meu de educație fizică, a acoperit diferența. L-am luat în brațe pe Eugen și i-am mulțumit, în felul meu: „Miluț, să nu-ți mai fie frică de lupul măăăăăă!” Iar el mi-a răspuns cu mângâierea lui frățească, adică o scatoalcă după ceafă. Lui Petrică și Emiliei le-am mulțumit civilizat:

— Îmi iau angajamentul să iau tot premiul trei, că locul unu și locul doi sunt deja ocupate!

Așa era, nu puteam să-i întrec pe Berti și pe Sandu Knoll. Erau prietenii mei și țineam la ei, nu pentru că erau mai bogați și aveau alte posibilități de a învăța mereu lucruri noi. Eu și Traian, colegii de clasă care fuseserăm acceptați în anturajul lor nu veneam cu alte merite, cum ar fi cele familiale. Traian era fiu de ofițer de miliție, eu eram fiu de muncitor sărac. Ambii aveam origini sociale foarte bune, dar acești colegi evrei nu aveau nimic de câștigat de pe urma prieteniei cu noi. De ambele părți eram acceptați reciproc, pur și simplu pentru că așa se leagă prietenia între copii.

De multe ori când veneam într-o vizită inopinată la Berti îl găseam aranjându-și timbrele în clasoare, uneori singur, alteori împreună cu tatăl lui. Familia Zellermaier avea o colecție impresionantă de timbre, poate unele foarte valoroase. Acum, adult fiind, îmi trece prin minte că în anii de restriște ei și-au schimbat în timbre acele bunuri valoroase pe care nu puteau să le pună în geamantane sau rucsacuri, în vremuri de bejenie. Nimeni nu putea să spună cât timp Mareșalul mai putea să țină piept presiunilor hitleriste de a le preda populația evreiască.

Acele vremuri urâte au trecut. Nouă nu ni se spuneau prea multe, în general trecutul apropiat era un subiect ocolit în majoritatea caselor cu copii de școală. Copilul, în naivitatea și inocența lui putea da în

vileag concepțiile părinților lui, cu consecințe teribile pentru aceștia, uneori. La toți le era frică de Securitate!

Când biroul lui Berti era încărcat cu clasoare pentru mine era mare sărbătoare. Îl rugam pe Berti să continue, să mă lase și pe mine să privesc la acele frumuseți. Îl asiguram totdeauna că nu voi pune mâna, nu le voi atinge. Prietenul meu le mânduia cu o pensetă fină, iar pe mâini avea mănuși foarte subțiri. Eu am descoperit valoarea timbrelor atunci când nu mă saturam să admir, cu exclamații de încântare, o serie de timbre cu fluturi exotici. Bertie avea câteva pagini numai cu fluturi, totdeauna le sorta cu o carte specială în mână. Cartea – îi spunea clasor, nu știu dacă era corect sau nu – conținea explicații detaliate despre istoria unor serii de timbre dar și despre povestea imaginilor care se găseau pe acele timbre. Când domnul Zellermaier mi-a văzut încântarea față de acele timbre cu fluturi l-a chemat pe Berti și i-a dat un alt clasor unde existau explicații detaliate despre acele mărci poștale. Berti a început să citească din carte, în limba germană și îmi traducea ce fel de fluturi erau aceia, ce obiceiuri speciale aveau, cât de lungă le era viața și de ce erau acoperiți cu minunate pete de culoare. În timp ce ascultam această prelegere minunată a apărut și Traian. Berti mi-a dat lupa și penseta, mi-a pus pe mâna dreaptă o mănușă subțire și m-a lăsat să-i explic lui Traian ceea ce îmi citise până atunci. Cred că am repetat destul de fidel explicațiile pentru că, la final, domnul Zellermaier mi-a spus un „Bravo!” scurt. Ceea ce însemna mare lucru, avea să-mi explice Berti mai târziu.

Am stat cu Berti cred că o oră, apoi el ne-a spus că la ora 6 seara suntem invitații lui Ianke la cimitirul eroilor sovietici, voia să ne citească primul capitol dintr-o carte de aventuri pe care o scria el. Ne-am dus la locul cu pricina. Ianke era deja acolo, cu Sandu Knoll, Margareta și Lia Grunbaum. Citea dintr-un caiet, mai punea mâna pe radieră, ștergea și scria altceva în loc. S-a bucurat când ne-a văzut pe toți, ca orice scriitor avea nevoie de auditoriu dar și de cuvinte de îmbărbătare și de laude, mai ales.

L-am ascultat în liniște, la urmă eu am început să-l aplaud, m-au urmat toți prietenii, Ianke s-a ridicat de pe zidul scund care înconjura pătratul de loc unde erau aliniate blocurile de pietre funerare cu stele roșii,

ale eroilor sovietici eliberatori. Ne-a mulțumit pentru aplauze și ne-a întrebat ce părere avem. Totdeauna la astfel de discuții noi respectam o ierarhie tacită, a premianților. Berti mai întâi, apoi Sandu, apoi eu, fetele și Traian la urmă. Berti l-a criticat că îl copiază pe Jules Verne, Ianke i-a cerut să-i spună ce carte a lui Jules Verne este copiată de el, atunci Berti a replicat că nu trebuie neapărat să fie cuvintele la fel ci el a simțit că povestea lui Ianke parcă ar fi frate sau soră cu aventurile scriitorului francez. Eu am sărit peste Sandu Knoll și i-am spus lui Berti că niciodată frații nu seamănă între ei până la identitate, chiar și gemenii, deci Ianke a scris foarte frumos pentru un puști de numai 12 ani.

— Eu propun să-și ia ca nume de scriitor – pseudonim se cheamă asta, m-a lămurit Sandu Knoll, iar eu i-am mulțumit că am învățat încă un cuvânt nou, foarte frumos – acest nume: Davidovici Iakob Puștiul. De aici a început cearta, fiecare avea o altă propunere, până la urmă am hotărât să-l lăsăm pe autor să-și aleagă pseudonimul dar noi o să-l botezăm la Mureș, ca pe Iisus. Fetele au intervenit, nu se poate, noi suntem evrei, nu ne botezăm așa. Eu, care citisem ceva despre tăierea împrejur dar nu știam precis ce înseamnă asta, am sărit la fete și le-am propus:

— Bine, dacă nu-l botezăm ca pe creștini atunci voi, fetele, să-l tăiați împrejur!

Berti și Sandu și Ianke însuși au început să râdă de nu se puteau opri!

— De ce râdeți? Am spus vreo prostie?

— Nu, nu, sunt de acord ca fetele să-l taie împrejur, zise Berti și râsul reizbucni, cu mai multă putere. Fetele s-au supărat și au fugit de lângă noi. Apoi mai încolo, când au reușit să se oprească din râs Berti mi-a explicat cum devine chestia cu tăiatul împrejur. Am râs și eu, dar nu prea înțelegeam, așa că i-am zis lui Ianke:

— Arată-mi, să înțeleg mai bine. Ce, ți-e rușine să-ți arăți cucul? Băieții s-au făcut serioși și mi-au cerut să mă liniștesc și să uit această poveste, dacă vreau să mai fim prieteni. Ceea ce am acceptat, ba chiar mi-am luat și angajamentul că ...

La întoarcere spre casă m-am oprit la bariera de cale ferată și am intrat în tutungeria pe care o conducea doamna Domnica Braic,

mama lui Dragomir, un coleg de școală mai mare decât mine cu o clasă. Dragomir era vânzător ori de câte ori mama lui avea treabă prin curte sau în oraș. Noi profitam de aceste ceasuri și ne întreceam în performanțe. Am descoperit întâmplător, la o joia tineretului care se organiza la școală, din când în când, că amândoi suntem pasionați de istorie, de geografie, de științele naturii dar subiectele noastre erau despre performanțe.

— Măi Dragomire, tu știi care-i cel mai înalt munte din lume și care este numele lui original?

— Sigur că știu, este Everestul, din munții Himalaia, are 8848 de metri înălțime.

— Și cum îi zic locuitorii statului unde se află? Și ce stat este proprietarul? Care-i este capitala și care este meseria predominantă?

— Nu, astea nu le știu. Spune tu.

— Chomolungma, care înseamnă Prea Sfânta Zeiță Mamă a Pământului. Nepal. Kathmandu. Agricultură și turismul, hamalii care îi ajută pe alpiniști se numesc...

— Șerpari, asta știu și eu, mi-o luă înainte Dragomir.

— Și cum îl cheamă pe omul care a ajuns, primul, pe vârful Everest?

— Edmund Hillary, 1953, 29 mai, neozeelandez și șerpașul Tenzig și mai nu știu cum, asta o știu și copiii mici!

Uite așa ne pierdeam noi ore în șir cu concursuri dar ne pregăteam din timp două sau trei săptămâni, ca să ne documentăm temeinic. Pe ușa dinspre casă intră în magazin mama lui Dragomir. Am salutat-o și mi-am luat la revedere, era deja târziu.

Când am ajuns acasă mama mi-a spus că nănașa Măricica a venit la noi și m-a invitat să mă lase mama să merg cu ei, a doua zi, la stână sus pe Bătrâna și la cules zmeură, a doua zi.

— Sigur că merg, de când îmi doresc să mănânc balmuș făcut de baciul Alexandru și să-i ascult poveștile despre urși și lupi. Și când plecăm?

— Stai, nu te grăbi, o să plecați pe la 4 după amiază. Dar să nu cumva să cari ranița cu sare că nu te las. Cumătra s-a jurat că nu pentru asta te cheamă ci pentru Puiu, că voi doi o să vă simțiți bine împreună.

Și apoi o să culegeți smeură. Să-i ascuți pe nănașii tăi că pe munte sunt tot felul de pericole, urși, șerpi, urzici, țânțari și bondari de toate felurile.

— Bine, mamă, n-am să mă deșel cu sarea. Dar de ce cară nănașa sare la stână?

— Pentru vite, nu ști? Acolo pe munte vitele mănâncă numai iarbă și beau apă dar mai au nevoie și de sare, ca și omul. Ce, ție-ți place mâncarea nesărată? Sigur că nu-ți place, așa și aceste animale. Ai să vezi cum se duc singure la bolovanii de sare și ling la ele cât le trebuie.

Sigur că toată ziua m-am perpelit așteptând să înceapă aventura. Nu aveam stare locului. În sfârșit, pe la ora două a venit acasă nănașul Mironică și s-a așezat la masă. Știam că totdeauna după ce mănâncă el trage un pui de somn, de un ceas sau două, după cât jinars a beut direct din sticlă (uiagă, cum spunea el câte o dată: „Mărișică, dă uiaga aia s-o mângâi, că plânge, săraca!”).

De data asta cred că nu l-a lăsat nănașa să guste din pântecele sticlei cu jinars, doar aveam de mers vreo 10 kilometri, dacă nu chiar mai mult.

Pe la trei și jumătate Puiu a tras un fluierat haiducesc, asta era primul semnal, de pregătire. M-am repezit să-mi pun pantalonii de ski, ciorapii de lână și m-am încălțat cu cizmele de cauciuc ale Margaretei. Îmi erau puțin largi dar era bine așa, că picioarele mi se vor umfla de la căldură. Dar acestea erau măsurile obligatorii de protecție pe munte și nu încăpeau nici un fel de discuții.

Mama îmi pregătise patru felii de pâine de casă, nu foarte proaspete dar nici uscate, unse cu untură două dintre ele și cu unt celelalte, cu jumătăți de ardei gras cu felii de carne de porc prăjită și cu slănină de-a noastră, moale și potrivit de sărată și afumată. Mi-a mai pus într-o pungă de mălai goală 6 castraveți verzi din grădină.

— Castraveții să-i păstrezi pentru mâine, că în smeuuriș nu o să găsești apă și o să-ți fie sete. Și iară îți spun, nu vă hârjoniți tu și Puiu, nu vă depărtați de nănași că nu-i bine!

— Da, mamă, așa am să fac! Sărut mâna, am plecat!

— Stai, grăbitule, ia și găletușa asta de 6 litri și să-mi aduci smeură coaptă, curată, mare. Să ai grijă să nu se turtească pe drum, că vreau să

trimit măcar un kilogram de smeură frumoasă lui Berti, prietenul tău. Și puneți și pledul, așa cum te-a învățat Miluț că se poartă la armată.

Am țâșnit pe poartă tocmai când nănașii cu Puiu în frunte porneau la drum. La gardul casei din deal lelea Anuța, mama lui Sandu, ne-a făcut semn cu mâna, mergeți cu bine adică!

Noi doi, copiii, ne-am așezat în frunte, mergând înaintea adulților cu 4 – 5 pași. Sporovăiam de-ale noastre. Până la rampa de încărcare a buștenilor, cam la un kilometru și ceva de la casa noastră am mers fără probleme. A trebuit să ne dăm din drum de două ori, ferindu-ne de remorcile cu lemne care coborau la fabrică. Rampa de încărcare era un loc larg, amenajat cu podețe din bușteni de brad pentru stivuirea trunchiurilor care veneau din parchetele de exploatare pe canalul cu apă. Era un sistem ieftin și necostisitor de transport. Pârâul Măghieruș fusese barat în 5 locuri, apa se ridica până la 3-4 metri înălțime în spatele barajelor din lemn. Între baraje fusese construit un canal, un jgheab semirotund, larg de 2 metri și înalt de 1 metru pe care apa din baraje transporta cu viteză loturile de lemne tăiate în munte. Totdeauna când pornea un transport pe canal, țăpinarii de la baraj dădeau drumul la un trunchi cu steag. Acesta avea o creangă înaltă de un metru și jumătate, cu rămurele, care arăta că vine transportul. Din cauza vitezei mari, steagul acesta natural scotea un șuierat, care se auzea destul de tare. Nu s-a întâmplat niciodată ca cineva să fie surprins de apă pe canal. Pentru că toată lumea folosea această șosea curată pentru a circula spre munte și înapoi. Când am traversat drumul pe la Sofronia am văzut că apa venea mare și murdară pe pârâu. Era semn că tocmai curge pe canal un transport de bușteni. Era bine pentru noi, deoarece de acum până mâine nu se va da drumul la apă, în baraje nivelul se refăcea cam în 24 de ore. Puteam să mergem pe canal fără probleme.

De la rampă mai în sus, după prima curbă ne-am urcat pe canal, acolo schela suport era mai joasă și se formaseră niște trepte din capetele de bușteni tăiate anume inegal. Fundul canalului era bine zvântat dar nu era încă uscat de tot, deși soarele ardea destul de tare. De acolo până la ultimul baraj (dugaș spuneam noi, că așa botezam și micuțele baraje pe care le construiam noi, copiii, prin august pe Măghieruș ca să ne facem bazine de scaldă) erau 7 marcaje groase,

făcute cu vopsea roșie la fiecare kilometru. Distanțele astfel măsurate treceau și peste lacurile de acumulare, așa că drumul complet era bine măsurat. Iar marcajele foloseau pentru a semnaliza diverse evenimente pe canal, deoarece s-a întâmplat de câteva ori ca un buștean să se pună de-a curmezișul, mai ales la coada transportului, când apa scădea și trunchiurile nu aveau suficientă adâncime de plutire.

Între dugașurile numărul 3 și 4, cam la 5 kilometri de rampa de încărcare era amenajat un loc de popas. O masă cioplită din trunchiuri, două bănci de o parte și de alta mesei făcute din bușteni decojiți și bătuți cu scoabe pe câte o buturugă de capăt. Iar la câțiva metri mai încolo, un izvor cu apă limpede, rece, foarte bună de băut țâșnea de sub poala unei stânci care se înălța vreo 4 metri drept în sus ca un perete, până la un platou străjuit de un pin pipernicit.

Aici se oprea toată lumea să ia o gustare, mai ales cei care urcau spre munte. Ne-am repezit la izvor, nănașul a strigat la noi să ne oprim și ne-a explicat că nu avem voie să bem apă așa înfierbântați cum suntem de la căldură și de la mers 7 kilometri. Ne-a învățat cum să ne răcorim trupurile, am scos din bagaje cămile de tablă pe care le aveam la noi pentru culesul zmeurii și am pus apă pe masă, la soare, pentru băut mai târziu. Nănașa a așternut masa, am scos și eu pachetul cu tartinele făcute de mama și le-am pus la comun, am primit câte o străchinuță de lut cu porția de mâncare. Salata de roșii cu castraveți și ceapă verde am mâncat-o din strachina mare, pusă la mijlocul mesei.

Ne apropiam de sfârșit cu mâncarea când stăpânul locului și-a arătat supărarea că am îndrăznit să-i încălcăm moșia. Cu trosnituri zgomotoase, de pe platoul de sub pinul din vârful stâncii un urs și-a făcut nevoile drept în clopul lui Puiu care își aruncase pălăria de pai lângă izvor. Ne-a apucat râsul de isprava dihaniei care s-a îndepărtat cu mormăituri groase. Doar Puiu a plâns, ca un copil, că a rămas fără clop! Vestea cu clopul lui Puiu s-a răspândit în oraș și de atunci locul acela de popas avea să fie cunoscut ca „Locul cu clopul ursului”

Am ajuns la stâna lui baciul Alexandru aproape de ora 8 seara. Soarele era încă sus pe deasupra defileului Mureșului, spre Deda, dar dinspre răsărit, de la Gheorgheni pe cer se ridica vâlul nopții, albastrui

la margini și cu franjuri de aur de la razele soarelui aruncate ca niște sulite, apoi din ce în ce mai întunecat în jos, spre crestele munților. Era tare frumos! M-am oprit de câteva ori, privind cu nesaț acest spectacol magnific. Aveam în minte o schiță de compunere cu titlul „Apus de soare pe muntele Bătrâna” însă nănașul Miron mă zorea.

— Hai copile, nu întârzia, să nu ne prindă noaptea departe de stână.

Curând s-au auzit tălăngile vitelor și lătratul câinilor. De sub pădure au țâșnit doi câini ciobănești, lătrând amenințător spre noi. Un cioban tânăr a fluierat de câteva ori chemând câinii la ascultare. Aceștia s-au întors spre stăpân, dar ne-au mai lătrat de câteva ori, apoi s-au lăsat pe burtă la picioarele flăcăului.

— Tu al cui ești, ficior?

— Io-s din Bilbor, al lui Ion Bălan. Dar părinții mei au murit și acuma ciobănesc la baciul Alexandru. Dar dumneavoastră cu ce treburi ați venit la munte? La smeură?

— Ie, dar avem o vorbă și cu baciul Alexandru. Îi la stână?

— Cred că-i acolo. Mai devreme o coborât la izvor și io nu l-am mai văzut de atunci că am mers să adun vitele că-i vremea de muls amuș.

— Ține câinii lângă tine că avem copii, să nu sară la ei că se spărie! Mai zise nănașul și apoi ne-am continuat urcușul.

Coliba stânii ne apără repede în față. O parte din cireadă deja intrase în țarc și ciobanii grăbeau cu cazanele de apă caldă la spălat ugerile pentru muls. Am privit de dincolo de țarc operațiunea pe care o cunoșteam de acasă. Puiu a intrat în îngrăditură și s-a apropiat de vacuțele lor.

— Le-ai cunoscut, Puiu, că-s ale voastre?

— Eu le cunosc dintr-o mie! Apoi ceru voie ciobanului să mulgă vacuțele lor.

— Dar tu ști cum trebuie să le mulgi?

— Sigur, că acasă peste iarnă eu și cu mama le mulgem, că tăticu are servicii și vine târziu acasă.

Ne-am adunat în jurul focului unde baciul Alexandru începuse să fiarbă laptele.

— Miroane, pune sarea în rastel și scote bucățile mici. Ce bine că ați adus provizii noi că amuș le terminăm și apoi ce făceam cu vitele? Dar băietul ăsta al cui îi? Nu ești al lui Pompei, cumva?

— Ba da, bace Alexandru, îs Petru al lui Pompei.

— Măi dar tare repede mai crești, să nu-ți fie de deochi. Mai liniștește-te, că de muncit ai timp toată viața. Cel mai bine în viață este să fii copil, ascultă de la mine! Că după aia te mănâncă grijile!

Seara la stână este un spectacol fascinant. După ce a pornit fiertul laptelui și strecuratul brânzei proaspete baciul a aruncat așa, o vorbă de clacă:

— Mă gândeam să pun de-un balmuș dar mi-i că n-o să vă placă cum fac eu această mâncare. Că dacă n-am o gură de jinars nu-mi iese bine și văd că ați uitat glaja cu beatură la Mama Bună în bucătăria de vară. Dreptu-i, Măricică?

— Dreptu-i, baciule, am uitat să scot uiaga din desagă și cred că am uitat să-i pun dop când am plecat de acasă. Dacă s-o vârsat? Ce mă fac, ne alungi oare?

— Pe tine nu te alung, numai pe Miron și pe copii îi alung în pădure la culcușul ursului. Să pun de ceai de chimion sau ai adus marfă de la Moldova?

— Apăi am adus și așa și așa. De care-ți poftește limba, baciule?

— Apăi pune un deț de la voi, de la Dorna, știu că-i de peste munți, de la Bistrița, așa-i?

— Așa-i bace, de la Ilva ne-o adus-o un țapinar.

Baciul Alexandru răsturnă mămăliga pe un fund de lemn cât roata carului, nănașa scoase din desaga pe care a purtat-o ea însăși o ulciă pântecoasă de lut plină cu friptură proaspătă de porc, roșii, castraveți, ardei gras și ardei iute, o pâine de casă și niște plăcinte poale-n brâu, cu urdă dulce și mărar. Unul dintre ciobani aduse un burduf de brânză frământată, răsturnă bunătatea lângă mămăligă și mai aduse o strachină cu unt galben.

— Muntele te îndeamnă la mâncare, dar trebuie să ai grijă, că dacă te îngreuezi sare ursul la tine, zise baciul Alexandru.

— Cum așa? De unde știe ursul că te-ai îngreuiat, îl întreb eu.

— El îi acolo, după bradul acela rupt de vânt, se uită la noi. Te-o văzut cum ți-ai slobozât cureaua de la nădragi, ăsta-i semn că ai mâncat prea mult, așa că acum ursul vine și te mănâncă, te-o văzut că ești gras, ai ceva carne pe tine, copile!

— Da, sigur, nu-i adevărat, dumneata numa șuguiеști, că așa ai spus și astă iarnă când ai tăiat porcul la noi și ne-ai spus povești de la stână. Lasă că știu eu, dumneata baciule Alexandru ești plin de povești. Să ști că după ce mă fac mai mare și am să merg la școli înalte am să scriu o carte cu titlul „Poveștile baciului Alexandru”, că noi avem un scriitor mare, îl cheamă Petre Ispirescu și el a scris o carte „Povești și basme ale românilor” Și îl mai avem și pe Ion Creangă, dar ăsta-i moldovean și el n-o mers niciodată la stână că erau săraci și nu aveau decât găște și capre răioase. Așa că ne trebuie și un povestitor ardelean.

— Uite mă, tulai, ce-i merge gura lui Pompei ăsta mititel, nu vrei să ne spui tu o poveste în seara asta?

— Ba da, dar numai după ce spui dumneata o poveste nouă, că pe cele de anul trecut le știu. Și numai după ce mănânc balmuș!

— Țî, Țî, Țî, ce ficior, măi Miroane!

Și așa a fost. Că ne-am culcușit, eu și Puiu pe cojocul cel mare al lui baci Alexandru ascultând poveștile lui tărăgănite și nu știu cum și când am adormit amândoi, de oboseala drumului lung, de aerul tare și înmiresmat al muntelui, de vorba molcomă a ciobanului. Luna urcase pe cer în spatele stânii, mare și galbenă ca o plăcintă. Era atât de aproape că puteai întinde mâna să o furi de pe cer. Tentat de mirajul banului de aur am întins mâna, dar o voce m-a atenționat blând:

— Lasă luna la locul ei! Că ce s-or face îndrăgostiții fără lună?

Și m-am trezit, Puiu mă zgâlțâia:

— Scoală că trebuie să mâncăm și să mergem la cules smeură. Îi ceasul 5 deja!

Trezirea dintr-un vis atât de frumos este o mare nedreptate. M-am supărat pe toată lumea, le-am întors spatele și am dat să mă întorc spre vocea din cer care-mi ceruse luna înapoi. Dar n-a fost chip. Treptat, m-am trezit și le-am povestit cât de frumos a fost visul. Nimeni nu a comentat, doar nănașa, întinzându-mi o felie de pâine unsă cu unt, m-a întrebat:

— Luna ta de aur era mai galbenă decât untul lui baciul Alexandru?

Nu încăpeau comparații, era foarte bun untul dar mai bun ar fi fost cu o cană de ceai. N-am primit decât o cană de lapte proaspăt muls, crud, de la văcuțele lui Puiu. Ne-am îmbrăcat de drum și ne-am luat rămas bun de la Mai Marele Muntelui.

— N-ai apucat să-mi spui o poveste, lasă că te țin dator. Să mai vii pe la noi!

— Baciule Alexandru, v-am povestit visul meu de dimineață. Vocea aceea care mi-a cerut să pun luna la loc pe cer era a dumitale și în vis v-am botezat Mai Marele Muntelui. Să știți că așa rămâneți de acum încolo!

— Bine, nașule am să-ți spun de acum încolo, dacă zici tu că m-ai botezat, răsă baciul Alexandru.

Am plecat spre zona de pe coastă pe care ciobanii ne-au indicat-o. Spuneau ei că în acele locuri au zărit, de la distanță, o ursoaică cu doi pui hrănindu-se. Dacă stați împreună și faceți gălăgie potrivită, adică din când în când mai trageți câte o hăulită, s-ar putea ca urșii să se țină mai deoparte. Acolo smeura-i coaptă și multă.

— Ați auzit, Puiu și Pavăl? Stați lângă noi și nu vă jucați până terminăm de cules.

Dar ți-ai găsit, copil cuminte și babă frumoasă. După 5 minute ne-a venit să jucăm de-a prinsa și eu m-am îndepărtat vreo 5 pași de nănașu. Eram pe cărare, cu fața spre Puiu care încerca să mă atingă, conform jocului. Mă balansam de pe un picior pe altul, până când am simțit că am călcat pe ceva moale iar acel ceva s-a încolăcit pe cizma mea și începea să strângă. Din instinct am scuturat piciorul și șarpele, încă amorțit de răcoare ierbii cu rouă a alunecat de pe cizma udă. Noroc că nănașul a văzut ce mi s-a întâmplat și, strigând tare, din doi pași a ajuns lângă mine, m-a prins de umeri și mi-a zis, poruncitor:

— Nu pune piciorul jos. A venit imediat și nănașa, m-a susținut ea până când nănașul a examinat cizma de pe piciorul pe care-l țineam în aer. A găsit dovada agresiunii, șarpele apucase să muște cizma pe latura din afară a labei piciorului iar atunci când eu am zvâcnit, scuturând piciorul, dintele veninos s-a rupt, rămânând înfipț în cauciuc. Nănașul și-a scos briceagul din chimir și a crestat cizma de

sus până la locul înțepăturii, a extras dintele cu vârful cuțitului și mi-a dat jos încălțăminte. Apoi a examinat ciorapul, apoi piciorul gol. Nu se vedea nici o urmă de înțepătură sau zgârietură.

— Ai scăpat fără nimica! Ai văzut ce era să se întâmple dacă nu m-ai ascultat? Noa, de acu șuhan (adică niciodată) nu mai mergi cu mine nicării (nicăieri)!

M-am încălțat la loc, nănașa mi-a bandajat cizma tăiată cu cordonul rochiei și așa am umblat toată ziua până am ajuns acasă. Cizma tăiată spunea totul, mama a pălit la față când m-a văzut, doar și-a lovit palmele unul de altul și s-a înmuiat. Noroc de stâlpul porții că l-a găsit de reazem, altfel ar fi căzut acolo.

Pățania mea a fost o dură lecție pentru toți. O bună bucată de vreme Puiu nu s-a mai arătat la vedere iar când făcea treabă prin curte se sucea astfel ca să fie mereu cu spatele spre drum. Prietenia noastră s-a reînnoțit dar n-a mai fost ca până atunci. Curând va începe școala, zilele rămase din vacanță le-am petrecut citind lecturile obligatorii și răsfoind cărțile de clasa a VII-a, ultima din primul ciclu de învățământ, cel obligatoriu.

Clasa a VII-a a trecut repede, fără evenimente speciale. La două săptămâni de la absolvire am dat examenele de sfârșit și apoi, în săptămâna următoare am dat și examenele de admitere în clasa a VIII-a, prima clasă de liceu. Cu două zile înainte de examen m-a strigat la poartă Traian. De mult nu mai urcase drumul Măghierușului până la mine.

— Hai, Petre, ne cheamă Berti până la el. L-a trimis pe Ianke să ne adunăm acolo toți.

— Care-i tema? Nu știe că vin examenele și mai avem de tocit? Lui ce-i pasă, doar îi premiantul clasei, el știe toate cărțile pe din afară, că-i deștept foc!

— Nu știi și Ianke n-a vrut să spună nimic, doar atât că este foarte important să ne adunăm iute la Berti.

Apartamentul locuit de familia Zellermaier era la etajul unei clădiri cu niște magazine la parter. Intrarea se făcea pe o scară exterioară, din curtea casei. Poarta mare a grădinii era dată în lături și niște oameni de la fabrică încărcau mobilă într-un camion cu

coviltir. Am urcat scările uimiți, oare cine se mută. Am observat cu coada ochiului cum lui Ianke i-a scăpat o lacrimă. Am înțeles că nu-i de bine.

Am intrat în casă, familia era adunată în sufragerie. Domnul și doamna Zellermaier s-au retras la bucătărie, dar au adus o cană de sticlă plină cu limonadă și pahare. Mama lui Berti ne-a turnat limonada și ne-a îndemnat să gustăm. Berti s-a ridicat din scaunul pe care șezuse până atunci și ne-a spus:

— Copii, noi plecăm. Săptămâna viitoare vom pleca din Constanța cu vaporul spre patria noastră, Israel. V-am pregătit niște cărți, vi le dau cadou, ca să vă amintiți de... prietenia noastră! Și a izbucnit în plâns. Iar noi, după el. Ne-am îmbrățișat, am pus mâinile unul la altul pe umeri, ca la horă și stăteam acolo și plângeam, ca proștii. Ne-a scos din starea asta Țuțu, el vedea tot ce era caraghios și profita de orice fleac ca să râdă:

— Uite mă, Sandule, hora proștilor plângăcioși! A intrat pe ușă cu Sandu Knoll, cu Lia și Margareta. Eu m-am întors spre ceilalți trei copii evrei și, reținându-mi cu greu suspinele i-am întrebat:

— Și voi plecați?

— Nu, numai Berti și Ianke. Noi n-am primit viza încă, zise Sandu. Ne-am așezat care pe unde am putut și, îndemnați de Țuțu și de Margareta am devenit, treptat, oameni serioși.

— Dar nu înțeleg, de ce trebuie să plecați? Nu-i asta și țara voastră? Nu v-ați simțit bine aici? La întrebarea lui Traian, îndreptățită de altfel, a răspuns tatăl lui Berti:

— Copii, voi știți câte ceva din istoria antică despre Palestina. Cartea voastră vorbea despre țara sfântă și despre poporul ales de Dumnezeu ca fiind locuitori ai Palestinei. Nu este tocmai așa. Țara sfântă s-a chemat totdeauna Israel și poporul nostru acolo își are locul. După tot ce au suferit evreii în cel de al doilea război mondial, cu sprijinul țărilor din Occident ne întoarcem în țara noastră pe care o vom reclădi. Evreii se întorc acasă din toată lumea. Să nu credeți că nu ne pare rău că plecăm din România. Lacrimile voastre ne-au spus că voi, copiii, vă iubiți cu sinceritate. Noi ne-am simțit bine aici. Chiar și în timpul războiului am fost ocrotiți de statul român, nu ca în alte

părți. Dar datoria noastră este față de patria noastră biblică. Acolo ne este locul. Nu știm dacă o să putem să vă scriem, de acolo, din Israel. Dar de uitat n-o să vă uităm niciodată.

Mustața domnului Zellermaier era pleoștită rău! Am luat pachetul cu cele 10 cărți pe care Berti mi le-a lăsat cadou. La fel și Traian. Și am plecat, târându-ne picioarele, grele ca de plumb. Aproape de podul Mureșului Traian a cotit spre spital, acolo locuia cu părinții într-o casuță, cu chirie.

Ne-am dat mâna și el, gata să plângă din nou, a mai avut putere să spună:

— Aici se găte copilăria noastră. Păcat, ar fi trebuit să mai țină!

Pachetele de cărți primite cadou au stat nedesfăcute până după examenele de admitere. Fără Berti, Ianke, Alexandru Knoll și Margareta Anghel, clasa noastră a intrat la liceu cu majoritatea foștilor colegi din școala elementară. Au renunțat la liceu câțiva, dintre cei mai nevoiași. Fie că s-au dus la școala profesională fie că nu au mai urmat alte școli. Dar am primit colegi noi, din comunele raionului. Am aflat că Sandu și Margareta nu au fost primiți la înscrierea pentru admitere deoarece părinții lor așteptau vizele de repatriere. Doar Lia Grunbaum ne-a rămas colegă fidelă, toți anii de liceu. Apoi s-a făcut doctoriță și a plecat și ea în Israel.

Fără premianții clasei eu am avut media cea mai mare la admitere, urmat de o fată din Subcetate (Varvigi, cum numea lumea satul acela!), blonduță, subțirică, cu ochi albaștri, foarte tăcută și sfioasă. Leontina, Tina cum avea să rămână pentru noi că așa ne-a fost educația, toți ne-am fost unii la alții ca frații, am trăit cu numele mic și cu râsul pe buze.

Capitolul 8

În tabără sau la muncă?

*Haideți copii, fete și băieți,
Sute și mii, să plantăm puieți!
Un pădurar ce ne-nvățase cum să plantăm stejari
A defrișat pădurea, vânzând-o pe dolari.*

Sătteam în curtea școlii și așteptam să se afișeze rezultatele examenelor de admitere în liceu. Diriginta noastră din școala elementară, Mama Laura, a ieșit de la secretariat și înainte de a lipi cu pap hârtia pe care o ținea în mână ne-a citit lista celor admiși la secția română. În ordine alfabetică. Apoi a ieșit directorul adjunct Kolumban și a făcut la fel, cu secția maghiară. Eram mulți în clasă, câte 35 de elevi. În curtea școlii, în afara noastră care ne cunoșteam din clasele elementare mai erau câțiva tineri, fete și băieți. Care cum se auzea strigat făcea un semn de bucurie pentru reușită. Am descoperit-o acolo, printre colegii noi, pe Cea Mai Frumoasă Din Oglindă. Am tresărit, văzând-o și m-am întrebat imediat: „O fi ea sau nu?” Așa că m-am apropiat și i-am întins mâna:

— Te felicit pentru reușită, vom fi colegi! Eu sunt Petrică. Tu ai jucat într-o piesă de teatru cu școala din Borsec și ai fost în rolul Albei ca Zăpada, când eram în clasa a IV-a sau a V-a?

— Da, eu am fost. M-ai văzut? Ți-a plăcut?

— Sigur, chiar arătai ca o prințesă, te-am visat câteva nopți. Mă bucur că vom fi colegi. Cum te cheamă?

— Kati, Ecaterina Bocskai, mama mea este româncă, tata a fost ungur, dar a murit de mult.

— Deci și tu ești Korci? Că am un vecin care așa-mi spune, Korci, de la corcitură, că la mine mama este unguroaică iar tata este român. Deci semănăm, într-un fel.

Dar nu era la fel de frumoasă ca-n visele mele de copil. Așa că am decis să fim numai colegi și doar atât. Asta am decis doar eu, Kati avea să mă privească altfel, cu alți ochi, mult timp. Cred că așa arătau ochii mei pe vremea când îi dedicam visele mele de copil îndrăgostit de ... basme!

Pe drumul către casă Traian m-a întrebat ce cărți mi-a dăruit Berti. I-am spus că nu am deschis pachetul, nu știu de ce, nu-mi venea să mă uit. Mă gândeam că o fi lăsat vreo scrisoare și o să mă apuce plânsul iară.

— Și eu m-am simțit la fel. Hai la mine să deschidem pachetul meu mai întâi.

Mama lui Traian ne-a felicitat că am intrat la liceu.

— Bravo, mă copii, acum o să fiți în curând bărbați, încă patru ani și deveniți maturi, apoi armata, însurătoarea și la muncă!

— Dar mai lasă-mă, mamă, cu însurătoarea, iar începi? Apoi adresându-mi-se explică vorbele mamei:

— Mama și-ar fi dorit încă un copil, o fată, dar nu s-a putut. Așa că mă presează să mă însor, să-i aduc o noră. A pus ea ochii pe fata unui văr mai îndepărtat, de la noi din sat de la Ibănești și mă tot îndeamnă să mă duc să o cer de nevastă.

— Păi însoară-te, Traiane, ia o fată din clasa noastră dacă n-o placi pe cea de la Reghin, că avem noutăți! Dar hai să vedem cadoul lui Berti, mi-am arătat eu nerăbdarea.

Surpriza a fost copleșitoare, pentru amândoi. În pachet să găseau toate cărțile de școală pentru clasa a VIII-a, cu dedicație: „Pentru elevul Traian Todoran din partea prietenilor Berti și Ianke”. Și mai era acolo o carte: „Vasiok Trubaciov și prietenii lui”

— Asta-i cartea pe care mi-a împrumutat-o Berti, cred că anul trecut și eu am uitat să i-o dau înapoi. Când mi-a reproșat că a trecut ceva timp de când mi-a dat cartea l-am mințit, că este așa de frumoasă că am citit-o până acum de trei ori. Mi-era frică să nu-mi ceară să-i povestesc, că m-ar fi prins cu minciuna! Săracul, chiar a crezut că mi-a plăcut cartea asta tare mult. Mă simt obligat acum să o citesc!

Am scurtat vizita cât am putut și am grăbit pasul spre casă. Eram nerăbdător să-mi văd cadoul. Dar mama mi-a luat-o înainte, manualele de școală, de clasa a VIII-a erau puse pe masa din dormitor. Iar peste ele trona „Legende sau basme ale românilor” de Petre Ispirescu! Iar dedicația era scrisă de Arthur Zellermaier, tatăl lui Berti: „Citind povești rămâi copil până la adânci bătrânețe! Vei descoperi valoarea poveștilor doar când vei ajunge bătrân!”

N-am prea înțeles mare lucru din cuvintele domnului Zellermaier și nici n-am pus prea mare preț pe această carte de povești. Până acum, când sunt bătrân și înțeleg semnificația profeției domnului Arthur Zellermaier. Mama, văzându-mă trist, m-a tras lângă ea și m-a alintat:

— Nu fi supărat, așa-i viața, vin momente când trebuie să te desparți de oamenii pe care i-ai iubit cel mai mult. Dar asta-i viața! Noroc că ne-a dat Dumnezeu darul uitării, așa putem să o luăm mereu de la capăt.

— Da, mamă, dar nu-i drept! Uite, anul trecut am avut pățania aia cu șarpele, când s-a supărat așa de tare nănașul că de atunci Puiu se ferește de mine. Mă doare că nu mai suntem prieteni, îmi lipsește. Dar m-am împăcat cu gândul, eu am fost vinovat de acea întâmplare, merit pedeapsa! Dar este prea mult. Acum, au plecat doi dintre cei mai buni prieteni ai mei. Cu Berti în clasă aveam o țintă în față, mereu voiam să-i semăn, să am atâtea cunoștințe cât avea și el, ba chiar să-l întrec. Iar cu Ianke ne distram foarte bine, avea mereu idei năstrușnice. Acum, la plecare, a zis că la Ierusalim se va înscrie la liceul militar și va lupta apoi împotriva hitleriștilor, să-i răzbune pe unchii lui care au murit în lagăr. Ști ce am simțit? Așa, ca un frig pe șira spinării. Vorbele lui despre armată și război erau chiar serioase, nu de copil ci de om îmbrăcat militar și înarmat până în dinți. Iar Traian a spus, pe drum

când veneam de la Berti, că gata, s-a terminat copilăria noastră! Așa-i, mamă? Spune, chiar nu mai suntem copii?

— Așa-i, vine o clipă când copilăria rămâne în urmă, doar o amintire și viața te ia în primire. Dar știi ce? Hai să lăsăm tristețea de o parte. Du-te la Bibliotecă și răsfoiește cărți, caută ceva de citit și așa ai să uiți. N-ai spus tu, de atâtea ori, că la Bibliotecă, printre cărți, scapi de orice supărare?

Avea dreptate mama, ca întotdeauna. Am plecat la Biblioteca Orășenească, mai era o oră până la închidere și era destul ca să găsesc ceva interesant de citit. Maria, Mimi cum îi spunea toată lumea, era singură și chiar voia să închidă mai devreme. Când m-a văzut s-a bucurat și m-a rugat să-i țin locul că vrea să intre la Alimentara, la Iani să facă niște cumpărături. Că la 8 când închide Biblioteca tot atunci închide și nenea Iani magazinul și iar rămâne să mănânce numai ceapă prăjită cu brânză, că alte provizii nu mai are în casă.

Am fost de acord, eu știam ce trebuie să fac dacă venea cineva la bibliotecă, doar am avut aproape 3 ani bibliotecă de casă, eram poreclit la școală „Elevul Bibliotecă de casă Jokai Mor hazi konivtar”. Mimi era divorțată, a scăpat de un bărbat bețiv cu mare greutate. Acum fugea de oricine încerca să lege o prietenie cu ea, devenea agresivă la bărbați. Cu mine se împăca foarte bine.

— Tu nu ești bărbat, copile!

— Da, dar o să fiu în curând! Și atunci ce o să te faci?

— Atunci am să te învăț eu cum să fi bărbat! Și râdea cu subînțeles, iar eu nu mă prindeam la înțelesul ascuns, că doar nu eram încă bărbat, nu?

În seara aceea m-a văzut trist și după ce a revenit de la cumpărături am împărțit împreună un baton de ciocolată cu rom.

— De ce ești trist, copile? Am auzit că ai intrat la liceu, cu nota cea mai mare, ar trebui să te bucuri nu să stai posomorât! Spune-i lui Mimi necazul tău!

I-am povestit cele două întâmplări triste din anul din urmă. Ea m-a înțeles și mi-a dat leacul:

— Vezi, acum nu se poartă, dar înainte vreme soluția era rugăciunea la biserică sau cititul Bibliei. Acolo găsești cuvintele

alinătoare, acolo m-am refugiat și eu când eram în divorț cu bărbatul meu. Eram plină de ură pentru bătăile pe care mi le-a dat la beție, pentru vorbele urâte pe care mi le spunea, pentru mirosul urât, de cârciumă din haine, din gură, din păr, de peste tot. Rugăciunile m-au învățat să trec peste aceste probleme, l-am iertat și, ști că de când l-am iertat cu adevărat nu mi-a mai ieșit în cale?

— Nu prea înțeleg eu astfel de lucruri dar te cred. Eu sunt doar un copil care și-a pierdut copilăria!

— Nu-i adevărat, spui prosti! Copilăria o pierzi în momentul în care devii bărbat!

— Păi, ai spus că o să mă înveți tu cum să devin bărbat! Hai, învață-mă!

— Nu fi prost, încă ești copil, mai ai răbdare un an sau doi, apoi o să vorbim! Dar mi-a dat, din poșeta ei, o carte de rugăciuni și mi-a arătat cum să caut ce-mi trebuie.

— Uită-te la Cuprins: vezi că acolo rugăciunile sunt grupate, după diferite trebuințe. Caută ce ți se potrivește și citește.

M-am uitat dar nu era nici o rugăciune la pierderea copilăriei. Atunci Mimi mi-a indicat să citesc Rugăciuni pentru necaz și supărare.

— Citește și caută să înțelegi cuvintele. Insistă, citește de mai multe ori și gândește-te că Dumnezeu, cel căruia îi adresezi rugăciunea este singurul care poate să-ți șteargă necazul și supărarea. Așa să te rogi, știind că doar El poate să te ajute.

Am citit rugăciunile așa cum m-a învățat Mimi. Cred că le-am înțeles tâlcul doar în somn, că am adormit cu cartea de rugăciune sub pernă. Dimineața mă simțeam din nou bine, mama și soarele îmi zâmbeau la fel, ca în toate zilele din vacanțele copilăriei. Tata m-a trezit la plecarea lui la muncă și mi-a zis:

— Să-mi aduci de mâncare la amiază că vreau să te arăt maistrului, poate te primește la reparat lăzile de apă minerală. Ai putea câștiga banii de uniformă și bocancii, că văd că ai primit în dar cărțile de școală. Frumos lucru, măi copile. Bravo, înseamnă că te-ai purtat frumos cu prietenii tăi evrei.

— Cum, mamă, să muncesc? Dar sunt încă mic, de abea peste o lună împlinesc 14 ani. O să mă primească?

— Nu știu, dar tare bine ne-ar prinde un ajutor de bani. La reparat lădițe nu este greu, e mai mult o joacă. Părțile din lemn care sunt rupte sau putrezite sunt înlocuite de băieți mai mari care sunt angajați permanent. Iar voi, copiii mai mici, de 14 și 15 ani trebuie să trageți banda îngustă de tablă pe marginile lădiței și să o fixați cu cuișoare. Și sunteți plătiți la bucată. Uite, un copil ca tine, iute și ager de mână poate face 200 și chiar mai mult de 200 de lădițe pe zi. Ai putea câștiga 600 până la 800 de lei pe lună. Adică uniforma, bocancii, teniși, palton de iarnă. Toate noi, ce zici?

Era tentant! Dar visul cel frumos s-a dus de râpă când Barițiu, același instructor raional UTM ca și în anul anterior a trecut puntea și a intrat în curte.

— Doamna Iuliana, sărut mâna! Vă felicit pentru copilul ăsta, ați văzut că a intrat pe primul loc la liceu?

— Am văzut, dar asta înseamnă alți bani, patru ani aceeași poveste, că vedeți că în fiecare an crește și nu se mai oprește o dată! Măcar l-ați putea aduce pe Eugen acasă, să nu cheltuie o grămadă de bani pe chirie și pe mâncat la cantină, acolo, la Borsec unde muncește. Dacă ar fi la mama acasă ...

— Lăsați, că vine el după armată, îl luăm direct la noi, la UTM. Dar acum am venit la feciorul acesta, mâine la amiază, la pauza de masă de la ora 13 să vii la IFET, la poartă, acolo o să te aștept să intrăm la o ședință de comitet UTM pe fabrică, vei fi primit în UTM.

— Bine, dar de ce la IFET? Ce, la liceu nu este organizație UTM?

— Este, dar acum organizația de la școală este în vacanță. Și pe tine trebuie să te facem UTM-ist repede, că luni, săptămâna viitoare trebuie să pleci în tabăra de instructaj UTM pe țară, la Câmpina.

— Iar tabără, întrebă mama, nemulțumită. Că noi vorbeam de angajare la fabrica de lăzi de apă minerală, să câștige și el un ban peste vară.

— Doamnă Iuliana, tabăra durează doar 2 săptămâni și numai bine va împlini și vârsta de 14 ani pentru ca să poată fi angajat legal. O să-i găsim noi un loc de muncă unde să câștige mai bine, vă asigur eu!

— Nu știu, mâine la prânz copilul ăsta se va duce cu mâncare la taică-su și acolo să vorbești cu el. Că ne stricați socotelile!

Seara, cu tata, am întors lucrurile pe față și pe dos. Pe față era bucuria mea că plec iar în tabără. Oameni noi, lucruri noi, totul pe gratis! Iar pe dos erau numai oftaturi și nemulțumiri înăbușite.

— Dacă ar fi fost pe vremea când eram eu copil ca acest băiat aș fi avut parte să slugăresc, cel mai ușor la păzit vacile. Acuma, el merge în tabără, iarăși vine mai crescut cu un centimetru sau doi, cu vreo 5 kilograme mai gras, tenișii nu-i mai vin, pantalonii se fac malagamba, iar pielea-i neagră de țigan. Mai bine nu-l cumpăram cu o cupă de făină și 4 cartofi de la mamă-sa, țiganca, dar ne-a fost milă de el că plângea tare de foame.

— Lasă, tată, că nu mai ține povestea cu cumpăratul de la țigani, am crescut mare. Hai, că 2 săptămâni nu-i mult, mă odihnesc și eu un pic, că am avut 2 rânduri de examene, apoi urmează 2 luni de muncă și încep școala gata obosit. Lăsați-mă în tabără, vă rog mult!

— Că parcă-i după cum vrem noi. În UTM te primește înainte de vreme numai ca să mergi în tabără. Păi treabă-i asta? Al cui ești tu, al nostru sau al UTM-ului?

La această întrebare contrarevoluționară am luat poziția de drepti și am luat și atitudine:

— Servesc patria, Republica Populară Română! Întâi patria și abea apoi restul! Asta-i regula, nu știți? Și astfel orice discuție a încetat, patria mă cheamă în tabără, acolo mă duc mai întâi. Cu UTM-iști de nădejde, ca mine, vom construi socialismul și apoi comunismul, visul de aur al omenirii. Sper să apuc și eu acest vis, de adevăratelea, de zi nu de noapte!

Luni dimineată am plecat singur, adică fără însoțitor, cu acceleratul de București. Am coborât în gara Câmpina și ca să fiu sigur că nu voi uita unde trebuie să mă dau jos din tren, de la Brașov am rămas pe culoarul vagonului, cu rucsacul pe umăr. Și bine am făcut deoarece am avut ce vedea. Imaginea munților uriași ce rămâneau în urmă pe măsură ce trenul urca spre Predeal, gara nouă și modernă a acestei stațiuni de odihnă, apoi crucea de pe Caraiman, Bușteni, Sinaia – l-am întrebat pe conductor dacă din tren se vede Castelul Peleş, nu, copile, nu se vede – și coborârea în mare viteză spre câmpie. De la Comarnic mai la vale au apărut, pe dealuri, sondele de petrol. În sfârșit,

trenul a ajuns la Câmpina. Am coborât și am întrebat un ceferist din gară încotro este liceul. N-a trebuit să aștept răspunsul, că lângă mine s-a oprit un băiat ceva mai nălțuț decât mine, negricios, cu un rucsac ca și al meu și mi s-a adresat:

— Mergi în tabără? Că și eu tot acolo merg. Eu știu drumul, hai să mergem.

Pe drum am făcut cunoștință, el era George Guțu, din Galați, trecea în clasa a X-a. Mi-a fost rușine să-i spun că eu doar ce am terminat școala elementară, așa că i-am spus că eu am trecut în clasa a IX-a. Am ajuns la școală destul de repede. Ne-am prezentat la conducere, am predat tichetele de tren și am fost îndrumați să ne găsim paturi în sala de clasă ... Sala, destul de mare, putea să adăpostească 15 – 20 de paturi, așezate lejer. Le-am luat pe cele care urmau pe rândul dinspre geam, George a opta să stea la perete, așa că eu am ocupat penultimul pat din rând. Am făcut cunoștință cu vecinul de pat, era un băiat înalt, poate cât mine. Din Roman, Doru Băcanu. Cu el voi fi, peste ani, coleg de facultate, la Iași. Un băiat foarte bun, coleg excepțional, cam graseia puțin dar acest defect îi dădea un farmec aparte ...

Prietenia mea cu Gigi a durat mult, aproape 10 ani. Relația s-a răcit treptat după ce m-am însurat și am devenit gălățean, inginer în Combinatul Siderurgic. Am corespondat mult, cu ajutorul lui mi-am format stilul epistolar, chiar și acum, la apusul vieții, îmi place să scriu scrisori. Numai că nu prea găsesc parteneri, generația mea cred că nu mai știe să scrie. Adesea mai emit, pe mail, câte o chemare „Haideți, fraților, scrieți și voi vreo două cuvinte ca să nu uitați mecanismul scrierii, exersați măcar zilnic propria semnătură, că dacă o uitați și veți avea, vreodată, probleme de rezolvat la autorități ce o să faceți? O să puneți amprenta degetului mare, ca pe vremuri?” Dar degeaba, cred că unora le lipsește și înțelegerea, poate chiar și o bucătică din minte, atât sunt de ciudați! Boșorogi, ce mai ...

George Guțu a fost, pentru mine, un model excepțional. Am vrut să-i urmez exemplul, m-am străduit dar nu am reușit mare lucru. Când a terminat liceul George a fost finalist pe țară la Olimpiada de Limba Română, a câștigat premiul cel mare. Mi-a povestit că Diploma i-a fost înmănată de însăși văduva lui George Călinescu! Nu știu ce rol

a avut ea în piesă, cert este că a pus o vorbă bună la locul potrivit și la momentul potrivit: George a fost admis la Facultatea de Litere din București fără să mai treacă prin examen de admitere. Premiul 1 la finala națională i-a deschis ușa, inclusiv spre o bursă de merit, specială, care i-a fost acordată chiar de la început. Apoi, după anul 1 de studii a fost trimis în Germania Democrată, la Leipzig. A stat acolo 6 ani și în țară l-a așteptat o carieră didactică strălucită.

Excursii locale și una mai lungă, în Bucegi, vizite la Muzeul marelui pictor Nicolae Grigorescu, focuri de tabără, seri de muzică dar și de dans. Aveam printre colegi o pereche, băiat și fată de la un liceu de artă din București. Erau balerini și ne-au executat niște piese de măiestrie. Pe fată o chema Boiangiu, parcă Rodica, nu-mi mai aduc aminte exact. Dar am avut curaj și la prima seară dansantă am invitat-o la un vals. Am dansat fantastic, era așa de ușoară, ca un fulg. A făcut niște piruiete, mi-a căzut pe un braț, m-a tras după ea într-un galop de-a lungul sălii, lumea s-a dat din calea noastră și ne-a aplaudat la urmă. Succesul a fost, evident, al Rodicăi, dar mi-a prins bine și mie. Pentru că imediat după acest spectacol, la următoarea melodie, un tango spaniol, am fost invitat la dans de o fată, tot bucureșteancă, Luminița. Mi-a spus în șoaptă, la ureche, lipindu-se de mine, că mă admiră din prima zi și că ar trebui să devenim prieteni. Evident că am fost de acord. După dans, m-a luat de mână și am ieșit la o plimbare pe marginea terenului de sport a școlii. Sub un copac cu coroana mare, tei sau dud, habar nu am ce era, m-a tras spre ea și ne-am sărutat. A fost primul meu sărut, ca-n filme! Păcat că s-a terminat așa repede, după două zile tabăra s-a închis și am plecat acasă. Luminița, marea mea iubire și primul sărut, mi-a răspuns deabea la a treia scrisoare, cu o vedere din Cișmigiu. Și atât, asta a fost tot!

Ajuns acasă ai mei m-au lăsat câteva zile și după ce am împlinit 14 ani tata m-a dus la Miliție, să-mi facă buletin. Acolo am dat peste tatăl lui Traian, tovarășul locotenent major Todoran, el era șeful biroului de evidență, adică acolo se fabricau buletinele pentru puști ca mine! M-a luat în primire și a doua zi mi-a dat buletinul. După asta am fost angajat, luna august și încă 10 zile din septembrie, la ciocănit-bocănit de cuie peste banda de tablă îngustă la lăzile de ape

minerale. Trei zile m-am antrenat cu bătaî zdravene peste degete, apoi am prins dexteritate și în câteva zile prindeam cuiele fără să mă mai uit la ele!

Când a început școala eram tare mândru în uniforma nouă de elev de liceu! Și aveam și pantofi, nu bocanci sau teniși, ca în școala elementară. Din primele zile, după experiența mea de maturizare cu Luminița, fata care mi-a dat primul sărut din viața mea mă uitam cu jind când la Cea Mai Frumoasă din Oglinadă, adică la Kati, când la Tina, blonda cu ochi albaștri de la Subcetate. Până la urmă mi-am pus pofta în cui și m-am făcut băiat serios, intrând în platoșa strâmtă, plină de obligații și reguli morale, a funcției de secretar UTM pe școală.

Nu știu cum s-a potrivit dar clasa mea s-a populat numai cu băieți scunzi, naivi și copilăroși. În pauze se jucau în curte tot de-a prinselea, ca în clasa a V-a! Eu eram cel mai înalt, apoi urma Simion, un băiat timid și greoi dar foarte bun matematician și Cornel. Aceștia doi aveau același nume, îi chema Câmpeanu dar nu era rude. Și erau și din sate diferite. După mine cazul acestora era doar o „potriveală”, așa cum obișnuiam să spun când eram doar școlar. Apoi venea la rând Liviu Cușnevi, vecinul lui Doruleț și al lui Țuțu Săsărman. Și cam atât. Mai erau vreo doi băieți, neimportanti ca aspect de tineri cuceritori de fete. Lucrul acesta mi-a provocat mare îngrijorare, chiar din primele săptămâni de școală. Iată cum.

În clasa paralelă, cu limba maghiară de predare, erau doi băieți din Borsec, frații Schiller, care cântau foarte bine la acordeon. Repertoriul lor de muzică ușoară era foarte bogat, cântând împreună sau pe rând puteau susține o reuniune de Joia Tineretului de 2 ore, chiar 3 dacă era nevoie. Se dansa frumos, tango, vals, apăruse chacha-ul. Clasa noastră era plină de fete frumoase, și-au găsit admiratori inclusiv din clasele mai mari imediat ce au apărut la dans. Eu, singurul băiat din clasă căruia îi plăcea să danseze eram nelipsit de la aceste reuniuni săptămânale. Mai ales că fusesem ales secretar al organizației UTM pe școală, deci trebuia să dau exemplu în toate activitățile.

Însă uitându-mă la colegele mele de clasă cum se lasă agățate de băieții mai mari mă apuca o furie. Mama Laura, care asista de cele mai multe ori la seratele noastre împreună cu un alt profesor, bărbat,

a observat că ceva nu-mi place și mi-a pus câteva întrebări, scurte și la obiect:

— Ce-i cocoș, ce nu-ți convine?

— Ne iau fetele și noi nu avem decât copilași de elementară în clasă. Nu-mi place!

— Fii cuminte, nu ești proprietar de harem, sunteți toți elevi, trebuie să vă distrați frumos nu să începeți ca bandele de mahala, de pe timpuri.

M-am liniștit o vreme, apoi a început perioada tezelor și seratele au fost oprite. Lucrurile au decurs cam în aceeași manieră tot anul școlar. Dar în timpul vacanței de vară fetele noastre au fost atrase într-o formație de muzică ușoară la Clubul Tineretului Forestier. Ei aveau orchestră dar nu prea aveau soliste. Fetele noastre, nu toate doar vreo patru sau cinci, au avut mare succes de public. Când am aflat am luat foc. Am convocat o ședință de UTM pe clasă și le-am criticat foarte aspru:

— Să vă fie rușine! V-ați lăsat păcălite și antrenate într-o activitate care nu vă face cinste! În loc să cântați cântece de ale noastre, patriotice sau populare, ați dat-o pe muzică italiană. Măcar știți ce înseamnă cuvintele pe care le cântați? Eu propun clasei să le interzicem să mai meargă la fabrică, să se amestece cu băieții aceia. Noi suntem elevi de liceu, ne instruiem să avem o cultură superioară. Cine este de acord?

— Stai, prostule, stai! Cine te crezi tu? Tatăl meu sau al lui Luci, Maria Moldovan sau Tina Florea? Ce drept ai tu asupra noastră? De când UTM-ul poate dicta ce să cânt eu și ce nu? Ești împotriva cântecelor italienești de muzică ușoară? Du-te și retrace filmele italienești, pe cele cu Gianni Morandi și Rita Pavone. Ce, ție nu-ți plac? Tu nu ești tânăr? Tu nu dansezi pe muzică italiană bună?

Cea care mi s-a opus pe față a fost Tili, colega mea cu care am suportat săptămânile de îngurășare la preventoriul de la Cluj, în clasa a VI-a. Se înălțase, crescuse și ea, ca toate celelalte, iar rochița de uniformă, mulată pe talie scotea în evidență sânii rotunzi, obraznici. Fetele noastre erau foarte frumoase. Toate, și cele din oraș dar și cele care locuiau la internat, venite din satele raionului. La multe dintre ele mă uitam rușinat, doar cu coada ochiului, prea aveau nu-știu-ce!

Au sărit ca gaițele pe mine, toate. Tina Florea a ieșit din bancă, s-a apropiat de catedră unde stăteam eu și mi-a spus, cu mâinile în solduri:

— Ce, mă, ești gelos? Vrei să nu se uite nici un băiat la mine, în afara ta? Ha, ha, ha! Tu ai sărutat vreo fată până acum? Dacă nu, du-te și te joacă de-a ascunselea! Și a râs. Iar după ea, toată clasa. Băieții nu pricepeau nimic din cearta mea cu fetele. Liviu Cușnevici a fost cel care a împăcat, cât de cât, lucrurile:

— Tina, până aici! Eu nu-ți dau voie să te săruți cu alt băiat decât cu mine! Ai înțeles?

Iar Mircea Costin Petrică Buta, altă figură de pomină și-a dat și el contribuția la detensionarea atmosferei:

— Fetelor, ce-ar fi să ne învățați să sărutăm?! Că eu nu știu cum se face și pe voi vă cunosc de atâta timp că am încredere că vă pricepeți și ne veți ajuta! Și după aceea, să ne învățați să dansăm, ca să nu venim degeaba la Joia Tineretului!

Ședința s-a spart, ne-am văzut de treabă mai departe, dar între mine și ele răceala a persistat o vreme. Nu foarte mult, însă. Pentru că în ziua următoare am avut oră de dirigenție și Mama Laura a început prin a ne cere să propunem pe șeful clasei și comitetul.

Cea mai revoluționară dintre colege, Tina Florea a făcut prima propunere:

— Să fie oricine numai Petrică să nu fie!

— Dar ce ai cu băiatul ăsta, Leontina? Cu ce te-a supărat?

— M-a supărat, că-i gelos! Vrea ca nici un băiat să nu se uite la noi!

— Ia auzi! Chiar așa, Petrică? Vrei să fii șef de harem? Știu că nu ești turc!

Eu am tăcut, nu am vrut să spun nimic. De fapt, nici nu știam ce să spun. Mi-am dat seama că făcusem o prostie convocând acea ședință de UTM și, mai ales, cu acea temă ridicolă. Da, am greșit, dar cum să dreg busuiocul? Să-mi cer iertare în public nu puteam, orgoliul meu nu înghițea o asemenea umilire. Deci mi-am zis că cel mai bine este să tac și să las ca timpul să rezolve problema. Fie ce-o fi!

— Totuși, trebuie să alegem un șef de clasă. Propuneți pe cineva! Și s-a ridicat Liviu Cușnevi, s-a arcuit ca un motan, a făcut o extensie cu mâinile, ca la gimnastică și a zis:

— Hai, măi fetelor, să-l punem tot pe Petrică, că e băiat deștept și frumooooossss! Diriga a izbucnit în râs, băieții la fel, s-a supus la vot și am ieșit biruitor cu 3 voturi, venite din tabăra adversă. Cele care mi-au ținut partea au fost Cea Mai Frumoasă din Oglindă, Tina Bordea, blonda cea cuminte cu ochi albaștri și Lenuța Vulcan, din Zencani.

La sfârșitul orei de dirigiență care era și ultima din zi și săptămână, fetele s-au adunat ciotcă și au început să şușotească. Țuțu s-a dat pe aproape și ne-a anunțat pe toți, desconspirându-le planul:

— Fetele vor să mai rămână, să cânte și să danseze! Hai să stăm și noi și să le punem să ne învețe să sărutăm!

De stat am stat cu toții, mai mult de un ceas, fetele și cu mine am cântat și am bătut ritmul cu palmele în tăblia catedrei, am dansat pe rând cu fiecare, așa m-am împăcat cu ele. Iar băieții ăia mititei nu știu ce au făcut, că la un moment dat în clasă am rămas doar eu și vreo 5 sau 6 fete. Apoi a intrat femeia de serviciu și ne-a dat afară, trebuia să măture, să spele pe jos și să șteargă geamurile. Iar eu m-am întâlnit a doua zi, la Banfi, cu băieții și Țuțu mi-a reproșat:

— Măi Petre, tare ești prost! Ție-ți ardea de cântat iar noi am mâncat miere! Ce bună a fost!

— Unde? De unde ați găsit miere?

Dar toți au râs și nu mi-au explicat nimic.

Capitolul 9

Jozef

*Aveam o curte plină cu rațe și găini,
Trăiau pe-atunci părinții și rude și vecini!
Mi le-ai luat pe toate și-o lacrimă îmi storci ...
Te duci copilărie și nu te mai întorci!*

În vacanța de după clasa a IX-a vecinul Gosler Laczi m-a luat să lucrez în echipă cu el, la modernizarea strandului Urmanczi. Orașul nostru a avut doi stăpâni importanți, pe vremea Imperiului Austro-Ungar, familia Banfi și familia Urmanczi. Primii erau nobili vechi, una din cele mai vechi familii din Transilvania. Se zice că rădăcinile lor erau comune cu ale lui Iancu de Hunedoara, ei, Banfi, numindu-se ca fii ai lui Ban, cneazul. Aceștia aveau ca proprietate cea mai frumoasă pădure din apropierea orașului, pădurea Banfi.

Erau două coaste de deal care se împreunau într-o vale unde un izvor termal forma un mic lac. Apa ajungea la 24 – 26 de grade, lacul nu îngheța iarna și se pare că apa era bună pentru reumatism. Baronul Banfi construisese pe una din coaste vreo 6 cabane de vânătoare, vile splendide, cu balcoane sub acoperișul în două ape. Drumul de pe fundul văii trecea pe lângă lac fiind amenajat cu straturi cu flori, de o parte și de alta. Valea Banfi se afla la altitudine față de nivelul

oraşului, mai sus cu 50 – 60 de metri. În partea de sus a văii versanţii se apropiau îngustând drumul până la dispariţie. Acolo se afla o pârtie de ski excelentă, panta cobora în fundul văii şi urca brusc, pe coasta de vis-a-vis, cam 6-8 metri, până la un mic platou. Dacă aveai suficientă viteză cu skiurile puteai ajunge pe platoul contrapantei, făcând chiar şi un mic salt. Locul acesta se numea „la Lăptari” deoarece deasupra platoului de aterizare, în vârful dealului existau 2 gospodării, oamenii fiind crescători cunoscuţi de vite de la care vindeau laptele, brânza, uneori un viţel ...

Cele două coaste, de o parte şi alta a lacului termal fuseseră plantate cu brazi, exemplare de o mare frumuseţe, trunchiuri drepte ca nişte catarge. Puse la 3 metri unele de altele, trunchiurile flancau alei superbe în toate direcţiile, terenul fiind acoperit cu un covor consistent de ace uscate de brad. Pe care puteai, vara pe căldurile mari, chiar să te dai şi cu sania!

Înainte de naţionalizare parcul Banfi era vizitabil duminica, din mai până la sfârşitul lui august. Aşa ne povesteau părinţii, aducându-şi aminte cu nostalgie de anii când erau tineri şi toate erau frumoase, iar ordinea şi respectul erau peste tot literă de lege. Taxa de intrare era de un leu, cu orar de vizitare de 2 ore pentru săraci – bone cu copii, servitoare, soldaţi în permisi, flăcăii angajaţi la fabrica OFA. După ora 5 până la 7,30 seara accesul era pentru familiile înstărite. Aceştia puteau să se odihnească în 3 chioşcuri amenajate cu bănci de lemn, puteau să servească, pe batistă, o mică gustare sau puteau asculta fanfara fabricii cântând valsuri şi muzică de promenadă. Fanfara avea la dispoziţie un platou betonat, amenajat în faţa rândului de cabine de haine pentru cei care făceau baie în bazinul-grilaj din şipci de fag, scufundat vara în lacul termal.

Copil fiind, de 5 – 6 anişori, la îndemnul unor draci mai mari, ne postam câte 3-4 ţânci, la câţiva metri de fanfară şi lingeam jumătăţi de lămâi, strâmbându-ne de acru! Ne trezeam cu un măr pădureţ sau un cocoloş de hârtie aruncat spre noi de muzicanţii fanfarei, în râsetele asistenţei care se amuza copios pe seama răgetelor feroase pe care le scoteau tromboanele, trompetele şi flautele la care nu se mai putea cânta... Alergam cât ne ţineau picioarele şi nu ne mai întorceam la

locul glumei. Primeam de la acei băieți, pentru această ispravă bănuți pentru un cornet cu înghețată sau un pahar de „sirup” de smeură cu sifon sau o acadea din zahăr ars cu nucă...

Eu nu știu ca baronul Banfi să fi avut în Toplița alte proprietăți. Dar și așa era destul, valea cu versanții împăduriți, cu vilele de vânătoare și lacul termal au căpătat denumirea pompoasă de „Stațiunea Bradul” după ce noi, tineretul studios și cel muncitor am amenajat, cu muncă voluntară prin anii 50 câteva terenuri de handbal, volei și baschet, cu zgură roșie de locomotivă iar în locul grilajului din lemn izvorul termal a fost închis într-un bazin betonat, de 33 de metri lung și 20 lat, adânc de aproape 2 metri pe margini și de trei metri și jumătate în groapa de sub trambulina cu etaj. Apa termală dezvolta microorganisme care colorau apa într-o nuanță de verde care se închidea tot mai mult cu cât apa era mai stătută. De aceea, vara bazinul se curăța săptămânal prin schimbarea apei. Țâncii învățam să înotăm, folosind niște scânduri plutitoare timp de 2 ore în ziua când apa în bazin începea să crească la loc.

Locul special amenajat pentru jocuri sportive era folosit vara, duminică de duminică pentru competiții din diferite cupe speciale: Cupa Recoltei, Cupa Țăpinarului, Cupa Liceelor... Îmi aduc aminte de tot soiul de pozne pe care le făceam în zilele când Stațiunea Bradul era loc de întreceri sportive. De exemplu, la niște întreceri de volei pedagogul școlii noastre făcea puncte multe direct din serve. Trimitea mingea lumânare, rotindu-se frenetic la 15 – 20 de metri înălțime și din cauza acestei rotații servea era imposibil de prins: mingea ricoșa spre stânga sau dreapta, ieșea din teren sau se strecura pe sub plasă în terenul advers. Singurul care știa cum să recepționeze o astfel de bombă era autorul loviturii. Curând modul acesta de lovire a mingii a fost descoperit și de alte echipe din regiune. Și când se serveau asemenea lumânări numai pedagogul nostru știa să le preia calmând balonul. Tocmai se pregătea pentru o asemenea preluare când din marginea tribunei, din spatele pedagogului s-a auzit un strigăt disperat, puternic: „N-o lăsaaaa!” Surprins de apel jucătorul a întors capul să vadă cine-i disperatul. În clipa următoare balonul i-a căzut în cap, în râsetele spectatorilor. Sigur că elevul păcătos a încasat-o nu numai

pentru punctul pierdut de echipa orașului ci și pentru situația jenantă, caraghioasă în care a fost pus un jucător considerat mare vedetă!

Îmi aduc aminte, cu plăcere, că în iarna când eram în clasa a VIII-a, deci să fi fost în 1961, UCFS-ul raional (uniunea de cultură fizică și sport!) a organizat un triatlon local, de 8 martie. Triatlonul acesta era un concurs de ski, tir și înot. Se alerga cu skiurile un traseu de 4 kilometri, apoi se trăgeau cu arma de tir 3 focuri la țintă, de la 25 de pași și la urmă se intra în bazinul cu apă termală pentru un concurs de înot. Zăpada era de un metru pe marginea bazinului. Noi, participanții la triatlon am muncit cu o zi înainte de am tras mătasea broaștei de pe luciul apei care a devenit destul de curată, verzuie. La proba de înot cumnatul meu Petrică, președintele UCFS-ului raional, ne-a pus să ne dezbrăcăm de haine pe marginea bazinului, fiecare concurent primea un sac în care-și punea tot ce avea, sacii erau duși într-o cameră lângă vestiarul de haine, acolo se făcuse focul și era cald. Pe noi ne-a pus să ne tăvălim în zăpadă, așa dezbrăcați cum eram, apoi am intrat în apa caldă care, după frecția cu zăpadă devenise fierbinte pentru pieile noastre roșii. Toți aveam pe cap o bască, vată în urechi, basca trasă peste urechi și o cască de înot, din cauciuc, trasă peste bască. Toată precauția era să nu intre apă în urechi pentru că era pericol mare!

Și am înotat, la stilul liber, câte 6 lungimi de bazin, adică 200 de metri în total. Bras, croul și spate. La ieșirea din apă fiecare primea pe umeri un prosop cald, apoi o pătură, șlapi și fuga la vestiar pentru îmbrăcare. Nu a răcit nimeni, râsul și veselia au fost de pomină iar ziarul regional a descris, inclusiv cu fotografii din cele trei probe sportive, evenimentul inedit. Doamne, ce spectaculos de frumos a fost totul!

Al doilea izvor termal, cu debit mult mai mare decât cel din Banfi, era pe malul Mureșului pe lângă calea ferată îngustă. Acolo, în vara anului 1961 am făcut parte din echipa vecinului Gosler la lărgirea și betonarea bazinului care a fost adus la cote olimpice: 50 de metri lung și 30 lat. Munca a durat o vară întreagă. Eu am avut parte, iară, de o tabără de instruire obligatorie, amenajată de această dată la Homorod, pe platoul Ciucului. Apoi acasă, după tabără am trecut la muncă fizică. Meseria: ajutor de zidar. Muncă grea, cu efort

fizic considerabil dar care îți asigura o musculatură superbă: bicepși, tricepși, pectorali, bronz roșcat arămiu după stat cu bustul gol o vară întreagă la soarele de munte care nu era atât de usturător ca acum. La cele 4 colțuri ale bazinului șantierul avea câte o ladă mare în care noi, ajutoarele, preparam aproape continuu betonul de umplutură. Amestecam pietrișul (balast) de Mureș cu ceva nisip cernut, cu ciment și apă. Un sac de ciment avea 50 de kilograme, îl aduceam cu spinarea de la șopronul acoperit. Apa o aduceam cu găleți de 10 litri de la o cișmea de apă rece de la dușurile din marginea bazinului. Căram în continuu, apă, ciment, beton de la ladă spre cofragi și iar și iar. Dar două mii de lei pe vară erau bani foarte buni, nu glumă. Ce dacă totul s-a făcut numai manual, nu existau aparate ca acum, adică betoniere sau minimacarale pentru ridicat greutăți. Noi eram tineri, sănătoși, veseli, luam totul în joacă!

Laczi baci, șeful de șantier ne alegea pentru muncă după ochi. Ne examina atent și ne dădea accept sau respingere, după modul cum ridicam sacul de ciment, îl puneam pe umeri și mergeam o lungime de bazin. Dracii de noi trebuia să facem niște boacăne, nu se putea altfel. Și într-o zi, când se apropia ziua de leafă, unul din frații Szabo a propus un pariu: o ladă de bere pentru cel care va face ocolul bazinului cu un sac de ciment, în brațe – nu pe umeri ci purtat în brațe ca pe un copil. Eu făcusem o latură lungă, cea scurtă și după a doua latură lungă tocmai mă apropiam de colțul celei de a doua laturi scurte și aş fi câștigat lada de bere. Dar brusc și pe neașteptate, un lat de lopată tras peste fund, destul de puternic, m-a proiectat cu nasul în iarbă. Era Laczi baci:

— Tuți neamul tău de copil nebun, vrei să mă bagi la pușcărie? Vrei să faci hernie de la vârsta asta? Să am scandal cu taică-tu? Las că-ți arăt eu ție! Și dăi și fugi! Venea omul în urma mea ca un tinerel. Ai spart un sac de ciment, stai să-ți trag vreo două, să-mi treacă supărarea. Moșul s-a oprit după un tur de bazin, sufla din greu.

M-am oprit la o lungime distanță de siguranță și i-am strigat:

— Laczi baci, iartă-mă, nu mai fac! Dar nu mai fugi după mine că eu scot 11 secunde la 100 de metri, am câștigat locul doi pe regiune la alergări, nu mă poți prinde! Și te dor plămânii că ești moș!

S-a calmat, m-a lăsat în pace, mi-a smuls promisiunea că nu mai fac dar m-a taxat cu un sac de ciment la pagubă!

Scăpam de la muncă la ora 4 după masă, grăbeam acasă pentru masa de prânz, trăgeam un pui de somn iar la ora 18,30 plecam în goană, peste deal, la bazinul de la Banfi pentru antrenamentul de înot. De la 19 bazinul era al nostru. Profesorul Petrică Lăcătuș, cumnatul meu și președintele UCFS-ului raional ne antrena la înot. Trebuia să facem 33 de bazine în lung, adică o mie de metri, în trei stiluri de înot, dintre care 11 lungimi cu spatele. Când terminam mia de metri nu eram în stare să ne ridicăm brațele deasupra apei, atât de mare era coeziunea moleculară! În fapt, din cauza oboselii. Antrenorul ne scotea din apă, ne alinia pe bordura bazinului cu picioarele în apă și ne aducea pungile de nailon cu roșii pe care fiecare dintre noi trebuia să le aducem de acasă. Cu cel puțin 4 roșii cărnoase, mari. Și stăteam acolo mestecând roșiile coapte și dulci la gust. Prindeam putere, apoi antrenorul venea din spate și ne puneă să tragem la țintă, cu mingi de polo în cercuri desenate pe blocstarturile de la capetele bazinului. La 8 și jumătate seara ne târam acasă, frânți de oboseală, adormeam înaintea patului dar a doua zi o luam de la capăt! Adică muncă și antrenament!

Doamne, tineri mai eram, îndrăzneți până la risc și inconștienți, pe deasupra!

Șantierul s-a desființat cu o săptămână înainte de începerea anului școlar. În prima dimineață când aș fi dormit și eu mai mult nu mi-a fost dat norocul pentru că am primit o vizită. Mama m-a strigat să mă scol că este cineva care mă caută. M-am ridicat din pat și am ieșit, frecându-mi ochii, doar în șort și maieu. O doamnă, cam de vârsta mamei și un băiat cam cât mine. Am spus bună dimineața și am dat să mă retrag, să-mi pun măcar pantalonii scurți.

— Nu te jena, te rog! Jozef arată ca tine, dimineața, așa că sunt obișnuită. Doamna Todoran, dragă tinere Petru, eu sunt Vegh Sidonia iar el este Jozef, fiul meu. Anul acesta o să fiți colegi de clasă. Noi suntem din Reghin dar fiul meu este mutat disciplinar aici pentru ultimii doi ani de liceu. Ne-a vorbit despre dumneata și familia dumneavoastră, doamnă, diriginta clasei, profesoara Laura Pietreanu. Aș dori să vă

împrieteniți, i-am găsit o cameră în gazdă la Kuti Ana, puțin mai jos. Jozef este un copil cuminte, a învățat destul de bine cât a stat acasă, dar aici s-ar putea lenevi. Și mai are o mare supărare, nouă ni s-a făcut o mare nedreptate. Am venit să vă spun toată povestea noastră și să vă rog să mă ajutați, să-i stați alături lui Jozef ca să-și revină.

Băiatul a avut un incident la școală cu profesorul de sport, se pare că elevul a făcut ceva ce l-a enervat la culme pe profesor și acesta, scăpându-și controlul, l-a înjurat de originea sa evreiască. Reclamația părinților a fost judecată de Inspectoratul Școlar iar sentința a fost că ambii combatanți sunt vinovați, profesorul a fost mutat disciplinar și elevului i s-a recomandat să se transfere, de preferință la Toplița, o localitate cu un liceu bun și o viață urbană liniștită.

Cu Jozef m-am împrietinit normal, ca și cu oricare dintre colegii ceilalți, veniți din satele raionului. În acele ultime zile rămase din vacanță am decis să ies seara la plimbare în oraș, să mă întâlnesc cu băieții, cu fetele, să povestim despre vacanță. În drum spre centru am bătut la poartă la Kuti Ana și l-am strigat pe Jozef dar gazda mi-a spus că băiatul a plecat la gară să-și conducă mama la tren. Când am ajuns la barieră trenul tocmai își făcea intrarea în gară. Mi-am zis că trebuie să-l scot pe Jozef în oraș ca să-l prezint colegilor, credeam că este momentul lui de tristețe după plecarea mamei și deci nu-i bine să fie singur. L-am întâlnit la jumătate cale, venea de-a lungul liniei ferate spre casă. I-am propus să ieșim împreună în oraș, poate ne vom întâlni cu băieții ...

Întâlnirea s-a produs aproape de cofetăria de pe Corso. Strada principală, în mai toate orașelele din Ardeal avea supranumele de Corso, acolo ieșea lumea la plimbare, acolo se produceau evenimentele mondene, se făcea parada modei în zilele de sărbătoare, se transmiteau cancanurile ... Pe băieți i-am văzut pe trotuarul din dreapta, mai retrași spre podul Mureșului față de intrarea în cofetărie. Stăteau la pândă, Țuțu cu Liviu și Traian. Eu știam ce va urma, așa că l-am oprit pe Jozef și i-am spus:

— Fii atent ce urmează! Uită-te la ușa cofetăriei. După vreo două minute au ieșit o pereche, un tânăr cu prietena lui. Și au luat-o spre centru! Decizie fatală, băiatul a rămas cu vreo doi pași în urma fetei

deoarece locul pe trotuar se îngusta, din cauza unui stâlp de beton ce susținea iluminatul stradal. A urmat fluieratul de atenționare venit de la Țuțu. Victima s-a răsucit pe jumătate să vadă cine-l fluieră și... poc! cu capul de stâlp! Hă, hă, hă din toate părțile, de pe stradă. Jozef râdea cu lacrimi!

Deși capcana cu stâlpul era bine cunoscută în oraș, totdeauna se găsea o victimă, măcar una pe săptămână în serile de vară. Ne-am apropiat de băieții care, foarte serioși, făcuseră cerc și discutau aprins ceva.

— Hei, Țuțu, i-ar ți-a mers! Salut băieți. Uite, vă fac cunoștință cu Jozef, este noul nostru coleg. S-a mutat de la Reghin.

Am luat-o din loc, făcând câțiva pași pe Corso. Mai încolo, la distanța reglementară față de cofetărie, la punctul de observație de lângă căruțul cu înghețată al mamei lui Moritz, puradelul care umbla gol pușcă iarna pe gheața Mureșului, stăteau fetele noastre: Lia Grunbaum, Tina Florea și Luci Ujică. Încă râdeau de omul cu stâlpul când ne-am apropiat noi.

— Măi Țuțule, ești tare de fiecare dată! Cum ai ghicit că prostul va cădea în capcană?

— Simplu, n-ai văzut ce figură de fraier are? Cât era de mândru pentru că era cu o fată frumoasă pe care a cinstit-o cu o cafea?

— Fetelor, uite-l pe Jozef, noul nostru coleg de clasă. Când Lia și-a spus numele Jozef imediat s-a atașat de ea. Ne-am plimbat în sus și în jos, turul normal – așa se spunea „hai să facem un tur de Corso” – începea la podul Mureșului și se termina la biserica reformată și cinematograful. În mijlocul centrului primăria amenajase de vreo câțiva ani un parc, mult spus parc, dar existau vreo trei bănci sub răchiți pe malul pârâului Vale, la marginea parcului. Acestea erau mai tot timpul ocupate de grupurile de liceeni. De data asta am avut noroc, două bănci erau libere. Traian a luat startul și a ocupat băncile până soseam și noi. Dinspre biserica reformată și-au făcut apariția Mircea și Goghe, cei doi vecini nelipsiți de la întâlnirile noastre de seară. Goghe ne-a dat știrea zilei:

— Băi, eveniment: mâine sâmbătă, la ora 12 se cunună la Sfat profesorii Liviu Moraru cu Magda Ciobanu. Haideți și noi să-i

felicităm. Mircea culege un snop de flori de câmp și le oferim cu felicitările noastre. Hai, că-i rost de prăjituri și sirup. Goghe era foarte bine informat, tatăl lui era secretarul Sfatului Raional, de cele mai multe ori el oficia căsătoriile civile.

Liviu Moraru a venit la școala noastră în urmă cu doi ani. Era proaspăt absolvent de facultate, făcuse Istoria la Cluj. Avea peste un metru și nouăzeci, un cap frumos, de senator roman cu găurică în bărbia puternică, de soldat hârșit în bătălii cu perșii. L-am cunoscut la ștrand, la Banfi, unde s-a băgat în jocul de polo improvizat de cei câțiva nelipsiți de la băile zilnice. A marcat vreo 5 goluri, unul după altul. Noi nu-l văzuserăm afară din apă și am zis că nu, acest adversar trebuie eliminat prin scufundare sub apă tocmai când primea pasa decisivă pentru a marca golul. Primul care m-am săltat pe capul lui încercând să-l pun sub apă am fost eu. Nereușită totală, tipul era solid pe picioare ca un stâlp de beton. Am mai chemat 2 ajutoare și ne-am repezit peste el la grămadă. Nimic, tipul era de nescufundat, râdea și ne arăta cu mâinile ridicate deasupra apei: „Uite, eu stau cu picioarele pe fundul bazinului, nu mă puteți dovedi!”

Când am ieșit noi din apă la odihnă tipul s-a apropiat de noi și ne-a luat la întrebări:

— Voi sunteți elevi la liceu? Văd că aveți ceva pricepere la polo, aveți o echipă de polo a școlii?

— Nu, nu avem, dar dumneata cine ești? Că nu mai vrem să joci cu noi că nu-i cinstit, ești prea înalt și ne bați tot timpul! Nu știi cine i-a răspuns așa, că omul era tânăr, nu putea avea mai mult de 23 sau 24 de ani. Ne-am lămurit când ne-a răspuns:

— Bine, uite eu sunt Liviu Moraru, sunt profesor de istorie și voi preda la școala voastră începând din toamnă. Îmi place de voi, că sunteți sportivi și aveți și ceva vigoare. Nu vreți să facem o echipă de polo? Dar trebuie mult antrenament, trebuie să facem selecție după rezistență, după viteza la înot, hehei, este mult de muncă până să faci o echipă bună. Cel mai mare avantaj este că dacă ne declarăm oficial echipă și ne înscriem în campionat atunci UCFS-ul ne poate da alocația de hrană, adică ceva ciocolată, apă minerală, sucuri și fructe pentru efort sportiv. Vreți?

— Sigur, ce întrebare naivă „vrei Grigore ciocolată?” am zis eu! Și uite așa ne-am împrietenit cu Liviu, i-am dat și poreclă „Cel înalt”, adică ziceam așa, Liviu Celînalt, nu profesore, nu tovarășe profesor. El ne-a încurajat să-l tutuim, dar a zis că numai până începe școala, după aceea trebuie să venim la normal.

— Deci Celînalt se însoară! Își face morăriță dintr-o ciobăniță, dădu Țuțu sentința! Hai să le urăm la mulți ani în felul nostru.

— Ce propui, Țuțu?

— Păi eu zic să stăm cuminiți la rând ca să-i felicităm și să le zicem în cor, tare să audă toată lumea: „Moară de piatră pe râu în jos, tovarăși profesori!”

— Bună, bună de tot, am aprobat eu! Hai să facem așa.

La Sfat, a doua zi, noi ne-am ținut mai de o parte, să nu ne vadă mirii. Iar când lumea s-a înghesuit la felicitări am apărut și noi! Cu snopul de flori, margarete și albăstrele printre frunze de ghindă și tuleie de coada calului. Le-a dat Țuțu, că el era alintatul Ciobăniței și, la semnul lui, am scandat în cor: „Moară-de-piatră// pe-râu-în-jos!// Și-o-stână-de-prunci-la-moară!// La mulți ani!” Doamne, ce s-a mai râs! Proaspăta Morăriță ne-a îmbrățișat și ne-a dat, numai pentru noi, o farfurie mare, întinsă, cu prăjiturile de tot soiul. Apoi ne-au spus amândoi:

— Copii, vă mulțumim pentru urare, este foarte frumos din partea voastră. Dar ne pare rău, noi mâine plecăm, ne mutăm la Târgu Mureș! Liviu a fost numit inspector școlar iar mie mi-au făcut loc la liceul Papiu Ilarian. Sincer, ne pare rău că plecăm din Toplița!

— Și noi cu cine rămânem? Ce ne facem noi, că acuși vom absolvi, trebuie să dăm examenele de maturitate și avem la oral atât Istoria cât și Biologia!

— La Istorie vă va preda Traian Dușa iar Biologia o veți face cu directorul adjunct Dobrean Dumitru!

— Văleleleleleuuuuu, începu să schelălăie Țuțu, chiar cu răul răilor!? Dobrean, păi ăsta ne va omorî pe toți!

— Nu, nu-i adevărat, este sever dar drept. O să vă placă, veți face carte foarte bună cu el.

Și așa a fost. N-am să uit nici o dată primele lui cuvinte din prima oră când ne-a luat în primire: *„Un om adevărat trebuie să-și*

cunoască trupul, cât mai în amănunt posibil. Deci trebuie să învățați Anatomie! Și o veți învăța cu mine. Iar un român, cetățean al acestei țări, nu poate fi un român adevărat dacă nu-și cunoaște istoria țării sale, geografia ținuturilor, Constituția țării sale, dacă nu scrie și nu vorbește corect limba bunilor și străbunilor lui. Și toate acestea vă vor pregăti să deveniți maturi și folositori Patriei!”

Și așa am intrat în ultima clasă de liceu. Stând în recreația mare din prima zi de școală ne-am adus aminte, cu nostalgie, de cei doi profesori dragi care au pornit pe un drum ascendent în cariera lor.

— Mai țineți minte lecția aceea de istorie antică, cu Liviu, din clasa a VIII-a când am râs de nu ne mai puteam ține?

— Care, aia cu Hanibal ante portas? Da, a fost extraordinară. Când l-a întrebat profesorul pe cel care era la răspuns „ce mare greșeală a făcut Hanibal de a rămas în urma lui dictonul Hanibal ante portas?” Și cum acela nu știa, Liviu i-a desenat un contur imaginar al Italiei, forma aceea de cizmă și i-a arătat întrerupătorul de pe perete: „Dragă, să zicem că aici, unde este întrerupătorul ar fi Roma! Bine? Deci Hanibal trece munții Alpi cu oastea sa mare și îi învinge pe romani în mai multe bătălii, aici și aici și aici. Roma rămăsese fără apărare. Hanibal ar fi trebuit să atace și să cucerească. Pe cine? Spune tu!” Și cum elevul habarnagist era țeapăn, profesorul a pus mâna pe întrerupător și l-a întrebat din nou, final: „Pe cine ar fi trebuit să atace? Ce este aici?” Clasa a început să râdă chiar înainte ca elevul neștiutor să spună, triumfător „Întrerupătorul!”

— Da și asta, dar cea mai tare a fost aceea cu colega noastră care la Biologie o lăsase cu gura căscată pe Magda Ciobanu, vorbind despre încrengături și încrucișări. „Draga mea, fi atentă la cuvintele tale. După tine ar fi posibil să încrucișezi un cal cu o găină. Ce s-ar naște din astfel de părinți?” Iar tu, Țuțu, ai țâșnit triumfător: „Bicicleta Pegas!” Și biata Magda n-a mai putut continua lecția, că o apuca și pe ea râsul.

— Țuțule, îți mai aduci aminte, în clasa a VIII-a, dădeam teză la limba rusă în trimestrul I și aveam profesor nou, un băiat tânăr dar rămas chel. Se dusesse vorba că era mare iubăreț și de aia nu mai avea păr pe cap.

— Care, acela care a înlocuit-o pe doamna Garbașevschi? Babușca, cum îi spuneam noi, cu acceptul ei. Ne-a părut rău după ea, dar era bătrână și a ieșit la pensie. Mai țineți minte cum ne vorbea? „Anu-tu, prostule, malcic Goghe, vin-tu-n-coa! Vin la Babușca să te învăț limba rusă!”

— Da, dădeam teză și profu se prinsese că tu, Țuțu, copiai de zor și umbla să te prindă cu fițuica în mână. Se plimba cu mâinile la spate printre rânduri, cu ochii ațintiți la tine și era gata-gata să te dovedească. Și atunci eu te-am salvat, mai ții minte?

— Da, că ai strigat tare: „Tovarășe profesor, vă cade ceva din buzunarul stâng!” Și el a dus mâna la buzunar și a ridicat obiectul sus, stând tot cu ochii la tine. „Ce? Asta?!” și s-a făcut roșu ca racul, dintr-o dată. Că acel obiect era ...

— Un prezervativ! Ce-am mai râs!

Ne-a scos din starea de vesele aduceri aminte noul coleg, Jozef.

— Măi, amărăților, gata cu plânsul, hai să ne întâlnim după masă acasă la Lia Grunbaum la un ceai dansant. Am să vă arăt eu ceva special cu muzică din cea mai proaspătă. Cine vine? Invitația ne-a fost făcută de Jozef și Lia, împreună.

Sigur că am venit toți. Am făcu ceaiul în curte, că părinții Liei aveau o casă frumoasă pe strada Morilor, iar curtea avea pomi fructiferi frumoși. Jozef a venit cu un magnetofon Grundig frumos tare, cu o sacoșă plină cu benzi. A pus muzică, am dansat și am băut ceai de smeură, neîndulcit, dar cu un borcan de miere de 2 kile pus la dispoziție. Am fost foarte decenti, cu toții! Adică după ce am golit în fugă borcanul, Luci Ujică a turnat ultima cașcă de ceai și a clătit vasul gol!

Am mai repetat astfel de ceaiuri la Liviu Cușnevici, ne-ar fi invitat la el chiar și Aurelian Antal dar îl avea pe bunicul lui bolnav.

Clasa noastră a mai făcut-o de pomină o dată. Înainte de perioada tezelor ne-a venit nouă rândul să organizăm o Joia Tineretului. Era obligatoriu să facem și un moment cultural, niște coruri, ceva cântece sau poezii. Noi am făcut altceva, mai special. Aveam în clasă doi pictori amatori, cu talent remarcabil. Unul era Aurelian iar al doilea era Radu Ceontea. Acesta era din Deda, cea mai mare și mai bogată comună

din raion. I-am pus să-și selecteze desenele și să le pună pe pereți. Au avut mare succes, amândoi. La sugestia directorului adjunct, tovarășul Dobrea, desenele au fost mutate pe coridorul de la parter și o serie de notabilități, de la Sfatul Raional, de la Inspectoratul școlar, comitetele raionale de partid și UTM, părinți și rude, cunoștințe și vecini au venit și au văzut, au lăudat picturile, ba chiar au și cumpărat câteva acuarele. Pe care cei doi pictori le-au înrămat mai întâi, cu bețe din brad „feștite cu fum” cum spunea Țuțu, invidiosul.

Apoi a venit sfârșitul de an. În vacanța de primăvară am câștigat premiul doi la literatură, la faza regională. Reușisem! Ambiția mea de a-i călca pe urme prietenului meu George Guțu din Galați s-a împlinit. Școala se mândrea din nou cu mine. Îmi părea rău că cealaltă vedetă, Simion Câmpean s-a transferat la un liceu militar. El ar fi putut să câștige un premiu la olimpiada de matematică, era foarte bun! Dar l-a câștigat pentru sine și pentru alții, nu pentru noi. Păcat!

Dar n-am putu participa la finala pe țară. Cineva de la Tg. Mureș mi-a suflat premiul. S-a depus o contestație, elevul în cauză a fost nominalizat la egalitate de punctaj cu mine, a primit și el premiul doi și drept compensare suplimentară, a fost trimis el la finala pe țară. Cariera mea literară s-a oprit aici, înainte de a mă putea lansa măcar.

Mama Laura, supărată pentru nedreptatea comisă și sfătuită ferm să o lase baltă, ca să mă aducă pe mine pe linia de plutire m-a sfătuit să urmez calea Politehnicii. Eram destul de bun la matematică și la fizică, la sfatul ei am reușit să intru la Facultatea de electrotehnică de la Iași. Am ales Iașul pentru paginile splendide scrise de moldovenii pe care i-am învățat în școală, pentru Copou, dealul Sărării, Târgușor, mahalaua Țicăului, Podul Roș și alte locuri minunate pe care le-am vizitat și le-am respirat cu aroma scriitoricească din paginile minunate ale acestor autori.

Toate au trecut! Anii s-au scurs nebăgându-i în seamă. Și deodată m-am trezit bătrân, cu o lacrimă curgându-mi pe obraz în timp ce priveam răsăritul soarelui de pe „târnațul” pensiunii Baci, un loc pe dealurile de deasupra Măghierușului unde ar fi putut exista, pe timpuri o stână de-a baciului Alexandru sau stupăria lui Șilimon.

În vale orașul se trezea de sub plapuma de ceață, Mureșul începea să sclipească argintiu, un fir subțire, anemic, parcă rușinat că s-a micșorat atât de mult față de tinerețile lui și ale mele. Acum, la poalele Călimanilor, pe pârâul Baicăului odihnesc în cimitir mama și tata și soră-mea Margareta. Mai la stânga, pe Cornișă lângă biserica ortodoxă din deal își dorm somnul sora mea Emilia și soțul ei, profesorul Petrică Lăcătuș. Tot acolo își poartă țărâna de veci Mama Laura... În lunga călătorie fără întoarcere primul dintre noi a plecat Țuțu, Mihai Săsărman. Apoi Liviu Cușnevici, s-a dus și el după un accident de mașină, după cum s-a aflat. Durere mare a fost când Traian, cel care era și el Todoran dintr-o „Potriveală” cu mine, s-a grăbit să treacă în lumea cea mai bună. Și Kati s-a dus și recent, Ion Botoșan, Boti... Odihnește-I pe ei, Doamne. Și dă-mi putere să scot la lumina tiparului aceste pagini, să le dedic consătenilor mei și să le las lor moștenire în Biblioteca Orașului pe care am iubit-o atât de mult și unde totdeauna intru copil deoarece Mimi, bibliotecara, n-a apucat să mă învețe să devin bărbat!

*Și tata și mămica ce mă-nveleau cântând
Sunt două cruci de piatră ce tac pe-acel pământ!
Și mai era și dealul și un pârâu și niște tei
Te duci copilărie, pe toate mi le iei!*

În loc de încheiere

Am crezut că am tors ultimul fir din caierul cu amintiri. Dar nu, a mai apărut ceva. Zilele trecute Doruleț, stâlpul de care ne ancorăm ori de câte ori venim acasă sau avem nevoie de o informație sau relație despre foștii colegi, deci Doruleț Bucur mi-a dat adresa de poștă electronică a lui Alexandru Knoll, prietenul din copilărie.

I-am scris și mi-a răspuns ... ne-am bucurat amândoi! Apoi ne-am dat primele informații, ce am făcut cu viața noastră după anii copilăriei. I-am adus aminte de acele clipe de întâlnire pe stradă, la 16 sau 17 ani, când eu eram elev de liceu iar el învăța la fără frecvență. Nu-și mai aducea aminte de faza aceasta însă mi-a confirmat că a fost un luptător, că l-am caracterizat corect.

La un an după ce a rămas pe din afara cursurilor la zi s-a îmbolnăvit. A făcut pneumonie, vara și doctorul Grosfeld l-a internat la spitalul orășenesc. Pe Alex – că așa își spune acum, oficial – bunul doctor l-a sfătuit să nu abandoneze lupta, să continue să învețe. Și cum în acea săptămână de stat în spital a avut timp să se gândească i-a venit ideea cea bună. Alexandru Knoll a luat o foaie de hârtie și a scris pe ea o singură propoziție: *„Părinții mei au fost pedepsiți, dar de ce și eu, un copil?”* Când a ieșit din spital *„am pus scurta scrisoare într-un plic și am scris adresa: Tovarășul Gheorghe Gheorghiu Dej, București”*

spune el. Nu a spus nimănui despre scrisoare, chiar și el a uitat de ea. Dar pe la mijlocul lunii decembrie, în același an s-a trezit la ușă cu un necunoscut. Alex era singur acasă, cu frățiorul lui de numai 5 ani. Necunoscutul a întrebat dacă acolo locuiește Alexandru Knoll. Da, sunt eu, a răspuns Alex. Iar persoana respectivă i-a spus că trebuie să meargă împreună la sediul Partidului din Toplița. De ce? Întrebarea venea de la un băiat de numai 16 ani, speriat tare. Pentru că ai scris tovarășului Gheorghe Gheorghiu Dej și trebuie să vorbim. Nu a avut încotro, a trebuit să-și lase frățiorul singur, mama va veni curând! S-a întâlnit cu mama pe drum, aproape de sediul comitetului orașenesc de partid. Când a auzit povestea sărmana femeie a izbucnit în plâns. A vrut să-și însoțească copilul dar nu au lăsat-o să intre. A așteptat afară, în frig.

„În biroul în care am intrat am văzut pe masă scrisoarea mea. Mi-au spus că am dreptate. Că s-a hotărât să mi se dea dreptul să învăț. Că pot să merg la școală, dar nu la un loc cu colegii, că am pierdut un an. Mie nu mi-a plăcut ideea, colegii mei vor râde de mine că am rămas repetent un an. Așa că le-am propus să-mi găsească un servici, adică un loc de muncă și să-mi urmez școala la fără frecvență. Au acceptat, am lucrat la IFET, la fabrica de lemne, am ajutat-o pe mama și am învățat la fără frecvență. Când am ieșit de la partid eram transpirat și roșu la față. Mama a început să plângă, credea că am fost bătut. Dar s-a liniștit când a aflat rezultatul final”

Nu mult timp după asta familia lui a reușit să plece în Israel. Dar oamenii din Toplița au aflat că el, un copil, a reușit să învingă sistemul.

„În Israel am avut șansa sa lupt în armată ca tankist în trei războaie: în 1967 războiul de șase zile, în 1968 în războiul de uzură și în 1973 în războiul din Octombrie. N-am avut sete de sânge - am vrut să ajut independența statului Evreu.”

Spune Alex că el avea înclinație spre știință. După războiul din 1973 și-a dat doctoratul în ingineria nucleară. Domeniul pe care l-a abordat a fost managementul riscului. A publicat mai multe articole științifice și a dat un interviu în Statele Unite ale Americii. Dintr-o data a devenit cunoscut și căutat în SUA, Marea Britanie, Elveția și

Italia. A fost acceptat ca profesor la Universitatea Maryland din Washington DC. Iar după doi ani a revenit în Israel, acum ca om de știință recunoscut. Apoi a activat în domeniul aviației. A fost un autodidact, iar în ultimii ani s-a dedicat studiului creierului uman. A finalizat două idei importante în acest domeniu și vrea să continue. Este foarte ocupat, ce face acum este extrem de pasionant!

Și mi-a mai scris că, în 1992 a organizat o întâlnire cu foștii lui colegi de școală, din Toplița. Au răspuns la apel Berti Zellermaier, Ianke Davidovici, Lia Grunbaum și Margareta (Malka) Anghel. Toți erau bine. Așa că informația despre Ianke Davidovici că ar fi murit în război nu se confirmă. Doar Margareta s-a stins, învinsă de cancer, boala nemiloasă... Mă rog Dumnezeuului meu și al tău să te odihnească în pace!

Cât despre Alex nu pot să nu-mi exprim decât admirația. Ce carieră frumoasă! Iată unde duce pasiunea pentru studiu și tenacitatea! Alexandru Knoll și-a găsit împlinirea!

* *
*

Nu-mi vine să cred că am terminat cartea!

Pofta de scris nu s-a epuizat și-mi scormonesc memoria în căutarea altor pozne din anii copilăriei.

Dar gata, e de ajuns!

Un lucru, ultimul aș vrea să vă mai întreb:

Ce fel de copilărie am avut noi?

Cuprins

Cuvânt înainte	5
<i>Chemarea amintirilor</i>	5
Capitolul 1	8
<i>De-a joaca printre basme</i>	8
Capitolul 2	16
<i>Zăpezile de altă dată</i>	16
Capitolul 3	28
<i>Făt Frumos porcul și Ileana Cosânzeana</i>	28
Capitolul 4	35
<i>Președinte de unitate</i>	35
Capitolul 5	52
<i>Burian</i>	52
Capitolul 6	68
<i>Omule, pomule!</i>	68
Capitolul 7	85
<i>Am crescut băiat mare</i>	85
Capitolul 8	100
<i>În tabără sau la muncă?</i>	100
Capitolul 9	113
<i>Jozef</i>	113
În loc de încheiere	127

Editura „AXIS LIBRI”

a Bibliotecii Județene „V.A. Urechia” Galați
semnalează următoarele apariții:

2016

Eseuri Danubiene vol. II: Galațiul și Dunărea / Zanfîr Ilie
Cuvinte de metal / Aldyn
Orașe întinse pe vârf de rețină / Aldyn
Toamna Iguanei / Vlad Vasiliu
Lacrimi peste timp / Nicolae Mărunțelu
Te slăvesc în poezie / Nicolae Mărunțelu
Aripi de libelulă / Lidia Mihaela Necula
Frunza / Geanina Romila
Oameni în memoria Galațiului: Aniversări 2015
Dicționarul scriitorilor gălățeni / Zanfîr Ilie
ProBoholț, ediția a IV-a
Gastritele și gastropatiile: o abordare clinică / Dan Botezatu
Pomul vieții în cultura și mitologia popoarelor turcice /
Gulten Abdula-Nazare
Doi fii ai luminii: Monseniorul Vladimir Ghika și Alexandru
Lascarov-Moldovanu - înfrățiți întru Hristos / Livia
Ciupercă
Uni-versuri: Antologie de poezie
Liricul, un discurs dificil / Dumitru Tiutiuca